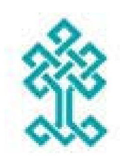
ŞEHRÎ
Hayatı, Sanatı,
Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili

Danışman
Prof. Dr. Sabahattin KÜÇÜK

Dr. ŞENER DEMİREL

1999
ELAZIĞ

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3188
KÜLTÜR ESERLERİ

439
ISBN 978-975-17-3416-7

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

ÖZ GEÇMİŞ
Doç. Dr. Şener DEMİREL

1963 yılında Elazığ'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Elazığ'da; yüksek öğrenimini ise 1982-1986 yılları arasında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. 1987-1996 yılları arasında sırasıyla Gaziantep Kız Meslek Lisesi, Elazığ Keban İmam Hatip Lisesi'nde Edebiyat ve Elazığ Orgeneral Bedrettin Demirel İlköğretim Okulunda ise Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı. 1993-1995 yılları arasında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda "Behişti, Heft Peyker Mesnevisi (İnceleme- Metin), 1995, Elazığ." adlı tezle yüksek lisansını; "17. yüzyıl Şairlerinden Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi), Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, 1999, Elazığ." adlı tezle de doktorasını tamamladı.

2000 yılında yardımcı doçent, 2006 yılında ise doçent olan yazar, 2000 yılından beri Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yazar evli ve iki çocuk sahibidir. Yazarın bilimsel çalışmalarından bazıları şunlardır:

1. Tahirü'l-Mevlevî, "Divan Edebiyatından Birkaç Parça ve İzahı", Araştırma Yayınları, Ankara, 2005.
2. Dinle Neyden, Mesnevî'nin İlk 18 Beytinin Türkçe Şerhleri, Manas Yayınları, Nisan, Elazığ, 2009.
3. Edebiyat Bilgi ve Kuramları, Lisans Yayıncılık, İstanbul, 2009 (Ders Kitabı/Kitap Bölümü).
4. Mânî Dîvânı ve Bursa Şehrengizi (İnceleme Metin), Baskıda.
5. İbrahim Aşkî (TANIK) ve Çocukların Şiir Defteri (İletiler Açısından İnceleme Denemesi), Baskıda.

Yazarın yukarıdaki kitapları dışında ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış birçok makale ve bildirisi bulunmaktadır.

1. **Özet (Türkçe)**

ÖZET
DOKTORA TEZİ
ŞEHRÎ , Hayatı, Sanatı, Divanı'nın tenkitli Metni ve Tahlili
ŞENER DEMİREL
T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜTSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
1999, Sayfa 691 (XXVI-665)

Bu çalışma 17. Yüzyıl şairlerinden Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi)'nin hayatı, sanatı, divanının tenkitli metni ve tahlilinden meyrana gelmiştir. Şehri, çağdaşı çoğu şair gibi Sebk-i Hindî'nin etkisinde kalmıştır. Şiirlerinde, bu üslubun bütün özelliklerini görmek mümkündür.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda Şehrî Divanı'nın 26 yazma nüshasını tespit ve temin edilmiş; daha sonra da çeşitli kıstaslar göz önünde bulundurarak 7 ayrı nüsha üzerinde tenkitli metin çalışmasını yaptık.

Meydana gelen tenkitli metni esas alarak din-tasavvuf, toplum, insan ve tabiattan oluşan tahlil çalışması yaptık. Böylece şairin yaşadığı dönemin çeşitli özelliklerini şiirine nasıl ve ne ölçüde yansıttığı ortaya konuldu.

Sonuç olarak yaptığımız bu çalışmayla Eski Türk Edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olduğuna inandığımız Şehrî'nin edebî kişiliğini ve eserini edebiyat dünyasına kazandırmış olduk.

Anahtar Kelimeler:17. Yüzyıl, Şehrî, Divan, Sebk-i Hindî, Tenkitli Metin, Tahlil.

SUMMARY

PH.D.THESİS

ŞEHRÎ, HİS LİFE AND ART, CRİTİCAL TEXT OF HİS DİVAN AND İTS ANALYSİS

ŞENER DEMİREL

T.C. FİRAT UNİVERSTY

THE INSTITUTE OF SOCİAL SCİENCES

THE DEPARMENT OF TURKİSH LANGUAGE AND LİTERATURE

1999, PAGE, 691 (XXVI+665)

This study bases on 17 th. Century poet Şehrî (Ali Çelebi of Malatya) and consist of his life, art, criticism of his divan and its analysis. Şehri was influenced by Sebk-i Hindî as similar to a number of othercounterpart poets. İt is possible to trace characteristics of his style in his poems.

As a result our study; 26 written coppies of Şehrî's Divan have been traced and found. Critical text study has been done on 7 coppies under the light of different criterions.

By taking this evaluated critical text as a base Religion-islamîc Mysticism, Society, Human being, and Nature have been sonitunced. Thus how poet indicate, the characteristics of his era and how much he reflect them in this in this poems have been shown.

In conclusion, Şehrî, one of the important character of the Old Turkish Literature and his academic personality and Works have been introduced to the world literature through this study.

Key Words: Seventeeth Century, Şehrî, duivan, sebk-i hind3i, Critical Text, Analysis.

İÇİNDEKİLER

IV. BÖLÜM
ŞEHRÎ DİVANI'NIN YAZMA NÜSHALARI VE NÜSHA TAVSİFLERİ

V. BÖLÜM
METİN

ÖN SÖZ

XVII. yüzyıl, Osmanlı devlet ve toplum hayatının hemen her kademesinde başlayan bozulma ve çözülme sürecinin yanında, edebiyat ve diğer güzel sanatlar alanında tam tersi bir gelişmenin görüldüğü dikkat çekici bir dönemdir. Bu dönemdeki şairler, hem sanatçı kişilikleriyle, hem de meydana getirdikleri eserleriyle kendilerini İranlı meslektaşlarıyla kıyaslamış, onlardan daha ileri düzeyde olduklarını iddia etmiş ve bu durumu eserlerinde dile getirmekten kaçınmamışlardır. İşte bu şairlerden birisi de Şehrî'dir.

Toplum hayatındaki bozukluk, oğlunun ölümü, evinin soyulması ve Sebk-i Hindî'nin önemli temalarından biri olan ıstırap ve karamsarlığın bir araya gelmesi Şehrî'nin edebî kişiliğinin şekillenmesinde oldukça etkili olmuştur. Şehrî, Nef'î'nin öğrencisi, Fehîm'in de çok yakın arkadaşı olmasına ve Sebk-i Hindî'nin de bütün özelliklerini başarılı bir şekilde uygulamasına rağmen, Nef'î, Nâilî ve Nâbî gibi dönemin önde gelen şairlerinin gölgesinde kalmaktan ve edebiyat tarihlerinde bir iki cümleyle anılmaktan kurtulamamıştır.

Şehrî Divanı'nın biri Fransa Bibliotheqeu Nationale'de ve 26'sı Türkiye'deki çeşitli kütüphanelerde olmak üzere 27 nüsha tespit ve temin edilmiştir. Temin edilen nüshalar içinde müellif hattı nüsha bulunmamaktadır. Bütün nüshalar tek tek taranarak nazım şekillerine göre muhteva tespiti yapılmış ve her bir nüsha bulundukları kütüphane ve bölüme göre sembolleştirilerek tablo haline getirilmiştir. Daha sonra müstensih tarihleri, muhtevaları, vezinleri, anlamları ve en sağlıklı şekilde istinsah edilmiş olanları dikkate alınarak 7 nüsha tespit edildi ve nüshalar üzerinde tenkitli metin gerçekleştirildi.

Tenkitli metin oluşturulurken her bir nazım şekli o nazım şeklinin baş harfiyle (Örneğin kasideler K-1, K-2) gösterilmiş ve metin klasik divan tertibine göre düzenlenmiştir. Bu arada nazım şekli olarak kıt'a-ı kebîre, fakat muhteva olarak da methiye özelliği gösteren şiirler muhtevaları dikkate alınarak kasideler içinde değerlendirilmiştir.

Tenkitli metnin kuruluşunda tespit edilen farklılıklar ise önce nazım şeklini gösteren sembol K, sonra kaç numaralı metin olduğu K-1 ve daha sonra da bu şiirlerin 7 yazma nüshadaki varak numaraları (K-1 TR2 (60b)) şeklinde gösterilmiş, künye tespitinden sonra hangi beyitte farklılık varsa o beytin mısraının numarasını "Xa" şeklinde verilmiştir. Daha sonra metne alınan varyant yazılmış ve ":" işareti konulmuştur. En sonda da farklı varyantlar yazılmışı ve hangi nüshada yer alıyorsa o nüshanın sembolleri yazılmıştır. Bu arada aynı varyantla ilgili olarak birden fazla farklılık olduğunda bunlar arasına "/" işareti koyulmuş ve benzer şekilde aynı mısrada birden fazla varyant ve buna bağlı farklılıklar olduğunda ise varyantlar arasına "//" işareti konulmuştur.

Tenkitli metnin yazımında Eski Anadolu Türkçe'si ses ve şekil özellikleri; Arapça ve Farsça ön ve son eklerin yazımında ise Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çeviri yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesinde ortaya konulan görüşleri esas alındı. Ayrıca kitabın bu baskısında metinde sadece "â, û, ve î" gibi aslî uzunluklar ve nazal n "(ŋ)" gösterilmiştir.

Şehrî Sebk-i Hindî'nin önde gelen şairlerinden biridir ve hacimli olmayan divanıyla adından söz ettirmesini bilmiş bir şairdir. Şimdiye kadar XVII. yüzyıl şairleri ve özellikle Sebk-i Hindî şairleri ve eserleri üzerinde yeteri derecede bir çalışma yapılmamıştı. Bunun en önemli nedenlerinden biri bizce Sebk-i Hindî'nin kendisine has üslup özellikleridir. Yani anlamın kapalı, girift, derinde olması ve

birbirinden farklı dil kullanımları şairleri ve şiirlerini anlama hususunda ciddi sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle divanın onlarca kez okunmasına ve anlamlandırılmasına rağmen birtakım eksikliklerinin olması, gözden kaçan imlâ ve ifade yanlışlıklarının bulunması hususunda, okuyucuların engin hoşgörüsüne sığınıyor, özellikle onların olumlu eleştirilerinin bundan sonraki çalışmalarımıza ivme kazandıracağına inanıyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle akademik hayatımın şekillenmesinde ve çalışmalarımda bana her zaman destek olan saygıdeğer hocalarım Prof.Dr. Sabahattin KÜÇÜK, Prof. Dr. Hasan KAVRUK ve Doç. Dr. Ali YILDIRIM’a, rahat ve huzurlu bir ortam içinde bilimsel çalışmalarımın gerçekleşmesine katkıda bulunan sevgili eşime ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız
B.T.K. : Büyük Türk Klasikleri
Çev. : Çeviren
Düz. : Düzenleyen
G. : Gazel
H. : Hicrî
Haz. : Hazırlayan
K. : Kaside
Kt. : Kıt‘a
M. : Milâdî
Mes. : Mesnevi
Mat. : Matla
Mrs. : Mersiye
R. : Rubâî
Ktb. : Kütüphane
RM. : Rubâî Müstezâd
S. : Sayı
s. : Sayfa
M.E.B. : Millî Eğitim Bakanlığı
T.D.K. : Türk Dil Kurumu
T.D.V.İ.A. : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
T.T.K. : Türk Tarih Kurumu
T. : Tarih
Tc. : Tercî‘-bend
Tk. : Terkîb-bend
Yay. : Yayınlayan
vk. : Varak Numarası
AE1. : Fatih Millet Ktb. Ali Emiri No 236/1
AE2. : Fatih Millet Ktb. Ali Emiri Ef. No.237
BN. : Bibliotheque Nationale No.1261
İÜ1. : İstanbul Üniversitesi Ktb. Ty. No. 462/1
İÜ2. : İstanbul Üniversitesi Ktb. Ty. No.1710/7
İÜ3. : İstanbul Üniversitesi. Ktb. Ty. No.155/1
İÜ4. : İstanbul Üniversitesi Ktb. Ty. No.9818
Ka. : Kayseri Raşid Ef. Ktb. No.1265
Kü. : Kütahya Vahit Paşa İl Halk Ktb. No.631
MK1. : Millî Ktb. No. 321/6
MK2. : Millî Ktb. Fahri Bilge No.197
MK3. : Milli Ktb. No. 5169
MK4. : Millî Ktb. No. 3926
ÖB. : Ömer BAKIRDÖ⁄EN nüshası (Kayseri)
No. : Nuruosmaniye Ktb. No. 4959
SAE. : Süleymaniye Ktb. Atıf Ef. 2255/1
SEE. : Süleymaniye Ktb. Esad Ef.No.3798/4
SHE. : Süleymaniye Ktb. Hafid Efendi 348/3

SHM. : Süleymaniye Ktb .Hacı Mahmud Ef. No.3707
SLİ2. : Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Ty. No. 718/8
SLİ1. : Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Ef. No. 475/3
TR1. : Topkapı Sarayı Müzesi Ktb. Revan . No.781/2
TR2. : Topkapı Sarayı Müzesi Ktb. Revan . No. 769/3
TR3. : Topkapı Sarayı Müzesi Ktb. Revan . No.968
YK1. : Yapı ve Kredi Bankası Ktb. No.15817
YK2. : Yapı ve Kredi Bankası Ktb. No. 15575

GİRİŞ

Yaklaşık 20 milyon kilometrekareyi bulan toprakları ile Osmanlı Devleti içten içe birtakım huzursuzluklar yaşamasına ve işlerin hiç de iyi gitmediğine dair çok önemli belirtileri yaşamasına rağmen, yine de XVII. yüzyıla girerken dünyanın en büyük ve en kudretli devleti olma özelliğini muhafaza ediyordu. Cihan sultanı Kânûnî Sultan Süleyman'ın son zamanlarında başlayan bu kötü gidiş, XVII.yüzyılın başlarında kendini iyiden iyiye hissettirmeye başlamıştır. Yüzyılın başlarında yapılan Zitvetoruk Antlaşmasında Osmanlı Hakanı Avusturya-Almanya İmparatoruna yazılacak nâmelerde ona kral değil, imparator diye hitap etmeyi kabul eder ve ona oğlu gibi muamele edeceğine dair söz verir. Asrın sonlarında ise durum değişmiştir; Avrupa artık Osmanlı'nın da yenilebileceğini iyice anlamıştır(B.T.K. C.5, 1987:13).

1601'de ünlü Kanije Savunması, 1602-8 yılları arasında süren ve devletin otoritesinde derin yaraların açılmasına sebep olan Celalî isyanları, 1606'da Zitvetoruk Anlaşması, 1618'de II.Osman'ın dört yıl sürecek ve sonu şehadetle bitecek padişahlığı ve bu olayın Osmanlı coğrafyasında meydana getirdiği büyük infial, 1623'te başlayan ve devlete kısa süreli rahat nefes alma imkanı sağlayan IV. Murad dönemi, XVII.yüzyılın ikinci yarısında devletin askerî gücündeki yıpranma ve gerilemenin boyutlarını 1683'teki Viyana yenilgisi ve onu izleyen bozgun yılları gösterir. Viyana bozgunu artık sadece bir yenilgi değil; önemli bir psikolojik dönüm noktasıdır da. Çünkü Osmanlı Devleti'ni önce duraklatıp, sonra gerileten siyasî, iktisadî ve askerî bütün olumsuz gelişmelerin çoğu, daha XVI. yüzyıl sonunda belirmeye başladığı halde, XVII.yüzyılın ilk yarısında psikolojik bakımdan hâlâ ne Osmanlılar büyük yenilgilere, bozgunlara uğrayabileceklerine inanmakta, ne de düşmanları böyle bir şeyi gerçekleştirebileceklerinden emin olabilmekteydiler. (Kortantamer, 1993:154) Viyana yenilgisinden sonra devleti 16 yıl boyunca tüketen ve büyük kayıplara yol açan savaşlar, 1699'da Karlofça Antlaşması ile sona erer. Bu antlaşma, aynı zamanda devletin askerî üstünlüğünün son buluşunu ilân eden bir antlaşmadır (Kortantamer, 1993:157).

XVII. yüzyıl ile birlikte Osmanlı Devleti, artık duraklama yıllarından gerileme dönemine girmiştir. Zayıf sultanlar, güçsüz merkezî otorite, yönetimdeki başıboşluk, siyasî ve iktisadî alanlardaki büyük zaaflar, işsizlik, asayişi bozulan taşra, mal, can ve ırz güvenliği kalmadığı için kırsal kesimlerden göçen halkın şehirlerde meydana getirdiği büyük yığılmalar, sonu başarısızlıkla biten veya akamete uğrayan reform hareketleri, artık çökmeye başlayan devlet panoramasında göze çarpan ciddi olaylardır. Bu olumsuz gelişmeler, bir alev gibi devletin hemen her kademesini ve her yanını sarmıştır.

Askerî alandaki bu bozgunun, devletin hemen bütün kurumlarında ve kişilerinde bir bozulma, çürüme şeklinde kendini göstermesi, üzerinde durulması ve düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Hamsesinde XVII. yüzyılın genel bir panoramasını gözler önüne seren Nev'î-zâde Atâyî, günlük hayatın içinde, toplumu derinden derine kemiren ortak hastalıkları (Sohbetü'l- Ebkâr ve Nuhfetü'l-Ezhâr adlı mesnevilerinde) ortaya koymaya çalışmıştır. Vakıfların istismarı, rüşvet, rüşveti oluşturan şartlar, rüşvetin ortaya çıkardığı tipler, içki ve zararları, ahlâkî ve cinsel bozukluklar, adalet sisteminin yıpranması ve zayıflaması, mahkemelerde rüşvet ve yalanın hakim olması, hakimlerin para peşinde koşmaları, din kurumunun bozulması, dini geçim vasıtası haline getirenlerin elinde dinin tanınmaz hale gelmesi, ulema sınıfının da bu kötü gidişattan nasibini alarak paye peşinde koşmaları ve bu uğurda en yakınlarını bile feda etmekten kaçınmamaları, fanatik ve çıkarcı zümrelerin, mutasavvıflarla aydın ve hoşgörülü din adamlarına yönelik saldırıları özellikle yüzyılın ikinci yarısından itibaren biraz daha güçlenen, derebeyi benzeri, halkın işleri ile ilgili temsilci olarak varlığını devlete ister istemez kabul ettirmiş bulunan aynı zamanda bozulan düzenin bir parçası haline gelen ayân ve burada saymakla bitiremeyeceğimiz daha birçok kişi ve kurumun içine düştüğü bozulma, yüzyılın gerçek durumunu gözler önüne sermesi

bakımından çok önemlidir(Kortantamer, 1993:172). Çok iyi temellere oturtulmuş olan dirlik, tımar ve zeametin verilme kıstasları göz ardı edilir ve subjektif değerlendirmeler sonucunda bu düzenin işleyişi alt üst edilir. Vakıflar kuruluş amaçlarının dışında bir işleve sokulurlar. Toprağın reayaya verilmesi düzeni mahvolur. Devlet-i Âliyye merkez maliyesinin gelirleri devletin gelişme hızı oranında artması sonucunda, masrafların karşılanması için akçe sürekli küçültülerek değerini yitirir. Vergi miktarında sürekli bir azalma olur ve devlet, işlerini yürütebilecek miktarda vergi toplayamaz olur. İktisadî ve malî alanlardaki olumsuz gelişmelerin neticesinde para darlığı ve faizleri büyük ölçüde yükselir.

Askerî, siyasî alanlardaki duraklama ve yavaş yavaş gerilemeye yüz tutan durum, kendisini kültürel alanda bir soğuma ve durgunluk şeklinde hissettirir. Kültürel soğuma, cemiyetin iç dinamizmini yitirmesidir ve bu da iman-amel ilişkilerindeki bozulmanın sonucudur. Bütün kaynaklar insan unsurundaki bozulmanın merkezden başladığına inanırlar(B.T.K. C.5, 1987:34). İlk zaaf devlete yönetici yetiştiren kaynakların eğitiminde başlamış, merkezde ve buna bağlı olarak eyaletlerde yönetici kadrolar yeterliliğini yitirmiştir (B.T.K. C.5, 1987:40). Bir başka ifadeyle bozulma ilmiyye sınıfında başlamış, daha sonra askerî, siyasî, iktisadî alanlarda devam etmiştir. Bütün bunların sonucunda Osmanlı mülkünde zulüm ve buna bağlı olarak şikâyetler artmış; bu şikâyetleri ve yer yer küçük çapta meydana gelen isyanları bastırmak için çok sert cezalar uygulanmıştır.

Tarih ve edebiyat tarihi araştırmacılarının hemen hepsi, XVII. yüzyıl Osmanlı Devleti'ni genel çizgileriyle tanıtırken, devletteki çalkantılar, bozukluklar, gerileme ve çözülme belirtilerine; fen, tabiat bilimlerinde ve İslamî bilimlerdeki durgunluğa, medreselerdeki kültür düzeyinin düşmesine, medrese taassubunun ağırlığını iyiden iyiye hissettirmesine karşılık, sanat alanında hiçbir kesilme, duraklama olmaksızın gelişme ve yükselmenin devam ettiğini özellikle vurgularlar(Kortantamer, 1997:8-9). Bu cümleden olmak üzere XVII. yüzyıl, Eski Türk Edebiyatı için bir yükseliş ve gelişme dönemi olmuştur. Toplumsal hayatla daima yakın bir ilişki içinde olan edebiyatın, tersine bir manzarayla gelişimini sürdürmesi, ilk bakışta, şaşırtıcı görünse de Eski Türk Edebiyatının kendine has mantığı içinde bunu tabiî karşılamak gerekir(Mengi, 1996:161). Bir toplumda idarî, medenî ve toplumsal hayat ileri ise, sanat ve edebiyat hayatı da ileridir, diyen edebiyat tarihinin bu asırda yanıldığı görülür(Banarlı, 1987:649).

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu asırda idari ve toplumsal hayattaki gerilemenin edebiyat hayatına tesiri çok az olmuştur. Bunun belli başlı sebeplerinden biri, sanat ve edebiyat alanlarında geçen asırlarda atılan temellerin ve varılan seviyenin sağlamlığını söyleyebiliriz(Banarlı, 1987:649). Klasik Türk şiiri, teknik, âhenk ve zariflik bakımından XVII. asırda biraz daha oturmuş ve güzelleşmiştir. Asrın divan şiiri, asırlardan beri örnek edindiği İran şiirinden asla geri sayılamayacak bir olgunluk çağına varmış ve çağdaş İran edebiyatını ciddî bir surette geride bırakmıştır(Banarlı, 1987:651).

Gerçekte bu asrın Türk-Osmanlı şairleri artık İran edebiyatına eskisi kadar değer vermiyorlardı. Türk şiir sanatı asırlardan beri, bilhassa Türkçe söyleyiş bakımından hayli yerli ve millî bir istikamet almış bulunuyordu. Kullanılan Türkçe kelimelerin, deyimlerin ve halk söyleyişlerinin, bu arada, Türk şiirine mahsus bir seslendirişin bu şiire verdiği çehre şüphesiz çok millî idi(Banarlı, 1987:651). Bu dönem şairleri şiir tekniği ve ustalığı açısından kaside ve gazelde İran şiirinin aşılmış olduğu kanısındadırlar. Mesnevide ise saygıda kusur etmemekle birlikte İran şiirinin Nizâmî gibi büyük ustalarını bile eleştirmekten geri kalmayıp, onlarla boy ölçüşerek, onlardan daha iyisini yaptıklarına ve yapacaklarına inanırlar(Kortantamer, 1997:9).

Bu yüzyılda yukarıda özetlemeye çalıştığımız ortamın doğal sonucu olarak, kimi şairler biraz daha içlerine kapanmış, gerçek hayattan uzaklaşarak tasavvufa sığınmışlar ve şiirlerinde derin bir karamsarlık ve ıstırap duygusunun yerleşmesine sebep olmuşlar; kimileri de sosyal bir faydayı prensip edinerek, daha çok düşünce planında kalmışlar ve düşünce yönü ağır basan hikmetli sözler söylemeye çalışmışlardır.

XVII. yüzyılın ilk yarısındaki şairlerin üslubu özellikle Sebk-i Hindî'nin de etkisiyle genellikle oldukça incelmiş, bunun yanında yabancı kelime ve uzun tamlamalar çok kullanılmıştır. Sözün güzelliği yanında, anlamda derinlik ve hayallerde genişlik aranmıştır. Mübalağa, tezat ve telmih en çok kullanılan edebî sanatlar olmuştur. Şairler şiirlerini kısaltmayı ve söylemek istediklerini kısa ve öz biçimdeki

sözlerle anlatmayı amaç edinmişlerdir. Bütün bu özellikler, aynı zamanda Dil ve Üslup kısmında da üzerinde detaylı bir şekilde durulacak olan ve bu yüzyıl şairlerinin çoğunu derinden etkileyen Sebk-i Hindî'nin de genel özelliklerindendir.

8. ŞEHRÎ (MALATYALI ALİ ÇELEBİ), HAYATI VE ESERLERİ

1.Hayatı

XVII. yüzyılın yavaş yavaş bozulmaya başlayan sosyal ortamı içinde yetişen Şehrî'nin ne ailesi ne de ne zaman doğduğuna dair kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmaktadır. Ancak başta tezkireler olmak üzere, şairden bahseden kaynakların neredeyse tamamı adının Ali, memleketinin de Malatya olduğu konusunda hem fikirdirler. Safâyî, "nâmı Âli, Malatyadan zuhûr idüp" (Safâyî, :36a), Rıza, " Şarkiyâtdan Âli nâm Malatya mekândur" (Rıza, :23a), İsmail Belig, " Malatıyyevî Ali Çelebi" (İsmail Belig:43a, Safvet:43a), Mucîb, "nâmı Âli, Malatyadandur" (Mucîb:38) , Şeyhî Mehmed, "Malatyalı Âli Çelebi" (Şeyhî Mehmed:673) ve Ârif Hikmet de "Hâcegândan Malatyalı Âli Efendidür" (Mehmed Asım:8a, Ârif Hikmet:40a) diyerek Şehrî'nin nâmının, yani asıl adının Âli, doğum yerinin de Malatya olduğunu açık bir şekilde dile getirmişler, Güftî ise Şehrî'nin doğum yeri ile ilgili olarak sadece "şarkdandur" ifadesini kullanmıştır:

Şarkdandur zemîn-i mevlûdi
Âlemün rind ü tâze- peymûdi (Güftî:153a)

Bu arada şairin sadece mahlası konusunda Sicillî Osmanî'de "Âli Şehdî Efendi" şeklindeki bir bilgi rastlamaktadır ki, Mehmed Süreyya'nın bu konuda bir yanlışlık yaptığı anlaşılmaktadır (Mehmed Süreyya, 1996:515). Şehrî'nin kaç yaşına kadar Malatya'da kaldığı ve ne zaman İstanbul'a geldiği konusunda da bir bilgi yoktur. Bunulla birlikte doğumundan belli bir zaman sonra İstanbul'a geldiği, tahsilini burada tamamladığı ve hatta Nef'î'nin talebesi olduğu konusunda birtakım bilgiler mevcuttur. Bu bilgiyi Safâyî, "Malatyadan zuhûr idüp İstanbul'a gelüp Nef'î merhûmun terbiyyesiyle tahsîl-i ma'ârif-i bisyâr ve 'avârif-i bî-şumâr..." (Safâyî:136), Güftî ise,

Lîk ammâ o rind-i pâk-edâ
Şehr-i Sitanbul içre buldı nümâ

şeklinde verir (Güftî:153a). İsmail Beliğ, Kemiksiz Safvet ve Şeyhî Mehmed Efendi, Şehrî'nin sadece eğitim durumuna temas ederek " Nef'î merhûmun perverdesidür" (İsmail Belig:43a, Safvet:43a, Şeyhî Mehmed Efendi:673) derler. Seyrek-zâde Mehmed Âsım ve Ârif Hikmet ise "Nef'î'nün tilmîzidür" (Mehmed Âsım:8a, Ârif Hikmet:40a) ve Mehmed Süreyya da "Nef'î-i şâ'irin şâkirdlerinden" (Mehmed Süreyya, 1996:515) diyerek, farklı ifadelerle aynı bilgileri verirler. Bu bilgiler ışığında, Şehrî'nin, özellikle kasidede bu yüzyıla damgasını vuran Nef'î'nin öğrencisi olmasından yola çıkarak, iyi bir eğitim aldığı söylenebilir.

Şehrî, eğitimini tamamladıktan sonra, yazısının güzelliği, şiir ve inşâdaki başarısı gibi yeteneklerinin yardımıyla Dîvân-ı Sultânî kâtipleri zümresine katılmış, bir süre bu görevi yürütmüştür. Şair, o dönemde veziriazam olan Gürcü Mehmed Paşaya tezkirecilik yapmıştır (Safâyî, :136a; İsmail Belig:43a; Safvet:43a; Mehmed Âsım:8a; Şeyhî Mehmed Efendi:673). Mehmed Süreyya da Şehrî'nin memuriyeti hakkında küçük bir ayrıntıya temas ederek "Gürci Mehmed Paşa sadaretinde tezkire-i evvel olup ba'dehû azl edildi." der ve şairin bugünkü başbakanlık özel kalem müdürlüğüne denk gelen tezkire-i evvel görevini yürüttüğünü belirtir (Mehmed Süreyya, 1996:515). Bu arada divanında yer alan bir kıtada yaptığı görev hakkında bir bilgi yer almaktadır. Bu kıt'a, tezkirelerdeki "Dîvân-ı Hümâyûn kâtiplerinden" olduğu bilgisini desteklemesi açısından önemlidir:

Küttâb arasında meskenüm saff-ı ni'âl

Olursa kıyâs eylemenüz ednâyam

Ser-nâme-i ta'zîmde ol kavm-i güzîn
'Ünvân ise ben nümûne-i imzâyam (Kt-10)

Ayrıca yine divanındaki Farsça bir kıtada da yukarıdaki bilgilerin benzeri bir bilgi yer almaktadır: "Ben sultanın kâtibi gibi gezip dolaşırım. Felekten sınırsız derecede ihsan gördüm. Fakat emirlerin emirlerini yazmaktan dolayı, boynum dîvânî yazısındaki elif gibi iki büklüm oldu." (FKt/1)

Tezkire geleneğinin son temsilcilerinden biri olan Nail Tuman Tuhfe-i Nâilî adlı eserinde şairin hâcegân'dan olduğunu belirtmiştir (M.Tatcı-C. Kurnaz, 2001:512).

Şehrî'nin eğitimi ve bir müddet ifâ ettiği Gürcü Mehmed Paşa'nın tezkireciliği görevinden başka ne gibi görevlerde bulunduğu konusunda herhangi bir bilgi yoktur. Bu arada divanda hakkında iki tane kaside yazdığı Kethüdâ Seyyid Mustafa Beg ile kıt'a ve tarihlerinde adlarını zikrettiği ve yardımlarını istediği Şerif Paşa, Veli Ağa ve Muhammed Ağa gibi şahıslarla olan ilişkisi konusunda da bir bilgi bulunmamaktadır.

Şiirlerinde, bulunduğu görevler esnasında sık sık azledildiği, derbeder bir hayat yaşamak zorunda kaldığı anlaşılan Şehrî, naatlarının birinde hayattan yeterince murat alamadığını, otuz yılını boş yere geçirdiğini, bundan dolayı Hz. Peygamber'den şefaat beklediğini belirtmektedir:

Benem o 'âsi ki sî-sâl 'ömrümi itdüm
Tarîk-i ma'siyet-i dûzah-intihâde gubâr

Benem o dûzahî-i nâ-murâd kim eyler
Ta'alluk-ı bedenümden 'azâb-ı dûzah 'âr (K-3/51-52)
...
Çemensitân-ı nedâmet-zemîn-i mahşerde
Budur recâ-yı dil-i dûzahî-i âteş-h^{v}âr

Gül-i ma'âsî-i dûzah-fürûzumı kılasın
Kef-i şefâ'at ile gonca-i İrem-gülzâr

Hemîşe tâ dil-i zulmet- sirâçe-i Şehrî
Bahâr-ı na'tun ile ola gülşen-i envâr (K-3/56-58)

Divandaki methiyelerin birinde (K-11/4-10) Şehrî'nin dirlik sahibi olduğu, açıklamadığı bir nedenden dolayı bunun elinden alındığı ve bu yüzden oldukça sıkıntılı günler geçirdiği anlaşılmaktadır.

Şehrî'nin "hayattan yeterince zevk alamama, bahtsızlık, feleğin türlü cefasına maruz kalma" gibi temaları çok sık bir şekilde dile getirmesinin arka planında, başından geçen önemli olayların etkisinin olduğu bir gerçektir. Hemen hiçbir tezkirede ve kaynakta yer almayan bir bilgiyi yukarıdaki tespitlerin delili olarak burada zikretmekte fayda vardır. Şehrî'nin çağdaşı olan ve aynı zamanda genç yaşta vefat eden Fehîm, bir kıtasında, Şehrî'nin hayatıyla ilgili önemli bilgiler verir. Kıtada, Şehrî'nin oğlunu kaybetmesinden dolayı çok büyük bir üzüntü duyduğu, henüz bu olayın acısı geçmeden evinin soyulduğu, üstündeki elbisesinden başka bir şeyinin kalmadığı anlatılmaktadır:

Hiyel-i çarh-ı dûn-ı şu'bede-bâz
Ki odur Yûsuf'ı iden çâhî

Şehrî-i nâ-murâda gör n'itdi
Yiridür yaksa 'âlemi âhı

Nâ-gehân fevt oldı mahdûmı

Bu yeterken kazâ-yı nâ-gehânî

Cümle esbâbın itdiler sirkat
Bir iki hâne-düzd güm-râhî

Bârekallâh zihî riyâzet ü zühd
Oldı tecrîd mülkinüñ şâhı

Kaldı bir hırka içre ‘uryân-ten
Tâs-bâzâne cân-ı âgâhı

Eyleyüp cübbe câme-i feleki
Hem idüp tâs-ı mihr ile mâhı (Üzgör, 1991:286-87)

Oğlunun ölümüyle ilgili olarak, yukarıdaki kıtanın dışında bir başka bilgi de divanındaki bir şiirde geçmektedir. Bazı divan nüshalarında kıta, bazı nüshalarda ise tarih olarak yer alan bu şiir/mersiyenin H.1064-M. 1653 tarihinde vefat eden oğlu Abdurrahman Çelebi için yazdığı anlaşılmaktadır:[1]

Dâd ey gerdûn-ı ‘ârif düşmen-i nâ-dân-nüvâz
Gül-bün-i âmâlum itdün bâd-ı ye’s ile hebâ

Rûz u şeb âgûş-ı ümmîdimde tutmışken mekân
Aldun ol mahdûm-ı Hâtem- tab‘ı çok gördün bana

Bîster-i gül-berg-i terden cismi olurken figâr
Zîr-i hâki eyledün ol nâzenîn- mahdûma câ

Mürg-ı dil şâh-ı ferhunde-nagme-senc-i sûz iken
Şimdi itdün nagmesin vâ-hasretâ vâ-firkatâ

Bin ‘ömür harc eyledüm bir maksad-ı dil-h^{v}âh içün
Anı da tebdîl-i hebâ eyledün ey pür-cefâ

Eyledükçe ilticâ itdün beni mahrûmter
Veyletâ ey düşmen-i erbâb-ı dâniş veyletâ

Nice feryâd itmeyem Şehrî gibi subh u mesâ
Âh kim vâlâ-himem mahdûmdan oldum cüdâ (T-10)[2]

Şehrî’nin, Abdurrahman Çelebi’den başka, bir kıtada zikredilen İsmail adında bir oğlu daha vardır:

Bir âfet-i cân ki eyledi şimdi zuhûr
Hayretde kodı şîvesi erbâb-ı dili

---

[1] Ali Nihad Tarlan; “Şehrî” adlı makalesinde Abdurrahman Çelebi’yi Mehmed Çelebi olarak zikretmektedir. “Şehrî”, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt I-II, 1948, s. 224. Şakayık Zeyli’nde rastladığımız bir bilgi Şehrî’nin ölen oğlunun adını Abdurrahman Çelebi olarak veren tezkirelerin yanılmış olabileceğini, gerçekte Şehrî’nin ölen oğlunun Mehmed Çelebi olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 2255/1 ve Lala İsmail 718/8 numaralı nüshaların müstensihleri Mehmed Çelebi’yi hem Şakayık Zeyli’nde, hem de diğer tezkirelerde H.1079-M. tarihinde öldüğü rivayet edilen ve Şehrî’nin öğrencisi olduğu belirtilen Kütahyalı Abdurrahim Çelebi adındaki kişiyle karıştırmış olabilirler. Bunlardan başka ÖB nüshasındaki başlık da konuya farklı bir boyut getirmiştir. “ Mersiye Berāy-ı Sarı ‘Ali Efendi-zāde Abdurrahman”. Bu başlıktan Şehrî’nin Sarı Ali olarak tanındığı bilgisi de çıkarılabilir.

[2] Bu beyit Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 2255/1 ve Lala İsmail 718/8 numaralara kayıtlı nüshalarda tarih mısraı olarak yer almaktadır:

Didi feryād eyleyüp tārîhini Şehrî-i zār

Bin cân ile olmakda cihân kurbânı
Kimdür dir isen Şehrî'nün İsma'îli (Kt-3)

Şehrî bulunduğu görevlerin gereği Osmanlı coğrafyasının birçok köşesini gezmiştir. Örneğin Manastır üzerine söylenmiş bir methiyeden Manastır'da, "Haleb'ün" redifli gazelden de Halep'te ve Şam'la ilgili şiirlerinden de Şam'da bulunduğu anlaşılmaktadır.

Mey kadar neşve virür âb u hevâsı Haleb'ün
Âh cennet gibi olsayıdı bekâsı Haleb'ün
...
Mâlik olsam hele üste virür idüm Şâmı
Nakd-i cennetle mezâd olsa behâsı Haleb'ün

Şehrî tahsîn iderüm bu gazel-i bî-bedele
Virse gönlümce nazîre şu'arâsı Haleb'ün (G-86)

Yukarıdaki beyitlerde dile getirilen duygu ve düşüncelerden anlaşılacağı üzere, Şehrî, Halep'i çok sevmiştir. Halep'in yolları, binaları, bağları, bahçeleri, havası ve güzelleri karşısında kendinden geçen Şehrî, benzer duyguları aşağıdaki beyitlerde de dile getirmiş ve Şam'ın Cennet-i a'lâ'dan bile güzel olduğunu ifade etmiştir.

Görmek istersen eger dünyâda rûz-ı mahşeri
Şâm'a gel seyr it zuhûr-ı mahmil-i peygam-beri (Mat-5)

Eylerüm Şehrî tenezzül dûzah-ı ednâya ben
Benzemezse Şâm'a girmem cennet-i a'lâya ben (Mat-6)

Şehrî'nin adını andığı şehirlerden biri de Manastır'dır. ÖB nüshasında açık bir şekilde "Der-Sitâyiş-i Manastır" başlığı altında Manastır'a methiye söylenmiştir. Şair bu methiyede hem Manastır hem de Manastır'ın o andaki kadısı olan şahıs için övgü dolu sözler söylemiştir.

Manastır şehrini seyr eyleyüp medh eyleyen 'ârif
Bilür rûy-ı zemîn üzre nedür ol sun'-ı Yezdânı

Nice medh itmesün sahib-nazar ol cây-ı zîbâyı
Ki feyz-i meyden artuk ehl-i tıb'a keyf-i seyrânı (K-10/1-2)

Şehrî, belki de hayatının büyük bir kısmını değişik birçok yeri gezerek geçirmiş, yaşadığı acıları bir nebze olsun bu şekilde hafifletmeye veya unutmaya çalışmıştır. Zaten Farsça rubaisinde de bunu dile getirmiştir.

Şehrî'nin hayatıyla ilgili olarak buraya kadar yapılan açıklamalar neticesinde iki farklı Şehrî tipinin varlığı kendisini hissettirir. Bir yanda zamanın, feleğin, sosyal şartların kötü gitmesi sonucunda ruh dünyası oldukça bozulan bir Şehrî, diğer yanda da böylesine acılarla dolu olmasına rağmen, yine de bir takım güzellikleri bünyesinde barındırdığına inandığı dünyadan bir parça dahi olsa zevk almaya çalışan Şehrî. Divanın çoğu yerinde bu iki farklı tipi bazen tek, bazen de bir arada görmek mümkündür.

Şehrî, H.1071-M. 1660 yılında vefat etmiştir. Şairin ölümüyle ilgili olarak Safâyî, "bin yetmiş bir hudûdunda vedâ'-ı 'âlem-i fânî itmekle".. (Safâyî, :136b), İsmail Beliğ, "1071'de Şehrî vücûdın top-ı şerer-efgen-i mevt-i harâb itmüşdür" (İsmail Belig, :43a, Safvet: 43a), Şeyhî Mehmed Efendi, " bin yetmiş bir tarihinde fevt oldı" (Şeyhî Mehmed:673), Mehmed Asım ve Arif Hikmet, "bin yetmiş birde vefat itmişdür" (Mehmed Asım:8a, Arif Hikmet :40a) ve Mehmed Süreyyâ da, menâsıb-ı dîvâniyyi devr ile 1071'de fevt oldı" (Mehmed Süreyya :515) şeklinde bilgiler vermişlerdir. Bunlardan başka, Şehrî'nin

ölümü üzerine bir çok tezkirecinin (Safâyî, İsmail Belig, Kemiksiz-zâde Safvet, Mehmed Süreyya, Arif Hikmet ve Nail Tuman gibi) eserlerinde aşağıdaki tarih mısraı yer almaktadır:

Âh Şehrî göçdi bezm-i cennete

2. Eseri

Şehrî'nin bilinen tek eseri divanıdır. Eserin biri yurt dışında (Fransa, Paris, Biblioteque Nationale) olmak üzere toplam 27 yazma nüshası bulunmaktadır. Müretteb bir divanda olması gereken yapı bu divan için de söz konusudur. Fakat bazı nüshalarda, bu tertibin dışına çıkıldığı ve müstensihlerin şahsî tasarrufları sonucunda özellikle musammatların, tarihlerin ve kıtaların sıralanışında farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Çoğu nüshada divana, kaside nazım şeklindeki ,

İdince cilve benânumda kilk-i müşg-âgîn
İder sahîfe-i eş'ârumı nümûne-i Çîn (K-1/1)

matla'lı na'tile başlanmışken, bir kaç nüshada da tercî'- bend nazım şeklindeki,

Ey Nâsıh-ı köhne-edyân
Ve'y dîn-i cedîdine viren şân (Tc-I/1)

matla'lı na't ile başlandığı görülmüştür.

Tenkitli metnin hazırlanmasında, yukarıda zikredilen 27 nüshanın hepsi incelenmiş; en eski ve en hacimli olanları tespit edilerek ortaya karşılaştırmalı bir nüsha çıkartılmaya çalışılmıştır. Bu konudaki daha geniş bilgi, Nüshaların Değerlendirilmesi bölümünde yer almaktadır.

Divan, biri tercî'-bend nazım şeklinde olmak üzere, 6 adet na't, ikisi Gürcü Mehmed Paşa ve ikisi de (biri kıt'a-ı kebîre) Kethüda Mustafa Beg ve biri de Manastır şehri vasfında olmak üzere 5 methiye, 1 terkîb-bend, dördü Farsça 137 gazel, üçü kıt'a-ı kebire olan 12 kıt'a, 10 tarih, 16 rubâî, 10 müfred, 1 müstezâd rubâî ve 1 mesnevi'den müteşekkildir. Ayrıca bazı nüshalarda Mevlevi şairi Yusuf Dede'nin divana yazdığı takrîz de bulunmaktadır.

Şehrî Divanı metni aşağıdaki nazım biçimleri çerçevesinde düzenlenmiştir:

1. Kasideler
1.1. Naatlar
1.2. Methiyeler
2. Musammatlar
2.1. Tercî-bent
2.2. Terkîb-bent
3. Mesnevi
4.Gazeller
5.Tarihler

SONUÇ

Bu çalışma, hem XVII. yüzyılın hem de aynı zamanda Sebk-i Hindî'nin önde gelen şairlerinden biri olan Şehrî'nin hayatı, edebî kişiliği ve divanının tenkitli metninden oluşmaktadır. Bu çerçevede Önsöz ve Giriş'ten sonra beş bölüm hâlinde düzenlenen çalışmanın Giriş kısmında öncelikle şairin hayatının ve edebî kişiliğinin şekillenmesinde önemli derecede etkili olan XVII. yüzyılın siyasî, askerî ve kültürel durumu ortaya koyulmaya çalışmıştır. Çünkü şair ve eseri üzerinde birtakım tespit ve değerlendirmelerde bulunabilmek için, her şeyden önce şairin yaşadığı ortamın ve onun edebî kişiliğinin şekillenmesinde önemli rol oynayan sosyal gelişmelerin belli bir ölçüde de olsa bilinmesi gerekmektedir. Burada dikkati çeken özellik, XVII. yüzyılın siyasî, askerî ekonomik ve toplumsal alanlarında kendini gösteren çözülme sürecinin bilim ve sanatta özellikle edebiyatta hissedilmemiş olmasıdır. Bunun en önemli nedeni edebiyatın/şiirin yüzyıllar boyunca kendini arama ve bulma sürecinin XVI. yüzyılda sona ermiş olması kendini aşma sürecine girmiş bu yüzyılda sona ermiş olmasıdır. Yani yüzyıllar boyunca özellikle İran şairlerini ve eserlerini örnek alan Divan şairi, bu yüzyılda kendi kimliğinin, kendi değerlerinin ve kendi kültürünün farkında olmanın verdiği moral değerle en olgun dönemini yaşamış, ortaya daha yerli ve birbirinden değerli ürünler çıkarmayı başarmıştır. Fakat bütün bu olumlu gelişmelere rağmen, bazı konularda İran şairlerinin veya o coğrafyada ortaya çıkan yeni üslupların etkisinden kurtulamamışlardır.

Çalışmanın I. Bölümünde; Şehrî'nin hayatı, sanatı ve eserinin muhtevası üzerinde durulmuştur. Şairin hayatı, hem kendi hem de Fehim-i Kadim gibi dönemin diğer şairlerinin ve tezkirelerinin vermiş olduğu bilgilerden hareketle ortaya konulmuştur. Şehrî Malatya'da doğmuş, ilk eğitimini burada almış, ancak bir süre sonra İstanbul'a gelmiş ve eğitimini burada tamamlamıştır. Şairin hayatı ve eğitimi konusunda bilgi veren kaynaklar onun iyi bir eğitim aldığı konusunda hemfikirdirler. Bu tespit Şehrî'nin Nef'î'nin öğrencisi olmasından da anlaşılmaktadır. Şehrî'nin iyi bir eğitim gördüğünün bizce bir başka ve önemli delili de Sebk-i Hindî'nin özelliklerini şiirlerine çok iyi derecede yansıtmış olmasıdır. Çünkü Sebk-i Hindî öncelikle ve özellikle dil olarak Farsça üzerine kurulmuştu ve İran'daki Safevî hanedanının yönetim anlayışından huzursuz olan İranlı ve Türk şairleri buradan kaçarak Hindistan'a gelmişler ve burada karşılaştıkları huzurlu ortamın etkisiyle daha rahat ve serbest bir söyleyişe yönelerek yeni bir üslubun şekillenmesine vesile olmuşlardır. Şehrî de temelleri Farsça atılan bu yeni üslubun hemen bütün özelliklerini çok iyi bir şekilde özümsemiş biri olarak Sebk-i Hindî'yi şiirlerine yansıtmayı başarmıştır. Hatta II. Bölümün konusunu tamamen Sebk-i Hindî'ye ve Sebk-i Hindî'nin Şehrî üzerindeki etkisine ayırarak, Sebk-i Hindî'nin şair üzerindeki önemini vurgulamaya çalıştık.

I. Bölümde üzerinde durulan bir başka konu Şehrî'nin edebî kişiliğiyle ilgilidir. Bu çerçevede önce kronolojik olarak Şehrî'nin edebî kişiliği hakkında ileri sürülen görüşler ortaya konulmuş, daha sonra da şairin kendi sanatı hakkındaki görüşleri verilmeye çalışılmıştır. Bu tespitler yapılırken elden geldiğince bol örnek ve somut ifadeler kullanılmaya çalışılmıştır. Buradan çıkardığımız sonuca göre, Şehrî gerçekten döneminin önde gelen şairlerinden biridir. Her ne kadar divanı hacimli değilse de, eldeki mevcut malzeme onun özellikle Sebk-i Hindî'nin iyi bir temsilcisi olduğunu, o döneme kadar pek kullanılmayan ifadeler ve tamlamaları başarıyla kullandığını göstermeye yetmektedir. Bu çerçevede Türkçe'nin zengin ifade kaynaklarından olan atasözlerini, deyimleri ve bunlar ayarındaki ifadeleri başarıyla kullanmıştır. Kullandığı ikili, üçlü, dörtlü ve hatta beşli tamlamalarla Arapça ve Farsça'ya da iyi derecede vâkıf olduğunu da göstermiştir. Özellikle soyut-somut ilişkisi çerçevesinde meydana getirdiği yeni tamlamalar, diline ayrı bir renk katmıştır.

I. Bölümde üzerinde durulan bir başka konu Şehrî'nin şiirleriyle döneminin diğer şairlerinin şiirlerinin karşılaştırılmasıdır. Şehrî, özellikle Nefî ve Şeyhülislâm Yahyâ gibi dönemin önde gelen şairlerinin etkisinde kalmış, özellikle bir müzeyyel gazelde Şeyhü'l-islâm Yahya'nın adını anarak ona duyduğu saygıyı dile getirmekten kaçınmamış, Nef'î'nin bir kasidesine, Şeyhülislâm Yahyâ'nın ise iki-üç gazeline nazire söylemiştir. Bu bölümde Şehrî ile Fehîm arasındaki benzerliğe dikkat çekilmeye çalışılmış, bu bağlamda tespit edilen gazellerin bazen sadece matla beyitleri, bazen de tamamı verilerek iki şair arasındaki ilişkinin ve şiirleri arasındaki benzerliğin derecesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kuşkusuz söz konusu iki şairden hangisinin diğerinden etkilendiği ve ona nazire söylediği konusunda kesin bir görüş ortaya konulamamıştır. Bununla birlikte gerçek ne olursa olsun Fehîm ve Şehrî ile ilgili bir tespit veya değerlendirmeler yapılırken, mutlak surette her iki sanatçının kişiliklerinin ve eserlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir, kanaatindeyim.

I. Bölümün son alt başlığı şairin eserinin muhtevası üzerinedir. Bu çerçevede divanı meydana getiren nazım şekilleri ayrı ayrı alt başlıklar hâlinde ele alınmış ve içerdikleri konuları itibariyle değerlendirilmiştir. Manastır şehri için söylediği kaside dışarıda tutulursa divandaki dokuz kasideden beşinin na't, ikisinin Gürcü Mehmed Paşa ve ikisinin de Mustafa Beg vasfında söylenmiş methiye olmaları bizce şairin hem manevi hem de maddî açıdan bir beklenti ya da zaruret içinde olduğunu göstermektedir. Na'tlarında sürekli Hz. Peygamber'den şefaat isteyen şair, Gürcü Mehmed Paşa ve Mustafa Beg vasfında söylediği methiyelerinde ise onlardan bol miktarda ihsanda bulunmalarını ister. Gerçekten oldukça çileli bir hayat yaşayan şairin iç dünyasındaki bunalımlar dış dünyada bir türlü istediği makama ve huzura kavuşamamanın verdiği ıstırapla birleşince ortaya içe kapalı, sürekli gam-keder içinde olan bir kişilik çıkmaktadır. Bütün bunlara bir de Sebk-i Hindî'nin bu konudaki özellikleri eklenince Şehrî'nin nasıl bir karaktere sahip olduğu anlaşılmaktadır. İşte söz konusu bu karakter de edebî kişiliğinin en belirgin ve tayin edici özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın II. Bölümü Şehrî'nin Dil ve Üslubu üzerinedir. Özellikle XVII. ve XVIII. yüzyılların şairleri üzerinde etkili olan Sebk-i Hindî'nin anlam ve söz ile ilgili özelliklerinden hareketle Şehrî'nin dil ve üslubu hakkında tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çünkü Şehrî'nin edebî kişiliğinin şekillenmesinde bizce Sebk-i Hindî'nin de önemli bir payı vardır. Bu bağlamda Şehrî'nin öncelikle divan şiiri kültürünü çok iyi bir şekilde özümsediğini, Farsça ve Arapçaya vakıf olduğunu, aynı zamanda döneminde meydana gelen edebî cereyanlardan haberdar olduğunu ve söz konusu cereyanların özelliklerini şiirlerine yansıtmakta usta olduğunu belirtmek gerekir. Şairin dil ve üslubu ile ilgili tespit ve görüşleri vermeden önce, dil ve üslubunun şekillenmesinde oldukça etkili olan Sebk-i Hindî üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede Sebk-i Hindî'nin ortaya çıkışı, bu adı alışı ve iki temel unsuru olan anlam ve sözle ilgili olarak kaynaklardaki bilgilerin neler olduğun ortaya koymaya çalışılmıştır. Daha sonra ortaya konulan özelliklerin Şehrî'nin şiirlerine nasıl yansıdığı örnek beyitlerle verilmiştir. Bütün bunlar bizdeki Şehrî'nin Sebk-i Hindî'nin oldukça başarılı bir temsilcisi olduğu kanaatini daha da kuvvetlendirmiştir. Şehrî'nin dili gazellerine ve diğer şiirlerine nazaran özellikle kasidelerinde daha ağırdır. Metindeki 5 numaralı kasidenin 33 ile 58. beyitleri arasındaki 25 beyitte Türkçe bir kelime veya eke rastlamak mümkün değildir. Kasidelerdeki dilin ağır ve süslü oluşu, esasında bütün Divan şairleri için geçerli bir durumdur.

Çalışmanın III. Bölümünü Şehrî'nin şiirlerinde görülen, Ahenk Unsurları oluşturmaktadır. Başta vezin, kafiye ve redif olmak üzere, şiirde ahengi sağlayan bütün unsurların Şehri tarafından başarılı bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Özellikle Fuzûlî'de sık bir şekilde görülen paralel söyleyişler, tekrarlar ve ikilemeler gibi bir takım anlatım özelliklerinin Şehrî'de daha farklı şekillerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bütün bunlar da Şehrî'nin dili, özellikle Türkçeyi kullanmadaki başarısını bir kez daha ortaya koymuştur. Ayrıca vezin, kafiye ve redif uygulamalarında oldukça başarılı olduğu, şiirinde yok denecek seviyede aruz kusuru bulunduğu, özellikle redif konusunda tercihini Türkçe kelimelerden yana kullanmasıyla dikkat çektiğini söylemek mümkündür.

Çalışmanın IV. Bölümünü Şehrî Divanının nüsha tavsifleri, nüshaların değerlendirilmesi ve metin tenkidinde uyulan kurallar oluşturmuştur. Bu çerçevede tespit ve temin edilen divan nüshaları içinde müellif hattı nüsha bulunmadığı için; hacim ve doğru okuma gibi kıstaslar dikkate alınarak yeni

bir nüsha oluşturulmaya çalışılmış, aynı zamanda elden geldiğince divanın şeceresinin ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Çalışmanın V. ve son bölümünü ise Şehrî Divanının Tenkitli Metni oluşturmuştur. Biri Fransa'da, diğerleri de Türkiye'deki çeşitli kütüphanelerde bulunan 27 yazma nüsha, Şehrî'nin hem kendi döneminde, hem de daha sonraki dönemlerde oldukça rağbet gördüğü ve okunduğu izlenimini vermektedir. Metin bölümü klasik divan tertibine göre düzenlenmiştir. Daha önce de belirtildiği üzere hacimli olmayan divanda hemen belli başlı bütün nazım şekillerine rastlamak mümkündür. Çoğu divan şairinde olduğu gibi Şehrî divanında da göze çarpan nazım şekli gazeldir. Çoğunlukla 5 beyitten meydana gelen gazelleri elifba düzerine göre oluşturulmuştur.

Bu kitaba alınmayan; ancak orijinal çalışmada yer alan Tahlil bölümünde divandaki hemen bütün unsurlar tespit edilerek fişlenmiş ve daha sonra söz konusu fişler tasnif edilerek yorumlanmıştır. Bu bağlamda elde edilen bilgiler çerçevesinde Şehrî Divanı hakkında şunlar söylenebilir:

1. Şehrî dinî ve tasavvufî unsurları bir hayat tarzının değil de, daha çok estetik bir gayenin sonucu olarak şiirlerine malzeme yapmıştır. Şehrî'nin Allah ile ilgili düşünceleri tamamen İslâmî ve tasavvufî bir yaklaşımın neticesidir. Allah kelâmı ve bu anlama gelen birçok isim ve sıfat her vesileyle anılmıştır. Divanda dinî nitelikte şiir olarak sadece na'tlar bulunmaktadır. Divandaki beş kaside ve bir tercî'-bend na't türünde söylenmiştir. Bu durum aynı zamanda Şehrî'nin Hz. Peygamber'e duyduğu sevginin önemli bir işaretidir. Hz. Peygamber beyitlerde çeşitli yönleriyle ele alınmış, birçok mucizesine atıfta bulunulmuş ve çok çeşitli sıfatlarla övülmüştür. Şehrî her na'tta Hz. Peygamber'in şefâatine mazhar olmak için temennilerde bulunmuştur. Hz. Peygamber dışındaki peygamberler, örneğin Hz. Yûsuf güzelliği, zindana atılması ve Zelîhâ ile aralarında geçen olayla, Hz. Yakup ağlaması ve gözlerini kaybetmesiyle, Hz. Nuh ve Hz. Süleyman uzun ömürleriyle, Hz. Musa Tûr Dağında Allah'ın ilâhî tecellisine mazhar olmasıyla, Hz. İsâ ölüleri dirilten nefesi ve hastaları iyileştirmesi gibi özellikleriyle daha çok Divan şiirinde kalıplaşan özellikleriyle anılmışlardır.

2. Şehrî'nin şiirlerinde tasavvuf ayrı bir önem taşımaktadır. Başka bir takım konular gibi tasavvuf da Sebk-i Hindî'nin önemli özelliklerindendir ve Sebk-i Hindî şairleri dile getiremedikleri birçok konuyu tasavvufî rumuzların arkasına saklanarak ifade etmeye çalışmışlardır. Birkaç gazel tamamen tasavvufî terim ve kavramların kullanıldığı bir ifadeyle dile getirilmiştir. Özellikle 125. gazel çok sayıda tasavvufî unsuru bir arada bulundurması ile dikkate değerdir. Bu çerçevede vahdet-kesret, fenâ-bekâ, mâsiva, seyr ü sülûk gibi terimler söz konusu gazelde ve diğerlerinde yer almışlardır.

3. Şehrî Divanı'nda toplum, genel olarak çeşitli sosyal konum ve rollerdeki insanlar ve toplumsal hayatla ilgili birçok unsurdan meydana gelmiştir. Şahıs kadrosu fazla zengin değildir. Saraydan uzak bir ortamda bulunan Şehrî, divanındaki iki padişahın adını tarih kıtasında ve cülûs nedeniyle anmıştır. Daha çok memduhları durumundaki iki şahıs, adları ve bulundukları konumlarıyla anılmışlardır. Bunlar dışında divanda resmî ve gayr-ı resmî işlerle iştigâl eden bir çok tip bulunmaktadır. Divanda şair ve sanatkâr olarak anılanlar, genellikle İran edebiyatı ve mitolojisi kaynaklıdır. Bu şahıslar da ya benzetme ya da birer mukayese unsuru durumundadırlar. Ayrıca Leylâ, Mecnun, Ferhad ve Şîrîn gibi hikâye kahramanları da çeşitli edebî sanatlar çerçevesinde söz konusu edilmişlerdir. Şehrî, içinde yaşadığı toplumun çeşitli kesimlerinden insanları şiirine malzeme yaparak, toplumdan uzak bir hayat sürmediğini, aksine toplumun bir parçası olduğunu yeri geldikçe beyitlerde ifade etmeye çalışmıştır. Şiirlerini de giyim kuşamdan savaş aletlerine, içki ve eğlence dünyasından çeşitli inanışlara kadar çok geniş bir yelpaze üzerine kurmayı başarmıştır, diyebiliriz.

4. Şehrî'nin aşk anlayışı genel olarak Divan şiiri beğeni kalıpları içerisindedir. Âşık, sevgili ve rakipten oluşan ve üçlü saç ayağına oturtulan insan, divanın en ağırlıklı yönünü meydana getirmiştir. Esasında diğer başlıklar altında incelenen bütün unsurların da bir yönüyle insanla ilişkisi vardır. Yani din-tasavvuf, toplum ve tabiat gibi unsurlar da insan merkezlidir. Divandaki âşık tipi, sürekli olarak acı ve ıstırap içinde karşımıza çıkmaktadır. Başta sevgili olmak üzere, rakip, zaman, felek ve talih âşığın çektiği acıların sorumlusudurlar. Fakat sevgilinin neden olduğu ıstırap, diğerlerine göre farklılık göstermektedir. Çünkü âşık, sevgiliden gelen her türlü cefâdan dolayı acı çekse de, yine de sevgilinin

bu acımasız davranışlarına gönülden katlanma onurunu da göstermekten geri durmaz. Âşığın bedeni ve gönlü sevgilinin birer silah olarak tasavvur edilen çeşitli güzellik unsurlarının hedefi durumundadır ve sürekli olarak yaralı ve kanlıdır. Sevgiliye karşı takınılan bu kayıtsız şartsız teslimiyetin arka plânında tasavvufî düşüncenin de etkisi bulunmaktadır. Şair, bazı beyitlerde sevgilisini yüceltmek amacıyla ona ilâhî bir kişilik kazandırmakta ve ondan gelecek her türlü iyi ya da kötü şeye boyun eğecek davranışı göstermektedir.

5. Divandaki sevgili tipi diğer divan şairlerinin şiirlerinde çizilen klasik sevgili tipinden farklı bir özellik göstermez. Sevgilide üzerinde durulan güzellik unsurları yüz ve yüzdeki unsurlarla ilgilidir. Göz, kirpik, saç, ben, dudak ve ağız gibi unsurlar sadece sözlük anlamlarıyla değil, tasavvufî anlamlarıyla da beyitlerde yer almışlardır. Bundan başka yanak-gül, dudak-gonca, göz-nergis, ben-yıldız, alın- alın-güneş, kaş-hilâl, saç-sümbül sevgilideki güzellik unsurları tabiattaki bir takım unsurlarla bir arada verilmiş ve bu çerçevede tasavvur edilmiştir.

6. Şehrî divanındaki tabiat, genel olarak kozmik âlem, zamanlar, dört unsur (anasır-ı erbâ‘), nebatlar ve hayvanlar üzerine kurulmuştur. Divanda bu unsurlardan daha çok nebatlar ve dört unsurla ilgili çeşitli tasavvurlar dikkatimizi çekmiştir. Nebatlardan gül, dört unsurdan ise âteş, dikkatleri çekecek derecede çok tasavvura konu olmuştur. Tabiat başlığı altında tasnif ettiğimiz her unsurun derin bir gözlem ve geniş bir muhayyile sonucunda beyitlerde yer aldığı görülmüştür.

Sonuç olarak XVII. yüzyıl, bünyesinde birbirinden farklı şiir anlayışlarını barındırması açısından üzerinde durulması ve incelenmesi gereken bir dönemi karşılamaktadır. Şehrî de hem söz konusu şiir anlayışlarından biri olan Sebk-i Hindî'nin başarılı temsilcisi olmasıyla, hem de hayatı, edebî kişiliği, üslubu ve hacimli olmayan ama birbirinden güzel şiirlerinin yer aldığı divanıyla XVII. yüzyılın önemli şahsiyetlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın hem Şehrî ve eseri, hem de dönemin diğer şairleri üzerine yapılacak çalışmalara yeni bakış açıları getirmesi ve kaynaklık yapabilmesi umudu ile saygılarımı sunarım.

KAYNAKÇA

Akkaya, Mehmet; "Divan Şairlerinin Gazellerinde Harf Tercihleri ve Redif Hususu", İlmî Araştırmalar, İlim Yayma Cemiyeti Yay., S.3, İstanbul 1996, s.19-24

Akkuş, Metin; Nef'î Divanı, Akçağ Yay. Ankara 1993.

_____________"Divan Edebiyatında İktibas ve Şiirde Lafzî Âyet İktibasları Üzerine Bir Deneme" Dergâh, S.42, Ağustos 1993. s.10-12.

Aksan, Doğan; Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, Engin Yay. Ankara 1995

Aksoy, Ömer Asım; Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II, Deyimler Sözlüğü, Ankara 1976.

Akyüz, Kenan ve Diğerleri; Fuzûlî Divanı, Akçağ Yay. Ankara 1990.

Mucîb Tezkiresi; Haz. Kudret Altun, T.D.K. Yay. Ankara 1997.

Amîd Hüseyin; Ferhengi Amîd, Tahran 1362.

Arif Hikmet; Tezkire, Fatih Millet Ktb. Ali Emiri, No:789

Necip Asım; Tezkire, İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. No: 2401

Aslan, Mustafa; "Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi)" Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.5, Kayseri 1994, s.238-245

Ateş, Ahmed; "Metin Tenkîdi Hakkında", Türkiyat Mecmuası, C.VII-VIII 1 (1942), s.253-267.

Banarlı, Nihad Sami; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar, M.E.B. CI-II, İstanbul 1987

Bilgegil, Kaya; Edebiyat Bilgi ve Teorileri, I. Belâgat, Ankara 1980

Blochet, Edgar; Bibliotheque Naionale Cataloque Des Manuscrits Turcs. C. III, No: 1261, Paris 1933

Büyük Türk Klasikleri; Ötüken-Söğüt Yay., C. 5, İstanbul 1987.

Cengiz, Halil Erdoğan; "Musammatlar", Türk Dili (Divan Şiiri Özel Sayısı), S.415-416-417, Ankara 1986, s.291-429

Çavuşoğlu, Mehmet; Necâtî Bey Divanı Tahlili, M.E.B.Yay. İstanbul 1971.

---------------------; Dîvanlar Arasında, Ankara 1981.

---------------------; Yahya Bey ve Divanı'ndan Örnekler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 1983

Danişmend, İsmail Hami; İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, C.III, İstanbul 1963.

Devellioğlu, Ferit; Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat, 5. Baskı, Ankara 1982.

Dilçin, Cem; Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, T.D.K. Yay. Ankara 1983.

-------------; "Divan Şiirinde Gazel", Türk Dili (Divan Şiiri Özel Sayısı)T.D.K. Yay. Ankara 1986, S.415-416-417, s.78-247.

-------------; "Fuzûlî'nin Şiirlerinde Söz tekrarlarına Dayanan Bir Anlatım Özelliği", Türkoloji Dergisi, X.C, 1. Sayı, Ankara 1992.s.

Diriöz, Meserret; "Saib'in Türkçe Şiirleri" Türk Kültürü Ararştırmaları., C.16,1/2, Ankara 1977-1978, s.277-301.

Doğan, Muhammed Nur; Şeyhü'l-islâm Es'ad ve Divanı, M.E.B.Yay. İstanbul 1997, s.168

---------------------------; Şeyhü'l-islâm İshak ve Divanı, M.E.B.Yay. İstanbul 1997, s.310

Enginün, İnci-Zeynep Kerman; Ahmed Hâşim, Bütün Şiirleri, İstanbul 1987

Ertem, Rekin; Şeyhü'l-İslâm Yahya Divanı, Akçağ Yay. Ankara 1995

Eyüboğlu, E. Kemal; On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler, I-II. Cilt, İsanbul 1975.

Gölpınarlı, Abdülbaki; XVII. Yüzyıl Divan Şiiri, Varlık Yay. İstanbul 1955.

-------------------------; Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İstanbul 1977.

Güftî; Teşrîfâtü'ş-Şu'arâ, İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. 153, yk.23a

Hilav, Selâhattin ve Diğerleri; Gerçeküstücülük, De Yay., İstanbul 1962.

Horata, Osman; "Klasik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ İle İlgili Bazı Problemler." (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu'nda tebliğ olarak sunulmuştur.)17-18 Ocak 1992, İLESAM Ankara.

----------------; "Necâtî Bey'den Bâkî'ye Döne Döne" Bilig Dergisi S.7, Güz, Ankara 1998, s.44-66

İbrahim Hakkı (Erzurumlu) Mârifetnâme, İstanbul 1981,

İnce, Adnan; "Tenkidli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu'nda tebliğ olarak sunulmuştur.)17-18 Ocak 1992, İLESAM Ankara.

İpekten, Halûk ve Diğerleri; Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1988.

İpekten, Halûk; Aruz Ölçüsü, Erzurum 1989.

-----------------; Nâilî Divanı, Akçağ Yay. Ankara 1991.

-----------------; Nâilî, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Akçağ Yay. 2. Baskı Ankara 1997

İsmail Beliğ; Nuhbetü'l Âsâr li Zeyli Zübdeti'l-Eşâr, Haz. Prof.Dr.Abdülkerim Abdükadiroğlu,Ankara 1999.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu, C.III, İstanbul 1965

İz, Fahir; Eski Türk Edebiyatında Nâzım, C.I-II, Akçağ Yay. Ankara1995.

Kalkışım, Muhsin; Şeyh Gâlîb Divanı, Akçağ Yay. Ankara 1994.

Kaplan, Mahmut; Neşâtî Divanı, İzmir 1996.

Karabulut, Ali Rıza; Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Farsça, Arabça, Yazmalar Katalogu, Kayseri 1982.

Karatay, Fehmi Edhem; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu, Topkapı Sarayı Müzesi Yay. İstanbul 1961.

Kemiksiz-zâde Safvet; Nuhbetü'l-Asâr min Ferâidi'l-Eş'âr, İstanbul Üniversitesi Ktb. Ty. No:6186

Kocakaplan, İsa; Açıklamalı Edebî Sanatlar, M.E.B. Yay. İstanbul 1992.

Koçi Bey Risalesi; Haz. Zuhurî Danışman, M.E.B. Yay. İstanbul 1993.

Kortantamer, Tunca; Eski Türk Edebiyatı Makaleler I, Akçağ Yay. Ankara 1993.

-----------------------; Nev'î-zâde Atâyî ve Hamsesi, İzmir 1997.

Kur'an-ı Kerîm ve İzahlı Meali, Haz. Ahmed Davudoğlu, İstanbul 1988.

Kurnaz, Cemal- Mustafa İsen; "XVII. Yüzyıl Divan Edebiyatı" Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 3. Cilt (Edebiyat) Ankara 1992. s.157-184.

Kutluk, İbrahim; Nâilî-i Kadîm'in Sanat ve Kişiliği T.D.A.Y. Belleten Ankara 1964 s.269-305.

--------------------; "Musammat Gazel", I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu Bildiri, Ankara 17-18 Ocak 1992

--------------------; Bâkî Divanı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 1994.

Levend, Agâh Sırrı; Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984

----------------------; Türk Edebiyatı Tarihi I. Giriş, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara 1984

Macit, Muhsin; "Nesîmî'nin Şiirinde Âhengi Sağlayan Unsurlardan Tekrarlar Üzerine bir Deneme", Yönelişler Dergisi, S.48, Temmuz, İstanbul 1990. s.26-30

Mazıoğlu, Hasibe; "Türk Edebiyatı, Eski" Türk Ansiklopedisi, C.XXXII. Fasikül 256, Ankara 1982.

Mehmed Süreyya, Sicillî Osmanî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniyye, Yay. Haz. Prof. Dr. Ali Aktaş ve Diğerleri, İstanbul 1996.

Mengi, Mine; Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yay. Ankara 1994.

-------------; “Fuzûlî’nin Şiirini Kalıcı Kılan Bazı Üslûp Özelllikleri”, Fuzûlî Kitabı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Dairesi İşleri Başkanlığı Yay. İstanbul 1996, s.109-118

Milani, Ali; Şevket-i Buharî ve O’nun Üslûbunun Türk Edebiyatına Tesiri (Basılmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Bölümü Tez No: 3026, İstanbul 1961.

Muallim Nâcî, Lügat-ı Nâci, İstanbul 1987

Muallim Nâci; Istılahat-ı Edebiyye (Edebiyat Terimleri), Haz. Alemdar Yalçın- Abdülkadir Hayber; Ankara, Tarihsiz.

Mustafa Safâyî, Tezkiretü’ş-şu‘arâ, İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. 1353

Müstakîm-zâde Süleyman; Mecelletü’n-nisâb, C.3, Süleymaniye Kütüphanesi (Halet Efendi) No:628.

Okumuş, Ömer, “Hint Üslubu (Sebk-i Hindî) ” Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, Erzurum 1989, s.107-117

Pakalın, M. Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1946, 1971.

Pala, İskender; Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay. Cilt I-II, Ankara 1989.

---------------; “ Fuzûlî’nin Kafiye Örgüsü” Fuzûlî Kitabı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı Yay. İstanbul 1996, s. 119-129

Peçevî Tarihi; Haz. Bekir Sıtkı Baykal, Ankara 1992.

Redhouse, Sir James W.; Turkısh and Englısh Lexıcon, Nev Editon, Çağrı Yay. İstanbul 1992

Rıza, Tezkiretü’ş-şu‘arâ, Süleymaniye Ktb.. Aşir Efendi, No: 243

Sadikî, Zekiye; Sâib-i Tebrizî’nin Türkçe Gazelleri, İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Ensitüsü Bitirme Tezi,Tez No: 1551, İstanbul 1947

Seyrek-zâde Mehmed Asım; Zeyl-i Zübdeti’l-Eş‘âr, İstanbul Üniversitesi Ktb. Ty. No: 1711

Steingass, F; Persian- English Dictionary, London 1930.

Şemseddin Sâmî, Kâmûs-ı Türkî, İstanbul 1978.

Şemseddin Sâmî; Kâmûsu’l-A‘lâm, Kaşgar Neşr. Ankara 1996

Şeyhî Mehmed Efendi; Vakâyi‘ü’l-Fuzalâ, Neşre Haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yay. İstanbul 1989.

Tahirü’l-Mevlevî, Edebiyat Lügati, Haz. Kemal Edib Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973.

Tanpınar, Ahmet Hamdi; Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1976.

Tarama Sözlüğü, Düz. Cem Dilçin; T. D.K. Yay. Ankara 1983.

Tarlan, Ali Nihad; Şeyhî Divanı’nı Tetkik, İstanbul Üniversitesi Fakültesi Yay. İstanbul 1934.

-------------------; “Şehrî”, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.II, S.3-4, İstanbul 1948, s. 223-229

--------------------; Edebiyat Meseleleri, İstanbul 1981.

--------------------; Fuzûlî Divanı Şerhî, C.I,II, III, Kültür ve Turuzm Bakanlığı Yay. Ankara 1985.

--------------------; Necâtî Bey Divanı, Akçağ Yay. Ankara 1992

Tekin, Gönül Alpay; "Hamdullah Hamdî'nin Yeni Bir Leylâ ve Mecnûn Nüshası ve Metin Tenkidi Hakkında Bazı Düşünceler", Journal of Turkısh Studies, Volume 3, Cambridge 1976.

Toker, Halil; "Sebk-i Hindî (Hint Üslubu)" İlmî Araştırmalar, İlim Yayma Cemiyeti, İstanbul 1996, s.141-150

Tolasa, Harun; Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası, Ankara 1973.

---------------; "Divan Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri" Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yay. S.1, İzmir 1982, s.15-47.

Türkmen, Erkan; Emir Hüsrev-i Dihlevî'nin Hayatı, Eserleri ve Edebî Şahsiyeti, Ankara 1989

Uludağ, Süleyman; Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1991.

Unat, Faik Reşit; Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu 5. Baskı, Ankara 1984.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, C.III, I. Kısım, Ankara 1983.

Ünver, İsmail; Neşâtî, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 1986.

---------------; "İkilemelerle Yazılmış Dört Gazel", Türk Dili Dergisi, S.483 , Haziran, Ankara1988. s.291-297

---------------; "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", Türkoloji Dergisi, XI, Ankara 1993. s.51-90.

---------------; "Eski Türk Edebiyatıyla İlgili Sorunlarımız", Türk Dili, S.500, Ankara 1993, s.118-125.

Üzgör, Tahir; Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Divan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, Ankara 1991.

Wellek, R.- Warren, A.; Edebiyat Biliminin Temelleri, Çev. Prof.Dr. Ahmet Edip Uysal, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara1983.

Yakıt, İsmail; Türk -İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme, İstanbul 1992.

Yeniterzi, Emine; Divan Şiirinde Na'tlar , T. D. V. Yay. Ankara 1993.

-------------------; Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji), T. D. V. Yay. Ankara 1993.

METNİN GENEL İNDEKSİ
(Kişi, Yer ve Kavim Adları)

Zelîhâ :K-5/57, G-8/2, 92/4, T-7/8,

METİN

RUBÂ‘Î

Ahreb

1 Şehrî sebeb-i hilkatüŋi derrâk ol
Endîşe-i dünyâ-yı denîden pâk ol
2 Na‘t-ı şeh-i kevneyne zebânuŋ vakf it
Nev-bülbül-i gülzâr-ı gül-i Levlâk ol

V.1.KASİDELER

Der-Na‘t-ı Seyyidü’l- Enbiyâ ‘Aleyhi ve Sellem*

1

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 İdince cilve benânumda kilk-i müşg-âgîn
İder sahîfe-i eş‘ârumı nümûne-i Çîn

2 Müdâm olur kalemüm katre feyz-i tab‘umdan
Siyâh-mest-i ma‘ânî çü lafz-ı teşneterîn

3 Devâtum ol hum-ı i‘câz-ı ‘İsevîdür kim
Revân nevk-i kalemden ma‘ânî-i rengîn

4 ‘Aceb mi secde-i subh- âsitân-ı nazmumdan
Hemîşe hâme-i şeb-gûn olursa mihr-cebîn

5 Huzûr-ı Kevser-i lehcemde mevce-hîz-i seher
Hurûş-ı kâzibedür çün serâb-ı şûre-zemîn

6 Bahâr-ı meşreb-i şûhum olınca hande-feşân
Çemen çemen gül-i i‘câz olur tebessüm-çîn

R-1 TR2(59b), TR3(194b),SHE(81b),SHM(1b),MK2(1b),MK4(1b), ÖB(1b)
2a vakf:çâk MK2
K-1 TR2(60b), TR3(194b),SHE(81b),SHM51b),MK2(3b),MK4(2b) ÖB(1b)
Başlık *ÖB, Na‘t-ı Resulu’llahu Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem TR2
Na‘t-ı Şerîf-i Hazret-i Sultân-ı Enbiyâ Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem TR3
: -SHE,SHM,MK2,MK4
2b terîn : berînTR2, SHM, MK2
5a hîz-i:hîzî-i TR2,SHE,MK2,MK4
5b serâb:şarâb SHE

7 Kelâm-ı sâfum ider kec- hayâli râst-nümâ
Misâl-i âyîne vü mün‘akis nüvişte-nigîn

8 Helâk-ı şîve-i nutkum hayâl-i gaybü'l-gayb
Esîr-i rikkat-i tab‘um nikât-ı ‘ilm-i yakîn

9 Gedâ-yı beyt-i nemek- rîzişüm dil-i pür-rîş
Misâl-i hasret-i Ferhâd u hâne-i Şîrîn

10 Göreydi cünbüş-i hüsn-i sevâd-ı mısra‘umı
İderdi sûre-i nev- hattına bütân tazmîn

11 Safâ-yı zemzeme-i nutk-ı âteşînümdür
Hemîşe sürhî -i rûy-ı nikât-ı tâzeterîn

12 Göreydi tâzegî -i nutk -ı şûhumı ‘Urfî
Ruh-ı necâbete eylerdi gurre-i tahsîn

13 Olaydı Feyzî-i Hindî o gurreye nâzır
Olurdı şekl-i süveydâya dek sefîdterîn

14 Kemîne mevce-i âb-ı zülâl-ı tab‘umdur
Kemâl-i çâşnî-i tâlib-i sühan-şîrîn

15 Çemensitân-ı hayâlüm şigüfte oldukça
Olur revân-ı Senâyi gül-i tahassür- hîn

16 Beyân-ı vâki‘-i şi‘rümi göreydi Selîm
İderdi genc-i dilin vakf-ı elzem-i tahsîn

17 Garaz ki kâbil-i feyz-i kemâl-i ilhâmum
Misâl-ı vâsıf-ı mu‘ciz-dem-i Muhammed Emîn

18 Emîn-i bûd u ne-bûd-ı ezel ki sâyesini
Hızâne-i ‘adem- âbâda eyledi ta‘yîn

19 Ehemm-i kârgeh-i hikmet-i İlâhi kim
Odur cemî‘-i zuhûrât-ı gayba pîş ü pesîn

8a nutkum: nazmum TR2
8b rikkat: kuvvet MK2
10b İderdi: İder SHE// sûre-i: şîve-i MK2
12a tâzegî:nâzükî SHM// nutk: nazm TR2,MK4
17a kemâl: tamâmTR2,SHE,MK2,MK4
19a İlâhî: İlâhîdür TR3
19b gayba : ‘aynaTR3,SHM,MK2

20 Olınca germ irâdet zuhûrına Sâni‘
Bilâ- mukârene-ı kuvve oldı fi‘le karîn

21 Zihî ‘alîm ki ümmi-lakab olan zâtı
O dem ki oldı derûn-ı ‘ademde gayb-nişîn

22 Mu‘ayyen eyledi ‘ilmi vücûb u imkânı
Sıfât u zât-ı müsemmâ olınmadın ta‘yîn

23	Habîb-i mümkin ü vâcib ki gevher-i zâtın K'odur vesâyit-i nazm-ı cevâhir-i tekvîn
24	İdince âguş-ı 'ayniyyeden irâdet ahz 'Adîm mislini sun'-ı ezelde kıldı rehîn
25	Sütûh-ı âba kef-i meh-şikâf-ı i'câzı Fişânde itse şerer-dâne-i 'alev-âgîn
26	Olurdı lem'a-feşân ceyb-i âbdan zâhir Nihâl-i şu'le çü nîlûfer-i sitâre- cebîn
27	Zihî müdakkık-ı imkân ki kilk-i re'yi ider Kenâr-ı zerreyi tasvîr-i mihr ile tezyîn
28	Zemîn mezra'a-ı kudretinde gerd hakîr Sipihr matbaha-i himmetinde dûd kemîn
29	Kemîne-pâye-i mi'râc-ı kadrine iremez Güşâde olsa bu nüh 'ukde-i sipihr-i berîn
30	Olaydı cevher-i mir'âte hıfzı kuvvet-bahş Misâlin eyleyemezdi halâs âyine-bîn

21b	'ademde: 'adîmde TR3
22a	zât-ı: zât TR3, SHE
24a	İdince: Olınca TR2//'ayniyyeden: gaybiyyedenTR3, SHE, MK2, MK4
26a	ceyb-i habîb-i TR2, MK4
27	:-TR2, MK4
27a	re'y-i: râyı TR3, SHE
	28. ve 29. beyitlerin ikinci mısraları yer değiştirmiş. TR2
30b	eyleyemezdi:eylemezdi MK2

31	İdeydi fi'l-i duhûlî menâhîye ta'lîk Derûn-ı âyinede olamazdı 'aks mekîn
32	Ger itse meclis-i nehyinde mutrib-i gerdûn Kef-i nevâziş ile zülf-i sâzını tezyîn
33	Olurdı havf ile pîçîde pây-ı mızrâba Misâl-i rişte med-i nagme-i muhâlif-i dîn
34	Hudâyigâne-i dergâh-ı ma'diletgehüŋi 'Aceb mi garka-be-hûn eylese dil-i hûnîn
35	Ki na't-ı zâtuŋı terkîme ideli âgâz Felek didükleri nâdân u bî-hamiyyet-i dîn
36	Ma'âşum eyledi mânend-i dâg-ı hûn-ı ciger

Mekânum eyledi âgûş-ı gam çü âh-ı hazîn

37 Nasîb-i gonca-i âmâlum oldı hande-i huşk
Bu neşvegâhda çün sebze-i serâb-zemîn

38 Misâl-i bâgçe leb-rîz-i handeyem ammâ
Çü gonca muhzen-i çâkem çü lâle dâg-ı defîn

39 Hilâlveş iderüm rûy-ı dehre hande velî
Hezâr çîn-gam ebrû-yı dilde çille-nişîn

40 Sipihri zerdî-i rûyumla eylerüm handân
Çü za'ferân-ı hazân hil'at u bahâr-âyîn

41 Felekde ahter-i bahtum garîb ü bî-'izzet
Misâl-i şeb-nem-i gülşen-nedîd pîşe-nişîn

42 Basît-i hâkde dürr-i yetîm-i bî-kadrem
Sipihr-i nahsda çün tâli'-i şeref-âyîn

31b 'aks-i: duhûl-i TR2/ 'aksi MK4
32a meclis-i nehyinde: meclisinde nehy-i MK2
35b hamiyyet-i: hamiyyet ü TR2
37a oldı: olaydı MK237b neşvegâhda:neş'egâhda SHE// serâb: şarâb SHM
39a rûy-ı dehre hande: hande rûy-ı dehre SHM
40a Sipihri: Sipihr-i TR2,TR3,MK2,MK4
40b hil'at: hilkat TR2, SHM, MK2, MK4

43 Hamûş Şehrî bu feryâd-ı nâ-sabûrîden
Olursa gûş-zed-i ehl-i derd ider nefrîn

44 Felek nedür ki anı ittihâz-ı hasm eyler
Olan medîha-tırâz-ı Resûl kurb-nişîn

45 Hemîşe tâ dil-i vahy- ârzû-yı 'âlem-i gayb
Olur vesîle-i na'tuŋla feyz-i Hakk'a karîn

46 Birûni gibi derûn-ı felek ola pür-dâg
O sûz-ı reşk ile tâ sûbhgâh-ı yevmi'd-dîn

43a sabûrîden: savâbîden SHE,MK243b
nefrîn: karîn TR2
44a eyler: ide SHE
44b medîha: hadîka MK4// medîha-tırâz-ı Resûl-i: Resûla medîha-tırâz-ı MK2
nişîn: mübîn SHE
45b na'tuŋla: nefsüŋle TR3

2

Der-Na't-ı Habîb-i Ekrem Sallallahu 'Aleyhi
Te'âla 'Aleyhi ve Sellem*

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Göŋül bir âfet-i devrânuŋ oldı hayrânı
Ki mihre hande ider maşrık-ı girîbânı

2 Hezâr gamze-i hâtır-firîbe âmâde
Esîr 'aşkına her bir nigâh-ı pinhânî

3 Mey-i müşâhedesi âfet-i tenük- zarfı
Gubâr-ı cilvegehi secde-sûz-ı pîşânî

4 Mezâk-ı sâf-zamîrân-ı ehl-i dîdâre
Virür mülâhazası zevk-ı hüsn-i Yezdânî

5 Olur zemîn-i temâşâgehi kıyâmet- hîz
Harâma meyl idicek kadd-i fitne-cünbânı

6 Ecel-zahım taleb-i tîg-i gamze-i şûhı
Esîr-i zülf-i ham-ender-hamı perîşânî

7 O gül çü matla'-ı evvelde 'andelîb-i dile
Nisâr itmedi gül-berg-i âferîn-h^{v}ânı

8 Bu infi'âl ile pîşânî-i tabî'atden
Terâviş itmede iken hoy-ı pîşmânî

9 İrişdi gûş-ı dile ‘âlem-i ma‘ânîden
Nidâ-yı müjde-i ilhâm-ı matla‘-ı sâni

10 Virür tebessüm-i la‘l-i leb-i gül-efşânı
Derûn-ı bülbül-i tasvîre zevk-i nâlânı

11 Rumûz-ı gûşe-i çeşmi delîl -i rüsvâyî
Hayâl-i zülfi mühimsâz-ı nâ-müselmânî

K-2 TR2(61b), TR3(195b),SHE(82b),SHM(2b),MK2(4a),MK4(3b),ÖB(2b)
Başlık ÖB*, Na‘t-ı Resulu’llahu Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem TR2, Na‘t-ı Şerîf TR3
: -SHE,SHM,MK2,MK4
6b hamı: ham-ı SHM
7b itmedi: itmede TR3

12 Nigâh-ı germi tahammül-güdâz u şevk-efrûz
Hücûm-ı gamzesi teklîf-i nâ-besâmânı

13 Vefâ garîb-i hazîn-i kalem-rev-i nâzı
Visâl ser- be-girîbân-ı künc-i hırmânı

14 Metâ‘-ı kes ma-har-ı bey‘gâh-ı hüsnidür
Kumâş-ı dest- zed-i kârgâh-ı Ken‘ânî

15 Zebân-ı tûtî-i tasvîri nükte-senc eyler
Edâ-yı mu‘cize-i la‘l-i şekker-efşânî

16 Dil-i edeb -ne-şinâsa nezâre itdükçe
Gelür teşevvuk-ı na‘t-i habîb-i Yezdânî

17 Gül-i riyâz-ı nübüvvet Mehemmed-i Sâdık
Ki kıldı bûyı mu‘attar meşâm-ı îmânı

18 Zihî şefî‘ ki gelmez gınâ şefâ‘atden
Olursa ümmet-i bî-haddi cümle ‘isyânı

19 Zihî kadîr ki feyz-i kemâl-i kudretden
Muhâl iken reviş-i ictimâ‘-ı zıddânı

20 Sevâbı turra-i pür-pîç ü tâb-ı ‘isyâna
Murâd idince ider şîve-i perîşânı

21 Zihî ‘alîm ki eyler huzûr-ı ‘ilminde
Hezâr ‘akl-ı küll olsa sükût-ı nâdânı

22 Harîk-i hikmeti ‘akl-ı Mu‘allim-i Evvel
Garîk-i kudreti fehm-i Mütercim-i Sâni

23 Der-âguş itmedi hergiz sadefçe-i takdîr
Vücûd-ı pâki gibi dürr-i bahr-i îmânı

10a leb-i:lebi MK4
12a germi:germ-i MK2
12b gamzesi:gamze MK4

14b kârgâh-ı: dergâh-ı TR3
15b tasvîri: tasvîr-iTR3
21a ‘alim: hâlim MK4//‘
ilminde: ‘ilminden TR3,SHE
21b sükût : sükûn TR3, SHE, SHM
22a hikmeti:hikmet-i MK2
23b bahr-i: pâk-i TR3, SHM
24 ile 25 beyitler yer değiştirmiş TR3,MK2

24 İşâre-i ‘adem-i sâye-i mübârekidür
Şebîh-i zâtı ‘adîm oldugına bürhânı

25 Vücûd-ı pâkini kıldı muhâsib-i takdîr
Yekûn-ı cümle-i peygam-berân-ı Yezdânî

26 Müfîz-i cûduŋa ifrât-ı cûş-ı mevhibeden
Eger bulınmasa fi‘l-i Hallâk-ı Yezdânı

27 Nübüvvet evvel-i mevci olurdı el-hâsıl
Temevvüc eyledügi demde bahr-ihsânı

28 Diyâr-ı ‘aşka ger insâfı olsa narh-güzâr
Ki cân u dildür o mülküŋ metâ‘-ı erzânı

29 Hezâr şîve-i dildârı ile ‘âşıkdan
Bütân-ı şûh alamazlardı bir nefes cânı

30 Ya hıfzı mülk-i pür-âşûb-ı fitne-i hüsnüŋ
Olaydı def‘-i fesâdı içün nigehbânı

31 Muharrikî-i dil-i bî-edeble zülf-i tırâz
İder mi idi heves pây-bûs-ı cânânı

32 Yegâne-fasl-ı hitâbâ Resûl-ı müntehabâ
Eyâ delîl-i güzîn-i tarîk-i îkânı

33 GöŋüI didükleri âşüfte-i perîşân-rev
Harâm ola aŋa keyfiyyet-i müselmânî

34 Mukîm-i gûşe-i halvetgeh-i ‘ibâdet iken
Havâle itdi baŋa ‘aşk-ı kıble- gerdânı

25 :-SHE, MK2
25a kıldı: itmese TR2
26a cûş-ı:hoş-ı TR2
26b bulınmasa:bulınmazsa MK2//Yezdânı: Sübhânı TR2
27a eyledügi:eyledigi TR3
28a ‘aşka:hüsnde TR2,MK2,MK4
28b cân u dil: cân-ı dil:TR2
29b nefes:zamân SHE

33a	âşüfte-i: âşüfte vü SHE
34a	‘ibâdet: ikâmet TR3, SHM
35	Ne ‘aşk câme-i ‘ismet- der-i Meh-i Ken‘ân
Ne ‘aşk âfet-i îmân u dîn-i San‘ânî

36	Dilinde zemzeme-i tâze-nakş-ı rüsvâyî
Elinde sâgar-ı leb-rîz-i nâ-müselmânî

37	Mugâniyâne sunup baŋa eyledi teklîf
Terâne -senci-i kâr-ı vedâ‘-ı îmânı

38	Ben eyledükçe ibâ emr-i nâ-güvârından
O eyledi baŋa sad ta‘ne-i kem- iz‘ânı

39	Bu keş-me-keşde iken ‘aşk-ı bî-mürüvvet ile
İrişdi peyk-i hoş-ahbâr-ı ‘akl-ı nûrânı

40	Açup dehân-ı beşâret- beyânını ol dem
Didi her ehl-i dilüŋ Şehrîdür edebdânı

41	Nihân-hâne(y)i ya Rab nişîn-i kalbüŋden
Birûn iderseŋ eger ‘aşk-ı yâ sanem-hânı

42	Derûn-ı âyine-i kalbüŋi ider mesken
Hayâl-i şâhid-i sıdk-ı habîb-i Yezdânî

43	Bu müjde-i ferah-efzâdan itmedeŋ birûn
Ne ‘aşk kaldı ne dil ne hayâl-i cânânı

44	Hezâr şükr ki tasdîk-i zât-i pâküŋ ile
Yine müşâhede kıldum tarîk-i îkânı

45	Hemîşe tâ ki fürûg-ı ruh ile cânânuŋ
Münevver olmadadur maşrık-ı girîbânı

46	Münevvir ola mihir- reşk-i na‘t-ı zâtuŋ ile
Cihân-ı mahfî-i endîşe-i sühandânı

35a	câme-i:hâme-i TR2
37a	sunup:gelüpMK2
40b	her:-TR3//Şehrîdür:Şehrî-iTR3,SHE,MK4
43a	itmedeŋ bîrûn: itmedüŋse birûn SHE
44a	şükrüŋe:şükr MK2

3

Der-Vasf-ı Bahâriyye Be-Takrîb-i Na‘t-ı Şerîf*

Mefâ‘ilün   fe‘ilâtün   mefâ‘ilün   fe‘ilün

1 Şu deŋlü virdi nezâket zemîne lutf-ı bahâr
Ki pây-bâd-ı seherden bile olur efgâr

2 Nihâd-ı hâk letâfetden oldı dîde-mizâc
Virür hutût-ı mihir nîşter-sıfat âzâr

3 Hevâ şu resme yübûset-zidâ-yı imkân kim
Nihâl-i huşkî-i hırmân dahı rutûbetdâr

4 Tıbâ‘-ı şu‘le-mizâcân-ı âsmân u zemîn
Safâdan oldılar ol gûne muhtelit- envâr

5 Ki düşse pertev-i hûrşîd dest-i hûbâna
Mufârakat idemez ihtilât-ı hınnâvâr

6 Bisât-i hâke olur rengi ile sâye-fiken
Kemâl-i lutf-ı hevâdan şigûfe-i eşcâr

7 Çemen-zemîn-i cihân oldı şöyle ‘anber-hîz
Dimâga sâye-i gül dahı bûy ider izhâr

8 Zemîn şöy le sebiz-gûn k’ider musîbetyân
Derûn-ı mugber-i ‘uşşâkdan recâ-yı gubâr

9 Mizâc-ı nâmiyede iştidâd-ı neşv ü nümâ
O mertebe ki ider gıbta feyz-i tab‘-ı bahâr

K-3 TR2(63a),TR3(197a),SHE(85a),SHM(4a),MK2(5a),MK4(4b), ÖB(4a)
Başlık ÖB*, Der-Na‘t-ı Şerîf TR2, Bahâriyye Nat-ı Şerîf-i Hazret-i Sultân Sallallâhu ‘Aleyhi ve SellemTR3
-SHE,SHM,MK2,MK4
4b gûne:deŋlü MK4
5a Ki düşsepertev-i hûrşîd dest-i hûbâna:Ki düşse hâke olur rengi ile sâye fiken TR2
6a Bisât: Basît TR2, TR3, SHM, MK2, MK4/hâke olur rengi-i sâye-fiken: pertev-i hûrşîd dest-i hûbâna TR2

10 Degül mahall-i ta‘accüb eger şerer-dâne
Derûn-ı hâreden itse zuhûr gül-bünvâr

11 ‘Aceb degül eger olursa sebz-i sünbülveş
Gulû-yı nâmiyeden hâme-i bahâr- nigâr

12 Nesîm-i turra-güşây-ı sabâh-ı nev-rûzîş
Ki cilvegehdür aŋa zülf-i şâhidân-ı bahâr

13 İderdi gonca-i nezzâresin tebessüm-cûş
O hâsiyetle meşâmm-ı ‘amâya itse güzâr

14 Şu resme oldı reh-i nâ-şigüftegî mesdûd
Ki h^{V}âbda göremez h^{V}âb-ı nâzı nergis-i yâr

15 ‘Atâ-yı feyz-i ‘umûmî-i nev-bahârîden
Revâdur olsa da pür-gam sipihr-i nâ-hemvâr

16 Nihâd-ı sengî-i hûbân gül-i terahhüm-hîz
Nihâl-i âh-ı dil-i ‘âşıkân te’sîrbâr

17 Nesîm-i ‘ukde-güşây-ı bahâr-ı âzâde
Şu resme oldı dil-i ‘âleme güşâyişbâr

18 Ki bezm-i gamze-i bed-mest-i yâr da idemez
Kemend-i nâle ile zabt-ı âh-ı ‘âşık-ı zâr

19 Seher ki şâhid-i gül h^{v}âb-ı nâzı cilve-künân
Nesîm-i hande der-âgûş-ı subha itdi nisâr

20 Seher ki eyledi gül-bister-i letâfetden
Nesîm-i hande ile gonca goncayı bîdâr

21 Seher ki sünbül-i şâd-âb-ı şeb-nem-âyîne
İder ‘arûs-sıfat meyl-i ru’yet-i dîdâr

10a ta‘accüb: ta‘ahhüb MK2
10b hâreden: hârdan SHE
14b hvâbda:hâbda MK4
15 da:-TR3
17b resme:deŋlü TR2
18a yâr da: yârdan SHE
18b nale-i:-SHM
19a nâzı:yârı TR2

22 Seher ki nergis-i hamyâze-rîz-i feyz eyler
Çekîde-i ‘arak-ı jâleden şikest-humâr

23 Seher ki bülbül-i dîrîne-şevk-i tâze-figân
Fezây-ı gülşen-i dehri ider kıyâmetzâr

24 Garaz ki hüsn-i nazar-ârzû-sıfat müştâk
Nigâh-ı germ-i temâşâ-şinâsa sun‘-ı bahâr

25 Hevâ-yı hıdmet-i gül-çînî-i temâşâyı
Çemen çemen dil-i meyyâlüm eyledi seyyâr

26 Safâ-yı feyz-i çemen gerdî-meşreb-i tab‘um
İdüp bahâr-sıfat-ı mihr- ceyb ü subh-ı kenâr

27 Ser-i ‘arûs-ı güle rû-nümâ içün kıldum
Misâl-i jâle güher-dâne-i gazel îsâr

28 Dem-i visâlde mürg-i nigâh-ı ‘âşık-ı zâr
Hezâr-ı hâne-harâb oldı âşiyân-bî-zâr

29 Karâr eyleyemez ıztırâb-ı şevkından

Misâl-i ‘âşık-ı âvâre-gird-i va‘de-i yâr

30 Hezâruŋ âh-ı gilû-sûz u dil-hırâşından
‘İzâr-ı sebz-i çemen oldı mâtemî ruhsâr

31 Hezâr-ı nâlegerüŋ ‘aks-i dûd-ı âhıdur
Bisât-ı âyinesân-ı çemende sünbülzâr

32 Fezây-ı gülşeni itdi hezâr-ı şu‘le-hurûş
Derûnı gibi şerâresitân-ı nâle vü zâr

33 Dehân-ı goncada şeb-nem degül şeker-handın
İder güdâhte efgân-ı âteşîn- hezâr

34 Nesîm-i nâleŋi âlûde eyleme Şehrî
Gül-i hazân be-kafâ-nükhet ile bülbülvâr

23 şevk-i:şevk üMK4
24b şinâsa:şinâs SHE
26a gerdî:gerd TR2, MK2, MK4
28a ‘âşık-ı zâr: ‘âşıkvâr TR2,TR3,MK2,MK4
28b bî-zâr: hezâr TR2,TR3
30b sebz-i:seyr TR2,TR3,SHE,SHM//mâtemî: mâtem SHE,SHM
31a nâlelerüŋ:nâlelerün SHM
33a degül:degül o TR2//handın: hande TR3/ hand TR2, MK4/ handân SHM

35 Hulûs-ı ‘aşk ile ol bir gülüŋ nevâ-senci
Ki ola aŋa ezel gül-bün ü ebed gülzâr

36 Habîb-i encümen-ârây-ı “Kâbe kavseyn”î
Resûl-i sâdıku’l-ahbâr-ı ‘âlemü’l- esrâr

37 O nazra-senc-i merâyâ-yı Zât-ı mutlak kim
Mezâk-ı şevkına dil-teşne lezzet-i dîdâr

38 Gerim-teveccüh-i âyîne-i tecellî kim
Olur nezâresine “len-terâni” âyinedâr

39 Yegâne- mahrem-i hayret-serây-ı İzîd kim
Nigâh-ı germine hayrân hayret-i dîdâr

40 Derûnı cilvegeh-i âftâb-ı gaybu’-l gayb
Hadîsi râz-güşâyende-i dil-i esrâr

41 Gedâ-yı bûy- recâ-yı riyâz-ı i‘câzı
Nesîm-i nutk-ı Mesîhâ-yı mu‘cizîn-güftâr

42 Tecellî- çîn-i şeb-i subh-ı reşk-i mi‘râcı
Kelîm-i mihr- kef-i nahl-ı “len-terânî”bâr

43 Olaydı ger ‘araza kudreti ikâmet-bahş
Bilâ-ta‘alluk-ı cevher iderdi istikrâr

44 Miyâne-i mütehâlif- mizâc-ı ezdâde

Olaydı hükm-i kazâ vaz‘-ı imtizâc-güzâr

45 Olurdı sâye ile nûr muhtalıt- eczâ
Misâl-i nûr-ı nigâh u siyâhî-i ebsâr

46 Ger itse hıfzı hırâset kalem-rev-i hüsni
Hayâl-i yâri hayâl idemezdi ‘âşık-ı-zâr

35 bir:-TR2
37a nazra-nagme MK4
38a Kerem:Güzan MK4
39a hayret:halvet SHE
43a ger:-SHM
46b idemezdi:itmez-idi TR3,MK2
47a re’yi:zâtı TR3
47b âyînevâr:âyînedâr SHM, MK2

47 Gül olsa perveriş- endûz-ı neyyir-i re’yi
Olurdı çihre-fürûz-ı ‘ukûs-ı âyinevâr

48 Ger emri tefrika-fermây-ı ittihâd olsa
Zılâl-i şahsı ile olamazdı hem-reftâr

49 Sezâ-yı magfiret olmaz hilâfî-i şer‘î
Olursa her ser-i mûyı zebân-ı istigfâr

50 Şefî‘-i her günehâ şâh-ı magfiret-sipehâ
Eyâ mu‘în-i güneh- pîşegân-ı rûz-ı şümâr

51 Benem o ‘âsi ki sî-sâl ‘ömrümi itdüm
Tarîk-ı ma‘siyet-i dûzah- intihâda gubâr

52 Benem o dûzahî-i nâ-murâd kim eyler
Ta‘alluk-ı bedenümden ‘azâb-ı dûzah ‘âr

53 Benem o gavta-h^{v}ar-ı lücce-i ma‘âsi kim
Garîkter olurum eyledükçe sa‘y-ı kenâr

54 Neûzü b’illah eger tîregî-i a‘mâlum
Şikâf-ı dilden iderse zuhûr rûz-ı şümâr

55 Bihiştiyânı cahîmîden idemez temyîz
Firiştegân-ı ‘amel senc-i ehl-i cennet ü nâr

56 Çemensitân-ı nedâmet-zemîn-i mahşerde
Budur recâ-yı dil-i dûzahî-i âteş-h^{v}âr

57 Gül-i ma‘âsî-i dûzah-fürûzumı kılasın
Kef-i şefâ‘at ile gonca-i İrem- gülzâr

58 Hemîşe tâ dil-i zulmet- serâçe-i Şehrî
Bahâr-ı na‘tuŋ ile ola gülşen-i envâr

59 O gülşen içre ola tab‘-ı nâle-âşûbı
Nevâ-yı midhat-ı bî-gâyetüŋle bülbül-i zâr

49a olmaz hilâfı:olamaz hilâf TR2,TR3
53b eyledükçe: eyledükçe
55a cahîmeden idemez temyîz:nedâmet-zemîn-i mahşerde TR2
55b Feriştegân-ı emel-senc-i ehl-i cennet ü nâr: Budur recâ-yı dil-i dûzahî-i âteş-h^{V}âr TR2
56a nedâmet-zemîn-i mahşerde: cahîmedenidemez temyîz TR2
56b Budur recâ-yıdil-dûzahî-i âteş-h^{V}âr:Feriştegân-ı emel-senc-i ehl-i cennet ü nâr TR2

4

Der-Na‘t-ı Resûl-i Ekrem Sallallahu ‘Aleyhi
ve Sellem

Mef‘â‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün me‘ilün

1 İder ‘izâr-ı cihân-tâbuŋı beyân şu‘le
Olur o şevk ile ser-tâ-kadem zebân şu‘le

2 Olınca ‘ârızuŋ ol tâbiş ile lem‘a-fiken
‘Aceb mi ham-be-ham olsa çü rîsmân şu‘le

3 İdince ‘ârızuŋ izhâr-ı tâb- şerminden
Şerâre sanma ki olur ‘arak-feşân şu‘le

4 Gerim- neşâtî-i hem-rengî-i ‘izâruŋdan
Semâ‘ ider ser-i âteşde câvidân şu‘le

5 ‘İzâruŋ olsa fürûzân derûn-ı ahgerde
Olur nezâre-i ‘âşık gibi nihân şu‘le

6 Nezâre-i gazab-efrûz ile nigâh itseŋ
Çü hûn-ı ‘âşık-ı bismil olur revân şu‘le

7 Meger mukallid-i ahlâk-ı âteşînündür
Ki bilmez âyin-i zinhârî vü emân şu‘le

8 Hayâl-i tâb-ı ‘izâruŋla mû-be-mûyumdan
Zuhûr ider çü mesâmmât-ı âsmân şu‘le

9 Ne şu‘le kim şereri lem‘a-hîz oldukça
Olur fezây-ı mekânî vü lâ-mekân şu‘le

10 Ne lem‘a eyleyemez rûşenî-feşân olıcak
Dilinde hâsiyet-i sûziş-i nihân şu‘le

K-4 TR2(64a),TR3(198b),SHE(84a),SHM(5b),MK2(6b),MK4(6a), ÖB(5b)

Başlık ÖB*, Na‘t-ı Resulu’llahu Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem TR2
Nat-ı Şerîf-i Hazret-i Resûlu’llahu ‘Aleyhi ve Sellem TR3
:-SHE,SHM,MK2,MK4

7b âyin ü:âyin-i SHM,MK4

11 Bu tâbiş ile dile oldı bir gazel lâmi‘
Ki sûzişinden ider nâliş ü figân şu‘le

12 Ne mümkin âhum ile olmak imtihân şu‘le
Ki hufte her şererinde cihân cihân şu‘le

13 Bilürdi ni‘met-i sûziş ne oldıgın bir ân
Olaydı dâg-ı derûnumda mîhmân şu‘le

14 O bülbülem k’olamam germ- nâle olmayıcak
Şerâre şeb-nem ü gül dâg u gülsitân şu‘le

15 O hâmuşî-i gamam k’olmayınca nutk idemem
Netîce derd devâ sûz u tercemân şu‘le

16 O mühr-ber-leb-i dâg-ı tahammül-i ‘aşkam
Ki ‘arz-ı sûz idemem olsa hem-zebân şu‘le

17 Meger tabî‘at-ı Şehrî ki germ- na‘t olıcak
Olur vücûdı ser-â-pây mihrsân şu‘le

18 Ne na‘t na‘t-ı şefî‘-i cihâniyân Ahmed
Ki haşyetinden olur sûzîveş nihân şu‘le

19 Dilîr-i haşr ki itse cahîme serd-nigâh
Olurdı çûb-ı bakamveş füsürde -cân şu‘le

20 Ger olsa manzar-ı envâr-ı dîde-i re’yi
İderdi hâsıl-ı ru’yet çü dîdegân şu‘le

21 Olaydı merhameti hâl-i ‘âcizâne hakem
Ki havfı ile ider terk-i sûz-ı cân şu‘le

22 İderdi vâsıl-ı âgûş-ı şevk-i pervâne
‘Arûs-ı şem‘-i fürûzânı mû- keşân şu‘le

23 Tabâyi‘ alsa eser hüsn-i ihtilâtından
Olurdı berg-i giyâh ile hem-zebân şu‘le

12a olmak:olmag MK4
18b sûzîveş:sûzveş MK2
20a manzar: muntazır SHE
20b dîdegân: dîdgân SHM
21b ider:idüp MK4

24 Şihâb-i cür’etinüŋ olsa sâye -perverdi
Çekerdi âba sinân-ı şerer-feşân şu‘le

25 Bulaydı dûde-i hıfzında perveriş mâda
Olurdı germ- şitâ nûr-ı mihrsân şu‘le

26	Ger âteşîn- cevâd ile olsa tâbende
Mihir saçardı şerer yirine her ân şu‘le

27	İdeydi şem‘-i edeb bezm-i ‘ismeti tenvîr
Olurdı dîde-i pervâneden nihân şu‘le

28	Sirâyet eylese lutf-ı mizâcı ezdâde
İderdi ‘aksi gibi âbda mekân şu‘le

29	Tecellî- mevhibetâ tab‘-ı âteşînümde
Ki ser-be- ceyb-i hicâb idi goncasân şu‘le

30	Nesîm-i şevkuŋ ile oldı her bün-i mûyum
Misâl-i Tûr-ı Kelîm-i “Erinî”-h^{V}ân şu‘le

31	Tecelli-bâzî-i na‘tuŋla nutkum itse n’ola
Nefes nefes dil-i pür-tâbdan ‘ayân şu‘le

32	Garîk-i nûr-ı tecellâ-yı na‘tuŋam nazmum
‘Aceb mi olsa ser-â-pâ çü âsmân şu‘le

33	Sabâh-ı haşr ki bî-ihtiyâr iderler nûş
Muvahhidân mey-i tesnîm ü müşrikân şu‘le

34	Zülâl-i ‘afvuŋı sun Şehrî-i günehkâra
O demde dâg-ı hicâbi ider ‘ayân şu‘le

25b	Olurdı:Olur SHM
33b	tesnîm-i:tesnîm ü SHM,MK4
34b	demde:dem kiMK4

5

Der-Şikâyet-i Gûne Be-Vâsıta-i Na‘t-ı Şerîf*

Fe‘ilâtün   mefâ‘ilün   fe‘ilün

1	Âh kim tâli‘-i şeref-âzâr
Düşmen-i ahter-i sa‘âdetkâr

2	Terbiyet-yâb-ı dûdmân-ı zuhal
Veyletâ ol nühûset- istizhâr

3	Siyemâ cebhe-i felek-pîrâ
Necm-i baht hemîşe âteşbâr

4 Âteş ammâ kemîn şerâresinüŋ
Şu‘le-nûşı hezâr dûzahzâr

5 İtdiler rû-be-rûy cilvegerî
Burc-ı nâ-müşfikîde Cevzâvâr

6 H^{v}âb-ı sad sâlegî-i nâzişden
Ya‘ni devletle oldılar bîdâr

7 Kine- cûyâne itdiler tek ü tâz
Dil-i zerre mesâffa leyl ü nehâr

8 Feza‘âü’l-gıyâsî-i dilden
Oldı ashâb-ı Kerbelâ bîdâr

9 Nevha-i vâ-şefî‘-i cânum
Derd-i Eyyûbi eyledi der-kâr

10 Girye-i vâ-refîkî-i çeşmüm
Eşk-i Ya‘kûbı eyledi bîdâr

K-5 TR2(65a),TR3(199b),SHE(87a),SHM(6b),MK2(7b),MK4(6b), ÖB(6a)
Başlık ÖB*, Nat-ı Şerîf –i Resulu’llahu Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem TR2
Nat-ı Şerîf TR3
:-SHE,SHM,MK2,MK4
2b Veyletâ:Dil-i tâ:TR2/ :-MK4
3a felek:melekTR2,MK4
5b müşfikîde: şefkatîde MK2
6a H^{v}âb-ı: H^{v}âb h^{v}âb-ı TR2

11 Kâv kâvî-i nîş-i bî-dâdî
İtdi cismüm şu resme zâr u nizâr

12 Ki dil-i gam-neverdüm ile ider
Gerd-i dâmen-misâl geşt ü güzâr

13 Hâr hârî-i nişter-i mihnet
Her-bün-i mûyum itdi şîvenzâr

14 Çâk çâkî-i tîg-ı gamla tenüm
Oldı ser-tâ-kadem leb-i zinhâr

15 Saht- gîrî-i pençe-i gamdan
Oldı cezr ü med-i nefes düşvâr

16 Cugd-ı vîrâne-zâd-ı bî-dâdî
Oldı bünyâd-ı ‘ayşuma mi‘mâr

17 Beytü’l-ahzânam âb-ı çeşmümden
Gavta- hor çün mekân-ı bûtîmâr

18 Şöyle teng oldı çeşmüme ‘âlem
İder âzürde nazra-i dîdâr

19 Teng-nây-ı derûna itdi nüzûl
Kârvân kârvân-ı gam u âzâr

20 Oldı bendergeh-i vücûdumda
Baht-ı sûdâgirân-ı gam der-kâr

21 Nâle-i deşne-rîz şiryân-kâv
Pençe-i berk-i âh sîne-feşâr

22 Dîde-i giryenâk-ı tûfân-zây
Sîne-i sûznâk dûzahbâr

9a vâ-şefî‘-i:şefîkî-iTR3
9b Eyyûbi: ebvâbı TR2=
13a nîşter-i:rişte-i SHE
14 :-SHE
15 :-SHE
19b gam u:gamMK2
20 :-SHE
20b der-kâr:dîdâr MK2
22a giryenâk-ı:giryenâk u MK4//zây:bâr TR2,MK4

23 Çîn-i zehr-âbe-rîz-i gamgînî
Sath-ı pîşânî üzre mevce- şümâr

24 Nâhın-ı deşne-kâr-ı dil-gîrî
‘Uzv -ı‘uzuv tenümde şerha-figâr

25 Dûd-ı âh-ı mesâ’ib-engîzüm
Kerbelâ Kerbelâ ‘ûkubetbâr

26 Ahter-i tâli‘-i sitem-zâdum
Âsmân âsmân belâ-îsâr

27 Eyyühe’l-‘âlimûn-ı bahs-engiz
Eyyühe’l-‘ârifûn-ı sulh-güzâr

28 Şîve-i rûzgâr-ı hak-ne-şinâs
Umarum tâli‘üm gibi ola h^{v}âr

29 Vaz‘-ı nâ-der- ber-â-ber-i tab‘ı
Niçe hem-vâre itmeyem inkâr

30 Ki beni bûmveş mesel itdi
Bed-şügûnân içinde âhir-i kâr

31 Be- yegâne -nişînî-i îzid
Be- nedîmî-i Ahmed-i Muhtâr

32 Be- nüzûl-ı kelâm-ı Rabbânî

Be- zebân-ı Nebiyy-i Hak-güftâr

33 Be- ser-engüşt-i meh-şikâf-ı Resûl
Be- siyehfâmî-i ruh-ı inkâr

34 Be- me‘âsî-i bî-had ü pâyân
Be- hücûm-âverî-i istigfâr

35 Be- siyeh-kâsegî-i çarh-ı denî
Be- ciger-h^{v}ârî-i dil-i hüşyâr

25a mesâ’ib:musâhib MK2
26 :-MK4
30a misâl:mesel TR2
30b şükünân:güvâhânSHE
34a had:ced SHM

36 Be- kef-i katre-gîrî-i mümsik
Be- benân-ı kerîm-i deryâbâr

37 Be-pelâs-ı hezâr-çâk-i fakîr
Be- libâs-ı hezâr-reng-i kibâr

38 Be- nigâh-ı tehassür-i müflis
Be- kef-i h^{v}âcegân-ı nukre-şümâr

39 Be- dem-â-dem vedâ‘-ı ‘ömr-i ‘azîz
Be- ser-â-ser firâk-ı cism-i nizâr

40 Be- fenâ-yı vücûd-ı hoş- tab‘ân
Be- bekâ-yı zamâne-i gaddâr

41 Be -hayât-ı medîd-i çarh-ı denî
Be- libâs-ı cedîd-i leyl ü nehâr

42 Be- siyeh-rûzgârî-i şu‘arâ
Be- husûfî-i tâli‘-i eş‘âr

43 Be- risâle-nüvîsî-i fuzalâ
Be- felek- derkî-i temeyyüzkâr

44 Be- kasîde-tırâzî-i bülegâ
Be- gerim-düşmenî-i tab‘-ı kibâr

45 Be- melâmet-pesendî-i ‘âşık
Be-selâmet-güzînî-i agyâr

46 Be- kanâ‘at-ne-yâbî-i naz ra
Be- temâşâ-nisârî-i dîdâr

47 Be- ferah- düşmenî-i meşreb-i ‘aşk
Be- muhâl- endîşî-i ‘âşık-ı zâr

48 Be- figân-rîzî-i dil-i mecrûh

Be- nemek-pâşî-i leb-i dildâr

36b kerîm-i deryâbâr:kerîm-i Hak-deryâbâr MK2
40a fenâ:fezâ:TR2
43b temeyyüzkâr:mümeyyizkâr SHM
47 :-TR3

49 Be- temâm- istimâ'-ı hasretyân
Be -hoş-âvâzi-i haber-res-i yâr

50 Be- firîbendegî-i gamze-i şûh
Be- dil- efgendegî-i 'âşık-ı zâr

51 Be-der-i maşrık- iştibâh-ı habîb
Be- fürûg-ı cibâh-ı secde-güzâr

52 Be- kıyâmet-feşânî-i kad ü dost
Be- belâ-çînî-i dil-i efgâr

53 Be- firâk-ı harîm-i vuslat-ı yâr
Be- nigâh-ı pesîn-i 'âşık-ı zâr

54 Be- beyâbân- neverdî-i Mecnûn
Be- pey-üftâdegî-i Leylî-i zâr

55 Be- kef-i Kûh-ken ki tîşe-i şevk
Feyz-i bûs ile oldı Şîrînkâr

56 Be- nevây-ı muhâlif-i Mansûr
Be- hem- âhengî-i 'ukûbetdâr

57 Be- terâzû-yı hüsn-i Yûsuf-senc
Be- Zelîhâ-yı müşterî-âzâr

58 Be- bükâ-yı 'Azîz-i Ken'ân kim
Âhir olınca eşk-i deryâbâr

59 İtdi enzârın eşk şeklinde
Pây-ı hicrân-ı Yûsuf'a îsâr

60 Sarf-i nezzâre eylemem min ba'd
Hâk-pâyüm olursa sâyemvâr

61 Sîne- sâfâna imtizâc itmem
Olsa kalbümde dâg-ı hasret-i yâr

62 Eylemem zikr-i hayreti takrîr
Olsa nutkumda lezzet-i güftâr

52b çînî-i:hîzî-i TR2,MK4
53a harîm:-SHM
60a Sarf-ı:Harf-i TR2,SHM,MK4
62a hayreti:hayrını TR3,SHE

63 Seyl-i eşk ile eylerem tahlîl
Olsa çeşmümde kuvvet-i ebsâr

64 Eylemem dergehine ‘arz-ı hulûs
Nakd-i vaktin iderse ger ikrâr

65 Ser-be-pîş-i tahakkümi olmam
Başum üzre olursa tâli‘-i yâr

66 Dil-i vîrânem idemez ta‘mîr
İtse hûrşîd-i enveri mi‘mâr

67 Düşmen-i fazl u dâniş oldıgını
‘Ömrüm oldukça eylerem iş‘âr

68 Hasm-ı dîn ü diyânet oldıgını
Eylerem rûz-ı haşre dek izhâr

69 Ne tedeyyün ider o kâfir-kîş
Ne ta‘azzüm ider o bed-kirdâr

70 ‘Ömr-i bîsyârına olup magrûr
İtdügin rûz- ı mahşeri inkâr

71 ‘Ârifân-ı cihân bilemez mi
Eylemezler mi zâtını ikfâr

72 Düşmen-i cânîyem ‘ale’t-tahkîk
Hasm-ı hûn- germîyem bilâ- inkâr

73 Ser-fürû eylemem hemân itsün
Dil-i pür-kînesinde her ne ki var

74 Eyyühe’l-muslihûn oluŋ fârig
Fasl olınmaz bu da‘vî-i bîsyâr

65a olmam:olamam:TR2
66a ta‘mîr:ta‘bîr TR2,TR3,MK2
67b :-SHE
68a :-SHE
67a ile 68b birleşerek beyit oluşturulmuş:SHE
Düşmen-i fazl u dâniş oldıgını
Eylerem rûz-ı haşre dek izhâr
70 :-SHE

75 Kaldı yevmü’t-tenâda da‘vâmuz
Hâzır olsun o bî-güneh-âzâr

76 Şühedâ-yı sitemle subh-ı cezâ
Olıcak h^{v}âb-ı mergden bîdâr

77 Nâle-i derdmendî dûzah- pâş
Girye-i müstmendî tûfânbâr

78 Âh-ı mazlûmı ceyb-gîr-i sitem
Dest-i ‘acz âstîn-keş-i âzâr

79 Sîne-dâg-ı te‘addî der-âgûş
Cebhe-çîn-i te’ezzî der-ruhsâr

80 Dâg-ı dil şu‘le-rîz-i bî-dâdî
Zahm-ı cân hûn-feşânî-i cevvâr

81 Dest-i bî-sabrî sîne- kûb-ı figân
Çeng-i bî-tâbî dil-hırâşî-i zâr

82 Pençe-i mâtemî girîbân-çâk
Nâhun-ı şîvenî ciger- efşâr

83 Bî-günâhî muharrik-i feryâd
Nâ-tüvânı mübeşşir-i Dâdâr

84 Âh-ı fevvâre-hîz-i sûzânî
Dest-i şekvâda âteşîn-tûmâr

85 Kefen-i hûn-feşân der-gerden
El-amân el-amân der-güftâr

86 Zahm zahm-ı sabûrî kalb-i hazîn
Dâg dâg-ı zarûrî cism-i figâr

76a subh-ı:rûz-ıSHE
78b âstîn:âteşîn SHE
79a Sîne:Mesded-i TR3
79b der:ber TR2,MK4
80 :-TR3
83a muharrik-i:muharrib-iMK2,MK4
83b Dâdâr:âzâr Tr2,Mk4
85a der-gerden:ber-gerden TR2,TR3,MK4

87 Mû-be-mû-yı vücûd şekve-tırâz
‘Uzv ‘uzv-ı beden tazallumkâr

88 Bu gırîv ü feza‘ bu sûziş ile
Eyleyüp cây-ı haşrı şîvenzâr

89 Ma‘deletgâh-ı efdalu’r-rusüle
Eylerüz el-amân -zenân ihzâr

90 Ol ki dârü’l-halâs-ı şefkatidür
Mahlas-ı ‘âsiyân-ı ehlü’n-nâr

91 Ol ki saff-ı ni‘âl-ı ‘ismetîdür
Hâssa-i muksemün- bih-i ahrâr

92 Ol ki vüs‘at-serâ-yı kadrinde

Nüh felek fevc-i peşşeveş tayyâr

93 Ol ki şevk-i şefâ'atinden ider
Şekl-i cürme temessül istigfâr

94 Hâdî-i reh-revân-ı Ka'be-i kurb
Tercemân-ı talî'a-ı esrâr

95 Havf-ı şer'-i kazâ-mutâ'ından
Mütedeyyin zamâne-i gaddâr

96 Devr-i 'afvında kaht-ı mücrimden
Nâ-tüvânter cahîm-i bî-iftâr

97 'Ahd-i emninde nâ-murâdâne
Şekve-i baht ider 'ukûbet nâr

98 Zâtı fevka't-tefekkür-i idrâk
Künhi evcü't-tasavvur-ı idrâr

87b tazallumkâr:tekellümkâr:SHM
88a gırîv:garîkTR2
90a halâs:âmân MK4
91b Hassa-i: Hasseten TR2, TR3, MK2, ÖB
92a kadrinde:kudretdeTR2,MK4
93 :-SHE
96b iftâr:aktârSHE,MK2/ifsâr TR2
97 :-TR3
97b nâr-yârTR2
98b idrâr:edvârTR2,MK4

99 H^{v}ârter pîşgâh-ı câhında
Kerr ü ferr-i sipihr-i nâ-hemvâr

100 Pîş-i cûdında şey' li'llah- zen
Teng-destâna ebr-i deryâbâr

101 Mûcib-i mahşerâ şefî'terâ
Ey Nebî-ümmet ü Hudâ-muhtâr

102 Dil-i işkistemi ger itmezse
Himmet-i midhatuŋ tamâm-ı 'ayâr

103 Kanda ben kanda hadd-i ümmetiyân
Kanda feyz-i Mesîhî vü bîmâr

104 Germî-i şevk-i na'tuŋ ile dilin
Eylemezse metâli'ü'l-envâr

105 Kanda Şehrî vü kanda na't-ı Resûl
Kanda hûrşîd ü kanda şem'-i mezâr

106 Tâ ki rahmet- cenâb-ı merhametüŋ
Ola dârü'l-halâs-ı ehlü'n-nâr

107 Şâhid-i na‘t-ı pâküŋi Şehrî
İde dâ’im hem-âguş-ı efkâr

108 Ben idem sûziş-i teşevvuk ile
Bezmine sîne sîne dâg-nisâr

100a cûdında: lutfında SHE
101b muhtâr:gam-h^{v}ârTR2,TR3
102b ‘ayâr:gubârTR2
104b metâli‘ü’l-envâr:matâli‘-i envâr SHE

6

Der-Sitâyiş-i Mahdum-Güzîn-i Seyyîd Mustafâ Beg*

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Hoşâ sehergeh-i ‘ıyd-ı sıyâm-ı ‘ayş- encâm
Ki kıldı halkı şeker-hand-ı zevk ile it‘âm

2 Ne ‘ıyd-ı mûcib-i handânî-i leb-i sâgar
Ne ‘ıyd-ı sürhî-i rûy-ı şikeste-reng-i sıyâm

3 Şebi sevâd-ı zer-efşân- hat-ı berât-ı ferah
Sabâhı ma‘nî-i rengîn-edâ-yı nüsha-i câm

4 Zuhûr-ı gurre-i şûh-ı hilâl-i menşûrî
Olınca ‘âzil-i savm-ı gürisnegî ahkâm

5 Olındı devr-i ‘adâlet-nümây-ı cûdında
Horiş -dehâna vü hamyâze-âguşa in‘âm

6 Hevâ-yı dil-keş-i hâsiyyeti mu‘ânaka- cûş
Nesîm-i ‘âdeti gül-bûse-hîz-i hâs u ‘avâm

7 Virür tabâyi‘e-i fart-ı huzûz-ı lâmiseden
Safâ-yı lems-i kef-i cûd-ı sadme-i eyyâm

8 Kemâl-i şevk-ı husûmet-zidây-ı hâtırdan
Virür tabânce-i gam zevk-i bûse-i ikrâm

9 Şu resme oldı safâ-yı hem-âguşı dil-i çesp
Ki tîg-i mihr ile olmaz cüdâ zılâl-i enâm

10 Bütân-ı mihr- cebîn subh-ten şafak-câme
Hilâl- âgûş u Zühre-sürîn ü şûh- endâm

K-6 TR2(68b), TR3(203b),SHE(93b),SHM(11b),MK2(11a),MK4(10a), ÖB(10a)
Başlık ÖB*, Kasîde-i Mustafâ Beg TR2, Der-Sitâyiş-i Mahdûm-Güzîn-i Mustafâ Beg TR3
:-SHE,SHM,MK2,MK4
1a sıyâm:sabâh TR3
1b it‘âm:in‘âm MK2
2a leb-iruh-ı MK4/gül-iTR2
3b Sabâhî:Sabâh-ıMK2
5a Olındı:OlaydıTR2
7a fart-ı:fark-ı TR3, SHe, SHM, ÖB//huzûz-ı:hutût-ıTR3, SHM, MK4
10b sürîn ü:sürîn-i MK2
11 Lebinde mevce -zenân bûse-i taleb-engîz
Ruhında cilve-künân hande-i vefâ-ilhâm

12 İdüp biri birin âyîne-i ten-ârâyî
Temâm-ı lâzime-i hüsni itdiler i‘lâm

13 Hırâm eylediler handenâk u dest-efşân
Çü subh-ı devlet-i memdûh-ı Şehrî-i nâ-kâm

14 Şigüfte-gül-bün-i ihsân ı Mustafâ Big kim
İder ifâza-i bûy ı su’âl-ı cezb-i meşâm

15 Necîb- gevher-i ‘ismet- ‘araz siyâdet-kân
Sa‘îd-ahter-i himmet ziyâ-yı çarh- ı kirâm

16 Żamîr-i hîç- nazîri fehîm-i bî-tefhîm
Nihâd-ı pâk- nijâdı ‘alîm-i bî-i‘lâm

17 Ger olsa himmeti sûretger-i heyûlî-i h^{v}âb
Gelür vücûda bi‘aynih hayâl-i nakd-i menâm

18 Mübeddel eyleyemez gâyet-i sübûtında
Kelâm-ı cûdını inkâra harf-i istifhâm

19 Vücûd-ı mazharü’l-âyât-ı intifâ‘ından
İder netîce-gedâyı kazîyye-i en‘âm

20 Süheyl-i tîg-ı be-cân-ı teşne-i ecel- nesebi
Ki şark u garbîdür anuŋ rikâb-ı hasm u niyâm

21 Ne‘ûzü bi’llah idince tulû‘-ı te’sîri
İder sütûh-ı zemîn ü hevâ yı hûnîn-fâm

11a zenân:zebân TR2
12a biri birin:birin biri MK2
13a handenâk-ı:handenâk u TR3,SHE
14a ihsân-ı:ikbâl-i TR3
15b kirâm:ikrâm SHM
18b cûduŋı:vücûbî-i TR2
20a be-cân: îmân TR2/ yemânMK4
21b fâm:hâm MK2

22 Ne tîg bârika-ı ebr-i hûn-tirâviş -i cenk
Ne tîg ebr-i cerâhat-feşânî-i ecsâm

23 Şerer-şitâb semend-i mülâyim- etvârın
İdince ʻarsa-ı çâpük- revîde germ- hırâm

24 Olur işâre-i evvelde bûs-tîn bîrûn
Misâl-i nazra-ı dîdâr-bîn-i bî-ârâm

25 Felek behâ-güherâ müsteʻidd-i her-hünerâ
Eyâ güzîde-cevân merd-i âftâb- inʻâm

26 Bu hâk-pâye olan hüsn-i nazra hakkıçün
Ki itdi gûşe-i çeşm-i terahhumuŋ ilhâm

27 Cihân cihân hulûs- derûn ile oldum
Zamân zamân cenâb-ı mürüvvetüŋde gulâm

28 Olursa kâʻide-i bendegîde taksîrüm
Ümîdvarum ide lutf-ı kâmilüŋ itmâm

29 Niteki hâsiyet-i hâdimî vü mahdûmî
Ola merâtibe-efzây-ı kadr-i hâs u ʻavâm

30 Gürûh-ı hâs u ʻavâmı huzûr-ı ʻizzetde
Vücûh ile kılasın ʻan-karîb-i istihdâm

22b ecsâm:ihyâm SHM
23a etvârın: etvârı
24a Olur:O TR3
25a güherâ:-MK4
26b ilhâm:inʻâm TR3,SHE
28a taksîrüm :tefsîrüm TR2, TR3, SHM
29a Niteki:Nitekim TR3,MK2
30b kılasın:idesin TR3

7

Der-Medh-i Veliyyü'n-ni'am Gürci Mehemmed Paşa*

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Yine devletle safâ geldüŋ eyâ 'ıyd-ı kerîm
Yâ sabâhe'l-hayr ey sufre-keş-i nâz u na'îm

2 Kandasın kanda eyâ 'ukde-güşây-ı iftâr
Câna kâr itdi gülû-gîri-i imsâk-ı le' îm

3 Kandasın kanda ki ashâb-ı şikem şeb-pereveş
Oldılar düşmen-i hûrşîd-i cihân-tâb-ı kadîm

4 Kandasın kanda ki hamyâze-i rûze yâruŋ
Eyledi nokta-i mevhûm-ı dehânın taksîm

5 'Âşık-ı zârına gül-bûse-i la'l-i hûbân
İtmez oldı hazer-i rûzeden in'âm-ı şemîm

6 Ebrû-yı vuslat- işârât-ı bütânveş itdi
Şîve-i 'işreti îmâ-yı hilâlüŋ tefhîm

7 Turra-i 'ıtr-feşân-ı şeb-i 'anberfâmuŋ
Eyledi magz-ı dil ü ceyb-i dimâgı teşmîm

8 Fırka-i gürsne-çeşmân-ı sıyâmı kıldı
Nûş-hand-ı seherüŋ şîr ü şekerle ten'îm

9 Bu kadar olmaz idüm muntazır-ı dîdâruŋ
Eylemezdüm bu kadar subh u mesâŋı ta'zîm

10 Bezl-i ni'metde velî pey-rev-i memdûhumsun
Şeref-i nisbet ile vechi var itsem tekrîm

K-7 TR2(69a), TR3(204b),SHE(91a),SHM(12a),MK2(12b),MK4(10b), ÖB(11a)
Başlık ÖB*, Der -Sitâyiş-i Vezîr-i A'zam Gürci Mehemmed Paşa TR3
:-TR2,SHE, SHM,MK2,MK4
2b itdi:-SHM
3 : -TR2,MK4
6b hilâlüŋ:helâk-i TR2,MK2,MK4
7b magz-ı dil:-MK4
9a idüm:idi SHM

11 Niçe memdûh hıred harf-ı havâss-ı zâtın
Levh-i insâfa bu ta'bîr ile eyler terkîm

12 Eshiyâ-yı vüzerâ Gürci Mehemmed Paşa
Ki ider lücce vü kân-cûdına sevgend-i 'azîm

13 Dil-i vasl-ârzû-yı 'âşık-ı bî-çâre-misâl
Kef-i ihsân-ı cezîlinde misâfir zer ü sîm

14 Sîne- efrûhte-i sûz-ı du‘â kim eyler
Şerer-i nâlesine nûr-ı icâbet ta‘zîm

15 Yâd-ı hulkıyla hıred âyine-i ahlâka
Baksa yeksân görinür sûret-i ümmîd ile bîm

16 Düşse deryâya eger ‘aks-i ‘ulüvv-i câhı
Kadr-i heftüm- pedere hande ider dürr-i yetîm

17 Rüstem- ecdâd-ı vegâ-pîşe-i bî- hem-pâ kim
Besdür ol merd-i hünermende dem-i ceng-i ‘azîm

18 Tercemân nîze-i ser-tîz ü talî‘a nâvek
Hem-zebân hançer ü şemşîr-i ciger-çâk nedîm

19 Bir nefes eylemez evkât-ı ‘azîzin zâyî‘
Bir dem olmaz dili bî-havf-ı Hudâvend-i ‘alîm

20 Subh- tâ-şâm teselli-dih-i erbâb-ı niyâz
Şâm- tâ- subh tilâvet-kün-i Kur’ân-ı ‘Azîm

21 Sâhibâ ruhsat olursa taraf-ı lutfuŋdan
İdeyüm hâsiyet-i zâtumı bir bir tefhîm

22 Medh-i zâtuŋda ben ol şâ‘ir-i nev-nutkam ki
Görse mu‘cizterî-i şi‘rümi Nef‘î-i za‘îm

23 Bikr-i endîşesin âgûş-ı beyânından alup
Şerm ile dâye-i ilhâma iderdi teslîm

14a sûz-ı :sûr-ı MK2
16a câhı:câhım:TR2,MK4
17a hem-pâ:hem-tâ MK2
21b tefhim:taksîm MK4
22b mu‘cizterî:tâzeterî TR2, SHM
23a beyânından:benânından ÖB

24 Vasf-ı cengüŋde ben ol münşî-i mümtâzam ki
Eylesem kilk-i fesâhatla ger inşâ-yı Selîm

25 Dârü’l-inşâyı cihândan iderüm Veysînün
Zât-ı ma‘dûmı gibi şöhret-i nesrinde ‘adîm

26 Rûz-ı rezmüŋde ben ol fârisî-ser-bâzam ki
At korum düşmene hayyâl-ı nazarveş bî-bîm

27 Meclisüŋde benem ol mutrıb-ı hoş-zemzeme kim
Zühreyi dâg iderüm sûz ile itsem taksîm

28 N’eyleyem çarh-ı siyeh-kâse-i nâ-sâz beni
İtmedi bunca kemâlüŋ birisiyle ten‘îm

29 Ni‘metin başına çalsun felek-i nâ-ma‘kûl

Ber-murâd itmege kâdir mi beni öyle le'îm

30 Ber-murâd eyleyen erbâb-ı dili sensin kim
Kıymet-i hâk ile yanuŋda ber-â-ber zer ü sîm

31 Niçe biŋ âdemi bu devlet-i 'Osmânîde
Eylemişsin big ü paşa vü sipâhî vü za'îm

32 Bir ze'âmetle dil-i Şehrî(y)i de şâd eyle
Ki odur dergeh-i lutfuŋda emekdâr-ı kadîm

33 Ben senüŋ lutf senüŋ Şehrî-i efgende senüŋ
Senden olursa olur cümleye eltâf-ı 'amîm

34 Nitekim gurre vü salhında meh-i mezbûruŋ
Fükahâ ile müneccimler ider bahs-ı'azîm

35 Gurre-i 'ömrüŋi salh itmeye devrân olasın
Kutb-i eflâk-sıfat evc-i sa'âdetde mukîm

24a cengüŋde:rezmüŋde TR3
26a rezmüŋde:cengüŋde TR3
31b Eylemişsin: TR2, SHE, SHM, MK2, ÖB
34b ile: eyleye TR3/ ide TR2,MK4

8

Der-Sitâyiş-i Mustafâ Beg Medh-i Semendeş*

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Levhaşa'llâh kümeyt-i şûhterîn
Cilve-perverde-i şitâb-ı zemîn

2 Müteharrik çü hüsn-i şîve-feşân
Mütelâşî çü 'aşk-ı ârzû-çîn

3 Cilveger gûne gûne cünbüş ile
Çün büt-i 'işvekâr-ı 'âşık- bîn

4 Mû-be-mûy-ı beden telâş-âmîz
'Uzv 'uzv-ı ten ıztırâb-âgîn

5 Nâvek-i gamzeveş hoş-âyende
Cân-ı 'âşık-sıfat revendeterîn

6 Berk- cünbüş ki fart-ı sür'atden
Sebk- güftâr ider dem-i tahsîn

7 Sâ'ika -cilve kim geh-i reftâr

Der-pes eyler nezâresin pîşîn

8 Feres-i zûd-res ki olsa süvâr
Fî'l-mesel kûdek-i kenâre-nişîn

9 Reh-neverd-i şebâb olur der-hâl
Cilvegâhın iderdi şîb-i zemîn

10 Nagme-cûşiş semend-i nâzük kim
Olur âvâzeveş semâ'-ı nişîn

K- 8 TR2(67b),TR3(202b),SHE(92a),SHM(10a),MK2(10a),MK4(9a), ÖB(9b)
Başlık ÖB*, Kasîde TR2, Der-Sitâyiş-i Semend-i Mahdûm Mustafâ Beg TR3
:-SHE,SHM,MK2,MK4
5b sıfat:gibi SHE//terîn:berîn SHM
9a şebâb:şitâb TR3, SHE
10b âvâzâveş:âvâze:MK4

11 Bî-tevakkuf çü müjde-âver-i dost
Bî-tehammül çü sabr-ı müştâkîn

12 İtse şahs-ı zamânı ser-gerdân
O kümeyt-i vehm-tekî der-zîn

13 Lâ-muhâle olurdı bir demde
Vâsıl-ı 'arsagâh-ı bâz-pesîn

14 O serî'ü's-seyir ki şübhe-zenân
Eylese kasd-ı tayy-ı sath-ı zemîn

15 Gâyet-i menzile bulurdı vusûl
Olmadın sem'ine sadâsı karîn

16 O tevehhüm- reviş ki itmez iken
Üzerinde karâr fikr-i metîn

17 Zûr-ı bâzû-yı kâbiliyyet ile
Żabt ider mîr-i sâhibü't-temkîn

18 Mustafâ-nâm ü Murtazâ-in'âm
Hasaneyn- inkiyâd-ı dîn-i mübîn

19 Dür-i deryâçe-zâd-ı nesl-i Resûl
Lem'a-i âftâb-ı maşrık-ı dîn

20 'Ukalâ-ihtilât u dâniş-senc
Hükemâ-imtizâc u hikmet-çîn

21 Nev-şigüfte-gül-i hidâyet-bûy
Tâze-tâbende necm-i sa'd-âyîn

22 Gurre-i hûr-zuhûr-ı mâh-ı hıred
Evvel-i rûşenî-i subh-ı yakîn

23 Fârisü’l-hayl-ı cilvegâh-ı hüner
Yekke- tâz-ı neberdiyân-ı güzîn

14a şübhe:sayha ÖB
15b sadâsı:sadâ-yı TR2
22a hûr:hûn TR2,MK4
23a hayl-i:hâyil Tr2

24 Hançer-i gamze-nevk-ı kahrından
Mihr-i ‘âlemsitân ciger-hûnîn

25 Rumh-ı ebrû-ham-ı ‘itâbından
Kad- hamîde hilâl-i çarh-ı berîn

26 Müje- peykân hadeng-i çeşminden
Zahm-ı çeşm-i zamâna perde-nişîn

27 Kâkülüŋ tâb-ı gîrûdârından
Olmaz endîşe-i rehâyı emîn

28 Cezr ü medd-i kemânı câzib-i cân
Tîg-ı ejder-niyâmı rûh-ı defîn

29 Eser-i istikâmet-i zihnî
Olsa tab‘-ı bütân-ı şûha karîn

30 Dil-i müştâkiyân olmazdı
Kâviş-i hulf-ı va‘d ile hûnîn

31 Düşse sîm-âba sâye-i hükmi
‘İllet-i ra‘şasın ider teskîn

32 Ser-firâzâne itse zülfe nazar
Ba‘d- ezîn eylemezdi meyl-i pesîn

33 Dîde-bânî-i mahzen-i ‘aşka
Eylese re’y-i rûşenin ta‘yîn

34 Gamze-i düzdkâre-i hûbân
İdemezdi hıyânet-i dil ü dîn

35 Ser-firâzum dilîr-i mümtâzum
Ey güşâyende-i gül-i tahsîn

36 Ser-be-ceyb idi nice demlerdür
Gonca-kân-ı hayâl-i feyz-âgîn

25b hilâl:helâk:TR2
27a Kâkülüŋ:Kâkülin MK2,MK4
32a zülfe:zülf-i TR2,TR3,SHE,MK2

37 Neşve-yârî-i midhatüŋ kıldı
Gül-i hûrşîdden şigüfteterîn

38 Berg berg riyâz-ı medhüŋde
Oldum ol mertebe tebessüm-çîn

39 Ceyb ü dâmânum oldı subhâsâ
Gülsitân gülsitân gül ü nesrîn

40 Dem-i subh-ı kabûldür Şehrî
Kıl du‘âyı hem-âgûş-ı âmîn

41 Tâ ki esb-i nesîm-reftârîn
Jâleveş dil-berân ider der-zîn

42 Ola mazbût-ı şâhid-i hükmüŋ
Nâ-mülâyim küreng-i çarh-ı berîn

37a Neşve:Neş’e SHE
38b ol:o MK4
41b ider:ideMK4

9

Der-Sitâyiş-i Veliyyü’n-niam Gürci Mehemmed Paşa*

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Habbezâ hoş-fezâ-yı Uskumrî
Ki odur gül-zemîn-i bâg-ı cihân

2 Kûhsârı sitân-fütâde-i zevk
Çün siyeh-mestiyân-ı lâ-kaydân

3 Sebzezâr-ı şigüfte-i şûhı
Dil-firîbende-i nesîm-i cinân

4 Gülsitân ceyb çün dil-i pür-dâg
Lücce dâmen çü dîde-i giryân

5 Rûzı vakt-i sehergehî tâ-şeb
Şebi âbisten-i sehergâhân

6 ‘Andelîbi müdâm zemzemenâk
Çün dil-i vuslat- ârzû-yı bütân

7 Hoş-güvârî-i lezzet-i âbı
El‘ataş-hîz-i zevk-ı Kevseryân

8 Safvet-i cûybârını gör kim
İtse nezzâre ‘âşık-ı hayrân

9 ‘Aks-i bahr-i sirişk-i dil zarfı
Görinür ‘aynı ile mevce -zenân

10 Pür-şikâli hevâ-yı dem-be-demi
Olsa ger cânib-i cahîme vezân

K-9 TR2(70a), TR3(205b), SHE (95b), SHM(13a), MK2(12a), MK4(11a), ÖB(11b)
Başlık ÖB*, Kasîde-i Gürci Mehemmed Paşa TR2, Der-sitâyiş-i Gürci Mehemmed Paşa :- SHE,SHM, MK2, MK4
3a Sebzezâr-ı: Sebzezârı MK2/ şûhı:şevki TR2, MK4
4b lücce-dâmen: lüccedân hem-çü TR2, MK4
5a Rûzı:Rûz-ı MK4
5b Şebi:Şeb-i MK4
10a Pür-şikâli:Pür-şikâl-i SHM, MK2

11 Şu‘lesin şâhsâr-ı gül-bün ider
Şererin jâle-dâne-i büstân

12 Hak budur kim bu gûne sahrâda
Eylemezdi kümeyt-i dil cevelân

13 Neyleyem medhe müsta‘id kıldı
Hüsn-i teşrîf-i Kahramân-ı zamân

14 Sadr-ı devlet-nişîn vezîr-i güzîn
Ki odur mihr-i kevkeb-i akrân

15 Zât-i pâk-i Mehemmed ismini Hak
Eylemiş dîn ü devlete şâyân

16 O kerîmü’t-tabı‘ ki dergâhı
Çün der-i feyz-i subh-ı bî-derbân

17 O şecî‘ü’l-masâf kim hasmı
Cümle ser der-i sücûd-ı hâk-i amân

18 Şâhid-i devletine dil-beste
İhtiyâr-ı kazâ-yı hikmetdân

19 Tîg-ı âteş- demi kader-kabza
Rumh-ı ejder-hamı kazâ-peykân

20 Olsa ebr-i hüsâm-ı ser-tîzi
Mezra‘-ı kâ’inâta katre-çekân

21 Ser-bürîde olırdı bâlîde
Tâ ebed gendüm ü cev-i dihkân

22 Ehl-i dil- perverâ kerîmterâ
Ey şecâ‘atde nâdirü’l-akrân

23 Yârî-i himmetüŋle şimdi benem
Yekke- tâz-ı sühanver-i meydân

12b Eylemezdi: Eylemez MK2
18a hikmetdân:devletdân SHM, MK2
21 Tâ:-SHM

24 Ki ser-i sahn-ı tâze-gûyide
‘Ârifânla olınca hem-cevelân

25 Der- pes itdüm ‘inân-ı evvelde
Kaldılar gerd-i hasret içre tapân

26 Lâf-ı magrûrî tâ-be-key Şehrî
Kıl semend-i du‘âyı germ- i‘inân

27 Tâ ki devlet-serây-ı ‘Osmânî
Ola ârâyiş-i zemîn ü zamân

28 Sadr- pîrây-ı evvelîn olasın
Kılasın ‘âlemi pür- emn ü emân

10

Der-Sitâyiş-i Manastır*

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Manastır şehrini seyr eyleyüp medh eyleyen 'ârif
Bilür rûy-ı zemîn üzre nedür ol sun'-ı Yezdânı

2 Nice medh itmesün sahib- nazar ol cây-ı zîbâyı
Ki feyz-i meyden artuk ehl-i tab'a keyf-i seyrânı

3 Dem-i subhî varınca Şâm'a hep vakt-i sabâhü'l-hayr
Mahall-i şâmı tâ subha irince kadr-i nûrânî

4 Nedür ol sebz ü hurrem olıcak suffa- nesîmenler
Nedür ol mâ'-i cârî-i neşât-efzây-ı rûhânî

5 Nedür ol servler saf saf kenâr-ı cûybârında
Ki Tûbâdur derûn-ı mâda san 'aks-ı hırâmânı

6 O âb-ı hoş-güvâr u ol hevâ-yı dil-güşâsıyla
Dinilse Rûm ilinüŋ Şâmıdur hakka ki erzânî

7 Sirişk-i dîde-i 'âşık gibi subh u mesâ durmaz
Akar her sû-be-sûdan çaglayup âb-ı firâvânî

8 Mu'allâ kûhsârı şevketinden çarha baş egmez
Musaffâ çeşmesi 'aynıne almaz Âb-ı Hayvânı

9 Nedür ol berke-i 'uzmâ-yı kudret fark-ı kûhında
Ki olmaz burc-ı âbî-i felek bir mevc-i galtânî

10 Şu resme reng-i hikmet nakş-ı kudret var kenârında
K'ider âşüfte 'akl-ı külli dursun 'akl-ı insânı

11 Müzeyyen gûne gûne işgüfelerle kûh u sahrâsı
Mutarrâ tâze tâze sünbül ü gül-i gülistânı

K-10 SHE (96b), ÖB(12b)
Başlık ÖB*, -SHE
3b irince:varınca SHE
4a sebz ü: şeb-gurre-i SHE// olıcak suffa:güler hoşSHE

12 Gülistânında te'sîr-i letâfet ol kadar var kim
Hoş-âvâz eylemiş bülbül-sıfat zâg-ı bed-elhânı

13 O reng-â-reng ü gûn-a-gûn-şikûfezârla dönmiş
Kadeh-keş dil-berân-ı meste her bir nahl-ı bustânî

14 Figân dil-berlerinüŋ ol külâh-ı kec-nihâdından
Kec itdükçe ham eyler kâmet-i 'uşşâk-ı nâlânı

15 Muhassal görmedüm bir böyle dilber şehr-i nâzük-hâk
Murâdum üzre gezdüm cümle mülk-i Âl-i 'Osmânı

16 Kuzât-ı hoş-nihâdı ehl-i tab' u ehl-i dil-perver
Bulınmaz her birinüŋ 'ilm ü 'irfân içre akrânı

17 O hüsn-i hulk u hüsn-i ihtilât u hüsn-i sîretle
Esîr ü bende-i mazmûn iderler ehl-i 'irfânı

18 Hilâf-ı şer'ü kânun kimse bir iş idemez aslâ
Şu deŋlü müttefikdür hakk ile eşrâf u a'yânı

19 Husûsâ Hazret-i Müftî-i a'lem-afdal-ı 'âlem
Bu şehrüŋ şer' ile kânûn ile oldur nigehbânı

20 Hudâ 'ilm ile 'irfân ile zâtın eylemiş tezyîn
İlâhî ola efzûn birbirinden 'ilm ü 'irfânı

21 Sühan tatvîl olınca müstemi'-âzâr olur Şehrî
Hemân tayy-ı makâlât eyle besdür nükte-sencânı

22 Nitekim nev-bahâr ile şigüfte gülşen ü bâgı
Güşâde ola dâ'im hâtır-ı eşrâf u a'yânı

11

Der-Sitâyiş-i Kethüdâ Beg Mustafâ Aga*

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Medâr-ı dîn ü devlet Kethüdâ Big ey kerîmü’ş-şân
Murâduŋ üzre dönsün dâ’imâ nüh-günbed-i gerdân

2 Refîkuŋ ola tevfîk-i İlâhî her umûrunda
Muvâfık ola tedbîrüŋe takdîr-i ezel her ân

3 ‘Adûŋuŋ hîde itsün çeşm-zahmuŋ kevkeb-i bahtuŋ
Misâl-i tal‘at-ı hûrşîd-i ‘âlem-tâb-ı nûr-efşân

4 Dil-i bed-h^{v}âhuŋı dâg eylesün dest-i zer-in‘âmuŋ
Pür olsun nakd-i ihsânuŋ ile dâmân-ı hayr-h^{v}âhân

5 Günüŋ günden yig olsun her ne istersen Hudâ virsüŋ
Şu‘â‘-ı mihrveş meh-tâb-ı bahtuŋ görmesüŋ noksân

6 Keremkârâ huzûr-ı ‘izzete bir ‘arz-ı hâlüm var
Mübârek başuŋ içün ser-güzeştüm diŋle kıl ihsân

7 Figân bu rûzgâr-ı kec-‘atâdan dâd cevrinden
Ki bir gün güldürürse âdemi biŋ gün ider giryân

8 Simât-ı Hâcı Bektâş-ı Velîden nice bin âdem
Toyınca ni‘met alur müstehak nâ-müstehak her ân

9 Baŋa çok gördi bir nân-pâreyi ol h^{v}ân-ı ‘uzmâdan
Esâmum üzre çekdi kilk-i zulm ile hat-ı butlân

10 Olup merdûd ocakdan kaldum âhir şöyle dirliksiz
Hemân âteşden ayru ol şererveş kim kalur bî-cân

11 Mürüvvet kânı ihsân ma‘deni bir zât-ı nâfi‘sin
Olursa senden olur derd-i bî-dermânuma dermân

K-11 SHE(97a), MK2 (13b), ÖB(13a)
Başlık ÖB*, -SHE, MK2
1a kerîmü’ş-şân:kerek kânı SHE

12 Yiter çok sıklet itme har-gedâlar gibi ey Şehrî
Ki vâkıf oldı ‘arz-ı hâlüŋe ol Hâtem-i devrân

13 Gice gündüz hemân sıdk-ı derûn ile du‘â eyle
Ola cümle umûrında mu‘îni Hazret-i Sübhân

V.2. MUSAMMATLAR

Tercî‘-bent

Tercî‘-Bend-i Der-Na‘t-ı Habîb-i Hudâ vü Güzîde-i Enbiyâ
Muhammad Mustafâ Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem*

Mef‘ûlü mefâ‘ilün fa‘ûlün

I

1 Ey nâsıh-ı hükm-i köhne- edyân
V’ey dîn-i cedîdine viren şân

2 Ey mûcib- i hulk u mazhar-ı Hak
Memnûnuŋdur vücûb u imkân

3 Çekdüŋ kalem-i yegâneŋ ile
Ser-defter-i şirke hatt-ı butlân

4 Ey ʻâlem-i nûr u nûr-ı ʻâlem
Hem âyinesin hem âyinedân

5 Hallâk-ı münevverât-ı evvel
Nûr-ı nübüvvetüŋ itdi tâbân

6 Ol nûr kinâre-i ʻilimden
Âgûş-ı ʻayında oldı rahşân

7 Âgûş-be-âguş eyledüŋ seyr
Ey kurre-i ʻayn-ı cümle aʻyân

8 Salduŋ melekût u mülke pertev
İtdüŋ kıdemi hudûsa hayrân

9 Sen olmasaŋ ol "Künûz-ı Mahfî"
İtmezdi cevâhirin nümâyân

TcB TR2(59b),TR3(208a),SHE(89b),SHM(9a),MK2(1b),MK4(1b), ÖB(14b)
Başlık ÖB*, Nat-ı Şerîf -i Hazret-i Sultân-ı Güzînʻ Aleyhi's-selâm TR3
:-TR2,SHE,SHM,MK2,MK4
2 Bu beyitte sekt-i melih yapılmış ve vezin " mefʻûlün faʻûlün fâʻûlün"e dönüşmüş
I/6a ʻilimden: ʻilimde TR3, SHM
I/6b Âgûş-ı ʻayında:Âgûşî-i ʻaynda ÖB

10 Şânuŋda buyurdı îzid-i pâk
"Levlâke lemâ halakte'l-eflâk"[3]

II

1 Ey neşve-i evvel-i irâdet
Perverde-i âgûş-ı hidâyet

2 Sensin o peyem-ber-i be-hak kim
Eyler şecer ü meder şehâdet

3 İsbât-ı nübüvvetüŋde el-hak
Yok muʻcizüŋe had ü nihâyet

4 Erbâb-ı dile delîl-i kâtıʻ
Kur'ân-ı ʻAzîm ider kifâyet

5 Ey şâh-ı melâ'ike -ʻasâkir
V'ey sâhib-i seyf-i berk- hiddet

---

[3] (Ey habibim!) Sen olmasaydın bu kainatı yaratmazdım." anlamında bir hadis-i kudsî

6 Bu ‘âlem-i mülke eyledükde
Dârü’l-melekûtdan ‘azîmet

7 Eflâk degül güzergehüŋde
Ey hâdî-i güm-rehân-ı ümmet

8 Nûrdan mevzû‘-ı tûdelerdür
Kim oldı mürûruŋa ‘alâmet

9 Mülk ü melekût-ı mâ-verâsın
Ol sâni‘-i bî- şerîk u âlet

10 Manzûr-ı şerîfüŋ itdi cümle
Tekrâr idüp hıtâb-ı ‘izzet

11 Şânuŋda buyurdı îzid-i pâk
“Levlâke lemâ halakte’l-eflâk”

I/9b cevâhirin nümâyân: cevâhirini şâyân SHM//cevâhirin:cevâhizin MK4

III

1 Ey mu‘cize- gûy u mu‘cize-sâz
Allâh ekber nedür bu i‘câz

2 Kim eyledi tâ’ir-i hudûsuŋ
Pervâzgâh-ı kıdemde pervâz

3 Ey sırr-ı hakîkatü’-l hakâyık
Sübhâne’llah nedür bu i‘zâz

4 Kim tâc-ı nübüvvet ile olduŋ
Mâbeyn-i ulû’l-‘azm ser-efrâz

5 Ger berk-i zuhûruŋ olmasaydı
Hırmengehine şerâre- endâz

6 Bulurdı reh istirâk-ı sem‘a
Dîvân-ı racîm-i kâhin-enbâz

7 Mesmû‘-ı çihâr-yârüŋ oldı
Ahcârdan emrüŋ ile âvâz

8 İlhâm-ı cevâmi‘ü’l-kelimle
Kılduŋ bülegâ-yı dehri i‘câz

9 İtseŋ n’ola ey muhâtab-ı Hak
Kevneyne vü fîhi-mâsına nâz

10 Şânuŋda buyurdı îzid-i pâk
“Levlâke lemâ halekte’l-eflâk”

IV

1 Ey garka- be-nûr-ı hubb-i Mevlâ
Dil-h^{V}âh-ı Hudâ-yı zîr ü bâlâ

II/8b mürûruŋa:mürûrıŋa SHE, SHM, ÖB//‘alâmet:işâret TR3
II/9a melekût-ı melekû u TR2, SHE
III/3a hakâyık: halâyık TR3, MK2
III/4a nübüvvet ile: şehâdet ile: TR2, SHE, SHM, MK2
IV/2b Envâr-ı:Envâ‘-ıMK2

2 Olmasa cebîn-i Bü’l-beşerde
Envâr-ı şefâ‘atüŋ hüveydâ

3 Olmazdı sücûd-ı tevbenâki
Makbûl-i Cenâb-ı Zât-ı yek-tâ

4 Ger mûcid-i ‘âlem itmeseydi
Aslâb-ı Halîli nutfeŋe câ

5 Olur mıyıdı hayl-i enbiyâda
Yâ dost nidâsına Minâdâ

6 Eylerdi tecellîye tahammül
Ger hükmüŋi yâd ideyidi Mûsâ

7 Zikr itmese menzilinde ismüŋ
Mu‘ciz-dem olur mıydı Mesîhâ

8 Esmâ-i gürûh-ı enbiyâya
Sensin ezel ü ebed müsemmâ

9 Zühriyye-i hâtemüŋ o demde
Mümzî-i kazâ ki itdi imzâ

10 Şânuŋda buyurdı îzid-i pâk
“Levlâke lemâ halekte’l-eflâk”

V

1 Na‘tuŋ nice kâbil itmek imlâ
Sıgmaz bu ‘ibârete o ma‘nâ

2 Olmış tutalum küşâde -âgûş
Âgûşî-i mevc olur mı deryâ

3 Vassâfı Hudâ olan vücûduŋ
Kim vasf -ı şerîfin ide icrâ

IV/6b enbâz:endâz SHE
IV/4b Halîli: celîli MK4
IV9a hâtemüŋ o demde: hâtemiyyeyi o demde TR2, SHE, SHM/ hâtemiyyeyi çün MK4
IV/9b Mumzî-i: Takdîr-i TR2

4 Bu bî-edebâne fikre bâ‘is
Hep Şehrî-i bî-edebdür ammâ

5 Bir mest-i harâb-ı ma‘siyetdür
Ol yolda vücûdın itmiş ifnâ

6 İster ki ide sabâh-ı mahşer
Ser-şâr-ı şefâ‘atüŋle ihyâ

7 Ser-mestî-i şefkatüŋle ol dem
Feryâd iderüm vâ- şefî‘â

8 Ben bülbül-i na‘tuŋam ne ister
Benden bir âlây ‘azâb- peymâ

9 Bir nagme-serâŋa söz mi geçmez
Ey gül-bün-i bî-hazân-ı Mevlâ

10 Şânuŋda buyurdı îzid-i pâk
“Levlâke lemâ halekte’l-eflâk”

V 6 ile 7. beyitler yer değiştirmişSHE
V/7b iderüm:ide ki TR2, iderüm ki MK2

Terkîb-bent

Terkîb-Bend-i ‘Âşıkâne*

Mef‘ûlü mefâ‘ilün fa‘ûlün

I

1 Ey gûşe-i çeşmi fitne-âbâd
Mülk-i dile şâh–ı gamze cellâd

2 Dest-i sitem-i nesîm-i nâzuŋ
Gül-berg-i niyâzı itdi ber-bâd

3 Devrüŋde visâl ser-be-zânû
Rif‘atde firâkı girye mu‘tâd

4 ‘Ahdüŋde vefâ şikeste-hâtır
Dil-şâdter cefâ-yı bî-dâd

5 Kânûn-ı tazallümüŋde memnû‘
Âheng-i emân u nagme-i dâd

6 Buldı gam-ı ‘aşkun öyle revnak
Ta‘yîb ider oldı şâdı nâ-şâd

7 Şemşîr-i tegâfülüŋden ey şûh
Olursa da dil cerâhat-âbâd

8 Sıhhat bulayum eger umarsam
Derd-i dilüme devâdan imdâd

9 Ben ‘âşık-ı derd-i bî-devâyam
Ben münkir-i lezzet-i şifâyam

II

1 Dil ideli derdüŋ ile ülfet
Merdûd nezârem oldı sıhhat

Tkb TR2(70b), TR3(206b), SHE (94a), SHM (14a), MK2(14a), MK4 (11b)
Başlık ÖB*, Terkîb-bend TR2, TR3
I/6a öyle:ile SHE
I/6b şâd:şâd u SHE
2 Hicrânuŋa olmayam sezâvâr
Eylersem eger ümîd-i vuslat

3 Zehr-âbe-i ıztırâb-ı ‘aşkuŋ
Olsun dile mâye-bahş-ı râhat

4 Nûş eyler iken idersem i‘tâ
Pîşânî-i şevk- çîn-i rahmet

5 Şol deŋlü var ârzû göŋülde
Virseŋ de nezâreye icâzet

6 Pâsûde-i çeşm-i vasl olınca
Ol dahı olur nigâh-ı hasret

7 Vakf- ı gam-ı derd-i hasretüŋdür
Hep dildeki raht-ı sabr u tâkat

8 Çekmekde o derdi mürşid-i ‘aşk
Eylerse baŋa ‘atâ-yı himmet

9 Bî- derd olayum devâ dilersem
Bî-gam olayum safâ dilersem

III

1 Ey âfet-i cân-ı ‘aşık-ı zâr
V’ey gamze-i şûhı gibi hûn-h^{v}âr

2 Zinhâr zinhâr olma böyle
Agyâr- nevâz u ‘âşık-âzâr

3 ‘Âşıkda olan hulûs-ı ‘aşkı
Hûbâna düşer mi itmek inkâr

4 ‘Uşşâk degül mi şâhidânuŋ
Mâhiyyet-i hüsnin iden izhâr

5 ‘Uşşâk degül mi cins-i hüsne
Cân u dil ile olan harîdâr

II/4a idersem:ider TR3
II/4b rahmet:zahmet MK2, MK4
II/5a Şol:Şu TR2//nezâreye:nezâre-i TR2
II/6b hasret:hayret MK4
II/7 raht-ı sabr u tâkât:raht u sabr u tâkât MK2

6 ‘Uşşâk degül mi nâzı iden
Mazmûn-ı niyâzdan haberdâr

7 ‘Uşşâk degül mi zevk-i katli
Cellâd-ı nigâha iden iş‘âr

8 Efgân efgân ey sitemger
İnsâf insâf ey cefâkâr

9 Biŋ ‘âşıka bir nigâh idersin
Anı dahı gâh gâh idersin

IV

1 Ey nâsıh-ı tarz-ı dil-nevâzî
V’ey münkir-i resm-i çâre-sâzı

2 Müştâk-ı devâ-yı pürsişüŋdür
Derd-i dil-i ‘âfiyet-güdâzî

3 Şevk-ı ruhuŋ ile dilde eyler
Her dâg-ı şekîb şu‘le-bâzî

4 Gül-deste-i nâziş ile yâd it
Dil-haste-i pister-i niyâzı

5 Hasret-zede-i tegâfül itdüŋ
‘Uşşâk-ı kadr-şinâs-ı nâzı

6 Ser- mahrem-i sırr-ı gamze itdüŋ
Agyâr-ı zebân-ne-dân-ı râzı

7 Küfr ise tarîk-i dil-berîde
Temyîz-i hakîkî vü mecâzî

8 Min-ba‘din ‘aşk ile hevesden
Ref‘ eyle nizâ‘-ı imtiyâzı

III/6 :-TR2, MK4
III/6. ile 7. beyitler yer değiştirmiş TR3
III/6a efgân: figân TR2
9 Hûbânda olmayınca insâf
N'itsün aŋa ‘âşıkân-ı dil-sâf

V

1 Cân ber-kef ü kâtil ise mühmil
Öldürdi hücûm-ı şevk-ı bismil

2 Dil bezm-i rızâda el-‘ataş-gû
Sâkî-i şehâdet ise münhil

3 Ey hançer-i ârzû-yı vaslı
Nev-mîdî nigâr-ı levha-ı dil

4 Bismilgeh-i ‘aşkda zulümdür
Kurbânî-i şevka rahm-ı kâtil

5 Ey şîve-i imtinân-ı katli
Ser-mâye-i hûn-bahâ-yı sad dil

6 Cellâd-ı kazâ-tüvân-ı gamzeŋ
Ol dem k'ola katl-i ‘âma ma'il

7 Şehrî-i emân terennüm-i ‘aşk
Ol nâ-muhal-i mezâk-ı bismil

8 Câ'iz ki şehîd-i gamzeŋ ola
Zinhâr zinhâr olma gâfil

9 Feryâdına bakma bî-eserdür
Tahrîk-i hevesle der-be-derdür

IV/9b ‘âşıkân-ı: ‘âşık-ı SHM
V/4a zulümdür: zâhirdür TR3

V.3.MESNEVÎ
I

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

1 Ne nâme nâme-i ferhunde- ‘ünvân
Ne nâme nâme-i zî’l-‘izzü ve’ş-şân

2 Ne nâme nâme-i zeynü’l-belâgat
Ne nâme nâme-i ‘aynü’l-fesâhat

3 Ne nâme ragbet-engîz-i muhibbân
Ne nâme iştiyâk-amîz-i yârân

4 Ne nâme lafzı ma‘nâsına meftûn
Sarılmış gûyiyâ Leylâya Mecnûn

5 Ne nâme her nukat bir nâfe-müşgîn
Ki itmiş safhasın bendergeh-i Çîn

6 Ne nâme hüsn-i hatt-ı hoş-nümâsı
Ne nâme lutf-ı harf-i dil-rubâsı

7 Misâl-i hüsn ü ‘aşk-ı ârzû-nûş
Siyeh-mestâne olmışlar hem-âgûş

8 Ne nâme hoş -haber çün peyk-i cânân
Ne nâme mey -eser mânend-i ihsân

9 Ne nâme hırz-i dil ta‘vîz-i cândur
Beliyye-dâfi‘-i çeşm-i bütândur

10 Bu nüzhet-nâme-i kudsî- peyâma
Revâdur Cebre’îl olsa hamâme

11 Bu ta‘bîr üzre sem‘-i rûha nâ-gâh
İrişdi bir sadâ-yı levhaşa’llâh

Mes-1 TR2(71b), TR3(-), SHE(-), SHM (15a), MK2 (15a), MK4(13a) ÖB(-)
Başlık Sûre-i Nâme MK2, :-SHM- TR2, MK4
3b -âmîz:-engîz MK2
4a ma‘nâsına:ma‘nâsıyla SHM
7b olmışlar:olmışdurMK4
12 Ne ‘âlî-rütbe nâmedür bu nâme
K’ola Rûhu’l-Emîn aŋa hamâme

13 Ne hoş zâtuŋ kalem-perverdesidür
Ne bahruŋ genc-i bâd-âverdesidür

14 Ki olmaz buŋa nisbet dest-âvîz
Turunc -ı zerr-i dest-efşâr-ı Pervîz

15 Ne tab‘uŋ terbiyet-yâb-ı cenâbı
Ne deryâ-yı kerem-mevcüŋ habâbı

16 Ne zihn-i müstakîmüŋ hâne-zâdı
Ne ‘ismet-hânenüŋ kudsî-nijâdı

17 Ne kânuŋ gevher-i nâ-yâbıdur bu
Ne ‘ummânuŋ dür-i sîr-âbıdur bu

18 Cevâb idüp didi Şehrî-i vassâf
Salâ vassâfıyâna kâf-tâ-kâf

II

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Bu bir hûrşîd- cûduŋ nâmesidür
Şihâb u şeb devât u hâmesidür

2 Bu bir kâmil- ‘ayâruŋ nâmesidür
Bu bir ihsân-nisâruŋ nâmesidür

3 Bu bir zât-ı şerîfüŋ nâmesidür
Bu bir tab‘-ı latîfüŋ nâmesidür

4 Bu nâme nâmesidür bir vücûduŋ
Ki yok vak‘î yanında lutf u cûduŋ

15a terbiyet-yâb-ı cenâbı: dergeh-i tertîb-i habâbı MK2
MesII TR2(72a), TR3(-), SHE(-), SHM (15a), MK2 (15b), MK4(13b)
Başlık Nâme MK2
2b ve 3a beyitleri yok ve 2a ile 3b birleşerek beyti oluşturmuşlar MK2:
Bu bir kâmil- ‘ayâruŋ nâmesidür
Bu bir tab‘-ı latîfüŋ nâmesidür

5 Yiter ey nâme-i mu‘ciz-terâne
Getür memdûhumuŋ ismin beyâna

6 Sevâd-ı nazmumı itsüŋ müşerref
Ki bî-mevsûf vasf olmaz mükellef

7 Velî Agadur ism-i zât-ı pâki
Açar medhi derûn-ı ‘ukdenâki

8 Velî ammâ veliyü’n-ni‘metümdür
Refî‘ü’l-kadr-ı ‘âlî-himmetümdür

9 Kerâmet boynu baglu bendesidür
Velâyet çâker-i efgendesidür

10 Bu bî-endâz-ı ihsân u keremle
Bu bî-haddü ve-lâ-yuhsâ keremle

11 Sehâ eylerdi bir anda bilâ-reyb
Eline girse ger gencîne-i gayb

12 Hakîkatde odur insân-ı kâmil
Göŋül yapmaga bi’t-tab‘ ola mâ’il

13 Husûsâ hâtır-ı vîrân-ı şâ‘ir
Ki ma‘mûr olmamışdur evvel âhir

14 Buyurmışdur Resûlullâh muhakkak
Kulûb-ı şâ‘ire gencîne-i Hak

15 O vîrân genci ma‘mûr eyledüŋ sen
O mahzûn kalbi mesrûr eyledüŋ sen

16 Vücûd-ı pâküŋ itsün lutf-ı Yezdân
‘Ömürde Nûh u devletde Süleymân

17 Du‘â hengâmıdur tayy oldı nâme
Serîni secdeden kaldırdı hâme

18 Kelâmuŋ câm-ı Cem olursa Şehrî
Yine tasdî‘ ider erbâb-ı dehrî

16a itsün:n’itsün TR2

19 Nitekim çarh-i nâ-hemvâr-ı bed-hû
İder ahbâbı birbirinden ayru

20 İderler hâme vü nâmeyle mâdâm
Yine birbirine ahvâlin i‘lâm

21 Sa‘âdet hıdmetüŋden olmasun dûr
Sen âmir olasın da’im o me’mûr

22 Mezîd olsun hayâtuŋ devletüŋ hem
Mezîd olsun sehâ vü himmetüŋ hem

V.4. GAZELLER

1

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

1 Çîn-i nâzam ebrû-yı hûbân me'mendür baŋa
Mevc-i nûram cebhe-i hûrşîd meskendür baŋa

2 Biŋ bahâr olsa açılmam gûşe-i gülzârda
Âteşem cây-ı tebessüm künc-i külhandur baŋa

3 Handenâkem gerçi rûy-ı nev-bahâra goncaveş
Lîk hâr-ı mihnet-i devrân nişîmendür baŋa

4 Hıfz-ı âh-ı âteşîn ü şugl-ı hûnîn-giryeden
Çeşm-i bî-h^{v}âb u dil-i pür-tâb düşmendür baŋa

5 Gamze-i pür-fitneden havf eylemem Şehrî gibi
Çîn-i nâzam ebrû-yı hûbân me'mendür baŋa

G-1 TR2(74b), TR3(209b), SHE(98b), SHM(16b), MK2(18b), MK4(14a), ÖB(16a)
1b Mevc : Levh SHE
2

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Tâ ki feyz oldı ezel nutk-ı şerernâk baŋa
Dâg ber- dildür o günden beri eflâk baŋa

2 Ben o şehbâz-ı şehâdetkede-i 'aşkam kim
Ser-i Mansûr olamaz beste-i fitrâk baŋa

3 Ben o ser-mâye-i fahram ki ciger-hûn olalar
Dem ola bâd ile âb âteş ile hâk baŋa

4 Ey gam ey gam beri gel def '-i neşât eyleyelüm
Dil-i pür-hûn saŋa sîne-i sad çâk baŋa

5 Şehrî Şehrî sebeb-i magfiretümdür zinhâr
Zevk-i cürm eyleme de eyleme imsâk baŋa

G-2 TR2(74b), TR3(209b), SHE(99a), SHM(16b), MK2(18b), MK4(13b),ÖB(16a)
1b günden: güne 348/3
2 ile 3 beyitler yer değiştirmiş TR2,MK4
4a Ey gam gam:Ey gam -: MK4
4b çâk: hâk MK4

3

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Gelürse kesret-i nezzâreden hicâb saŋa
O demde sürhî-i rûyuŋ olur nikâb saŋa

2 Nic’etsün âyine mihr-i ruhuŋla ‘aksini fark
Sen âftâba müşâbihsin âftâb saŋa

3 Şerâreveş iderüm dûde-i cigerden redd
Ger eylemezse eser âh-ı şu‘le-tâb saŋa

4 Ol âb u tâb ki var ‘ârızuŋda keşf eyler
Olursa kalb-i bütândan eger nikâb saŋa

5 Mey-i tegâfüli nûş itme girme kanumuza
Siyâh- mestî-i çeşmüŋ yiter şarâb saŋa

6 Sad âferîn gazel-i Rûmiyânuŋa Sâib
Ki virdi Şehrî dü-sad şevk ile cevâb saŋa

G-3 TR2(75a), TR3(210a), SHE(99b), SHM(16b), MK2(19a), MK4(14b), ÖB(16b)
1b olur: yiter TR3
4b eger: olur TR3
5a tegâfüli:tegâfül-i TR3

4

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 İtdi hücûm ‘aşk-ı melâmet - eser baŋa
Hem-demlik eyle ey dil-i âşüfte-ser baŋa

2 Zabt-ı nezâre eyle tenük-zarf-ı vuslatam
Besdür hurûş-ı katre-i câm-ı nazar baŋa

3 Hân-ı gam üzre itmeyelüm ey göŋül nizâ‘
Dâg-ı derûn hep saŋa laht-ı ciger baŋa

4 Gayra olan nezâre-i bî-bâk ‘aşkına
Ey şûh eyle nazra-i düzdîdeter baŋa

5 Şehrî gam ile sohbet-i hûn-ı dil eylemiş
Gör hissetin ki eylemedi bir haber baŋa

G-4 TR2(74b), TR3(209b), SHE98b), SHM(17a), MK2(18b), MK4(14a), ÖB(16b)

1b eyle ey: eyledi SHE
4 :- MK4
4b düzdîdeter: düzdîde TR2
5a sohbet-i hûn-ı dil eylemiş: sohbet-i hûn eylemiş göŋül TR2,MK4

5

Mefâ‘îlün fe‘ilâtün mefâ‘îlün fe‘ilün

1 Şu resme kâviş-i gam virdi ıztırâb baŋa
Ki şefkat eyledi çarh-i sitem- cenâb baŋa

2 Ko câm vasluŋı ser-şâr-ı firkatüŋ sun kim
Kifâyet itmez o mey-hâneden şarâb baŋa

3 Disem müjeŋde mi dil yohsa ebruvânuŋda
Virür ya tîg ile yâ tîr ile cevâb baŋa

4 Derûna çâşnî-i sûzişi harâm olsun
Gelürse dûzah-ı ‘aşkundan ictinâb baŋa

5 Firîb-i çeşmüŋi Şehrî tuyurdı ‘uşşâka
Helâk-i gamzeŋ olam eyleme ‘itâb baŋa

G-5 TR2(74b), TR3(210a), SHE(99b), SHM(17a), MK2(18b), MK4(14a), ÖB(16b)
2 :-TR3
3b tîr ile tîg ile: tîg ile tîr ile TR3,MK4
4b ictinâb: ıztırâb SHM,MK4
5a tuyurdı:duyurdı MK4

6

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Ey meşreb-i hayâli gibi ‘âlem- âşinâ
V’ey dil-rübâ-yı mahrem ü nâ-mahrem-âşinâ

2 Ey gül-bün-i hayâ dili pür-hûn eyledüŋ
Gül-gonca-i tebessümüŋ it şeb-nem-âşinâ

3 Olma esîr-i gamzeŋ olam bü’l-heves- firîb
Bilmez zebân-ı ‘aşkı dil-i hurrem-âşinâ

4 Gül-berg âftâb ile hem-şâh olursa da
Olmaz şigüfte dâg-ı derûn-ı gam- âşinâ

5 Şehrî şehîd-i dil-ber-i hûn-rîzüŋ olayum
K’olmış hayâl-i şûhı gibi ‘âlem-âşinâ

G-6 TR2(75a), TR3(210a), SHE(98b), SHM(17a), MK2(19a), MK4(14a), ÖB(16b)
3a bü’l-heves: mübtelâ SHM
3b zebân-ı ‘aşkı: zebân-ı ....‘aşkı MK2

7

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Esîr-i cünbüş-i çeşmüŋ virür kazâya rızâ
O hûn- girifte-sıfat kim virür belâya rızâ

2 Derûn-ı râhtiyânveş ‘adû-yı gam olayum
Virürsem ârzû-yı râhat-ı devâya rızâ

3 Nefes hemîşe icâbet - der- âguş itse zuhûr
Kasem-be-y’es ki virmem yine du‘âya rızâ

4 Hazer sabâ ki perîşân-çîn-i zülfem zülf
Virelden âfet-i zülf-i dil-i âşinâya rızâ

5 Olur mı Şehrî 'azâb-ı cahîmden dil-gîr
Viren muhabbet-i câvîdî-i Hudâya rızâ

G-7 TR2(75a), TR3(210a), SHE(99a), SHM(17b), MK2(19a), MK4(14b), ÖB(17a)
2a gam: derd MK4
3b virmem: itdüm MK4
4b zülf-i dil: dil-i zülf-i TR3

8

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Çek zevk ile zehr-âb-ı gamı ey dil-i şeydâ
Minnetle olan câm-ı Cem'i itme temennâ

2 Mahrûmî-i 'uşşâk-ı siyeh-ahteri gör kim
Zindânter olur Yûsuf'a âgûş-ı Zelîhâ

3 Ol 'âşık-ı derdem ki devâ tâlibi olmam
Derd ehline vakf olsa şifâ-hâne-i 'Îsâ

4 Ey şûh-ı bütân itme telef nazra-i lutfuŋ
Gelmez dil-i sad ârzu-yı 'aşka tesellâ

5 Bir dil-ber-i pür-gamzenüŋ ol bismili Şehrî

Reşk eyliye ‘ömr-i ebed-i Hızr u Mesîhâ

G-8 TR2(75b), TR3(210b), SHE(99a), SHM(17b), MK2(19b), MK4(14b), ÖB(17a)

3a ‘âşık-ı: tâlib-i MK4// tâlibi: ‘âşıkı:MK4

9

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Ne mu‘ciz-gûy olur gamzeŋ sühan zâhir zebân gâ’ib
Dem-â-dem keşf-i râz itmekde diller râzdân gâ’ib

2 Göŋül künc-i dehânuŋda kim itdi kâm- ı nâ-yâbın
O cism-i mürdeveş k’eyler ‘ademde nakd-i cân gâ’ib

3 Hezâr ümmîd-i pür-îhâm-ı kalbi nîm-cünbüşle
İder çeşmî-edâ ta‘bîr-i nâ- peydâ zebân gâ’ib

4 Şemîm-i gonca sank’eyler nesîm-i subh-dem der-ceyb
İder dilden hadeng-i gamzenüŋ zevküŋi cân gâ’ib

5 Kalur esrâr-ı gamze nâ-şügüfte çeşm-i hûbândan
Olursa dîdelerden Şehrî-i mu‘ciz- beyân gâ’ib

G-9 TR2(75b), TR3(210b), SHE(99b), SHM(17b), MK2(19b), MK4(14b), ÖB(17b)
1a mu‘ciz-gûy: mu‘ciz-gû TR3
2a nâ-yâbın: nâ-yâbı TR2,MK4
2b sank’eyler: eyler SHE

10

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Açıldı gonca-i çemen- efrûz-ı ‘andelîb
İtdi tulû‘ kevkeb-i firûz-ı ‘andelîb

2 Gûş-ı güli pür eyledi şerh-i derûn ile
Hûnîn- terennümât-ı gülû- sûz-ı ‘andelîb

3 Tasvîr-i mahşer eyledi her berg-i gülşene
Kilk-i mihir-i terâviş-i nev-rûz-ı ‘andelîb

4 Gark itdi hûn-ı şekveye dîvân-ı gülşeni
Feryâd-ı sîne- kâv u ciger-dûz-ı ‘andelîb

5 Teklîf-i gülşen itme baŋa Şehrî göŋlümi
İtmez şigüfte nagme-i deh-rûz-ı ‘andelîb

G-10 TR2(75b), TR3,(210b) SHE(100a), SHM(17b), MK2(19b), MK4(15a), ÖB(17b)
3a eyledi: eyledüŋTR3
4a itdi:iden TR3
4b sîne-kâv u ciger-dûz-ı: sîne-kâv-ı ciger-dûz-ı SHE, ÖB

11

Fe‘ilâtün mefâ‘îlün fe‘ilün

1 Dâd itdüm o mest-i nâza bu şeb
İtdi rahm âh-ı cân-güdâza bu şeb

2 Çeşm-i hûn-rîzin eyledi ta‘yîn
Şîve-i bendegân- nevâza bu şeb

3 Oldı gül-çîn-i gül-bün-i nâzı
Reşk-i nezzâre-i niyâza bu şeb

4 Eyledüm biŋ murâd dili kurbân
Bir nigâh-ı vefâ-tırâza bu şeb

5 Oldı dâmân-ı ârzû pür-kâm
Düşdi dil kayd-ı imtiyâza bu şeb

6 Bezm-i nâz u niyâzda Şehrî
Bir gazel didi şûh u tâza bu şeb

G-11 TR2(75b), TR3(211a), SHE(100a), SHM,(18a) MK2(19b), MK4(15a),ÖB(17b)
1b rahm: zahm TR2

4a Eyledüm biŋ murâd-ı dil kurbân: Biŋ murâd-ı dil eyledüm kurbân SHE

12

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Sâyeveş ey mâh-ı rûze olasın bî- âb u tâb
Kim leb-i Kevser- çekân-ı yârümi itdüŋ serâb

2 Çeşm-i bîmârından artuk nâtüvânter eyledüŋ
Gurreŋ olsun çün hilâl-i âhirîn pâ-der- rikâb

3 Ey sabâh-ı ʻıyd câm-ı mihrüŋ olmasın tehî
Kevkeb-i bahtum hilâl olmışken itdüŋ mâh-tâb

4 Bir nihâl-i gül bu deŋlü gül virür mi dostum
Eyledüŋ gül-bûse-i ʻıyd ile halkı kâm-yâb

5 ʻAks-i ruhsâruŋ ko meh seyr eylesün dilden dile
Pertevüŋ gurbetzede itme misâl-i âftâb

6 Şehrî el-hâsıl Fehîm idi o da oldı ʻadîm
Tâze-gûyân-ı Sitanbul'da benümle hem-cevâb

G-12 TR2(76b), TR3(211a), SHE(100a), SHM(18a), MK2(20a), MK4(15a), ÖB(17b)
1a olasın:olasuŋ MK2
2a artuk:efzûn TR2,TR3,MK4
2b çün:hûn TR3
3a olmasın olmasuŋ:TR2,TR3,SHM,MK4
3b Ahter-i : Kevkeb-i :TR2,MK4
4a deŋlü: deŋli MK4
6a Fehim idi:Fehîm ile TR3 //ʻadîm:ʻadem TR2,TR3,SHM,MK2,MK4

13

Fâʻilâtün fâʻ ilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Bâd-ı şevk ile meşâm-ı câna gelse bûy-ı dost

Her has ü hâr- ten olur reşk-i hâk-i kûy-ı dost

2 Râh-ı bî-pâyân-ı ‘aşk içre helâl olsun saŋa
Ey dil-i ârâm- düşmen zevk-i cüst ü cûy-ı dost

3 Olayum kurbân-ı remz-i şûhı kim rûz-ı ezel
‘Aşkı kâfir- kıble itdi cünbüş-i ebrû-yı dost

4 Dilden eyler şekveyi kendi perîşân-zât iken
Bü’l-‘aceb âşüfte -serdür zülf-i ‘âşık- hûy-ı dost

5 Secdegâh-ı kudsiyân-ı ‘aşkdur Şehrî-sıfat
Olalı mirât-ı dil zarf-ı hayâl-rûy-ı dost

G-13 TR2(76a), TR3(211a), SHE(100b), SHM(18b), MK2(20a), MK4(15a)
1a Bâd-ı : Bâde TR3
1b Her :Bir TR3
2a pâyân-ı:pâyânı TR2
2b dil-i ârâm-düşmen: dil-i ârâm u düşmen MK4
4b -serdür:terdürTR3 // hûy-ı:cûy-ı TR3,SHE,MK2,MK4

14

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Bir dil ki ider ‘aşk -ı ciger-tâb ile ülfet
Beŋzer o ketâna k’ide meh-tâb ile ülfet

2 Bî-dâr olamaz vâkı‘asından bile bahtum
İtdi şu kadar râhatî-i h^{v}âb ile ülfet

3 Her gonca-i ‘aşk itmede hande gül-i dâga
Çeşmüm ideli rîziş-i hûn-âb ile ülfet

4 Oldum yine sîm-âb-sıfat düşmen-i râhat
Ey vây ne güç gamze-i bî-tâb ile ülfet

5 Şehrî ne kadar mest-i mey-i ruhsat olursaŋ
Eyle nigeh ile yine âdâb ile ülfet

G-14 TR2(76a), TR3(211b), SHE(100b), SHM(18b), MK2(20a), MK4(15b), ÖB(18a)
2a vâkı‘asından: vâkı‘asında TR2,TR3,SHE,MK2, MK4 , ÖB
3a eşk: ‘aşk MK2
3b hûn-âb ile: hûbân ile TR3

15

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Muhâl iken hıred-i çarh-ı nüh kitâb ile bahs
Żamîr-i şûhum ider kemterîn-cevâb ile bahs

2 Galat-edâ deyü redd itdi nüsha-i bahtum
İder mi ‘âkil olan çarh-ı nâ-savâb ile bahs

3 Sadâ-yı çâk gelür dahı ceyb-i Yûsuf’dan
Muhâl oldugıçün ‘aşk -ı bî-hicâb ile bahs

4 Göŋül bir âteş-i hüsne perestiş eyler kim
İder kemîne-şerârî sad âftâb ile bahs

5 Ko bahs-i dânişi ey hasm-ı hâr u has- tînet
Olur mı Şehrî gibi âteşîn- cevâb ile bahs

G-15 TR2(76b), TR3(211b), SHE(100b), SHM(18b), MK2(20b), MK4(15b), ÖB(18a)
5a hasm-ı: hasm u: MK2// hâr u has: hâr-ı has TR2// ey:eyâ SHE
5b cevâb ile:cevân ile TR2

16

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Dil olmış iken gamze-i pür-nîştere muhtâc
İtme yine asâyiş-i nîştertere muhtâc

2 Hem bismîl ider ‘âşıkı hem mâtemin eyler
İtmez hele maktûlını şîvengere muhtâc

3 İtme dile teklîf rakîb ile nezâre
Olmaz mey-i sâkî-i nazar-sâgara muhtâc

4 Şâd itme dilüm minnet-i gayr ile şikest it
Tek âyinemi eyleme hâkistere muhtâc

5 Mâ’il-i dile ol mertebe kim vakt-i tecellâ
İtmez nazar-ı dîde-i hayrettere muhtâc

6 Şehrî gibi müstagniyem ihsân-ı felekden
Olmak ne belâ tâli‘-i bed-ahtere muhtâc

G-16 TR2(76b), TR3(211b), SHE(101a), SHM(18b), MK2(20b), MK4(15b)
1a nîştere:niştere SHE,MK4
1b itme:itmez TR3, MK2
4a gayr ile:gayretle SHE
4b eyleme:-MK4
5a ol mertebe kim: olmaz nitekim MK2

17

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Füzûn iderse n'ola derdümi devâ-yı Mesîh
Zemîn-i cânı maraz- hîz ider hevâ-yı Mesîh

2 Hased o hûn-ı dil-âşâma kim nigâh itmez
Açarsa her nefesi çeşme-i du‘â-yı Mesîh

3 Figân şerî‘at-ı ‘aşk -ı hayât-ı düşmenden
Ki naks-ı mu‘cizedür rûh-ı bî-fidâ-yı Mesîh

4 Tavâf ider dili kurbâniyân libâsından
Harîm-i dîde-i bîmâruŋı şifâ-yı Mesîh

5 Hamûş Şehrî bu mu‘ciz-demâne zemzemeden
Semâ‘-ı cânumı ta‘zîb ider sadâ-yı Mesîh

G-17 TR2(76b), TR3(212a), SHE(101a), SHM(19a), MK2(20b), MK4(15b), ÖB(18b)
SHE (101a) ‘da bu gazelin üzeri çizilmiş olup der kenarına müstensih tarafından belli belirsiz bir not düşülmüştür.

2 ile 3 beyitler yer değiştirmiş: TR2,TR3,MK4

18

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Eziyyet-i dile ol mertebe cefâ güstâh
Ki hüsnüŋe o kadar olmaz ibtilâ güstâh

2 Ne sûd-ı hüsn-i talebden k'olur dem-i dîdâr
Dile gulüvvi edeb hüsnüŋe hayâ güstâh

3 Yine ne hîle-i va‘de-hilâfı tarh itdüŋ
Ki bî-dilâne nigâh-ı taleb-nümâ güstâh

4 Nice nihân ideyüm harf-i va‘de-i vasluŋ
Zebân-ı ârzû-yı zabt-ı müdde‘â güstâh

5 Muhibb-i ‘âdet-i Şehrî-i bî-niyâzam ki
Esîr-i meşreb i bî-güstâhiyân u nâ-güstâh

G-18 TR2(77a), TR3(212a), SHE(101a), SHM(19a), MK2(21a), MK4(16a), ÖB(18b)
2a talebden:- TR3
2b guluvvi:gulüvv-i TR3,SHE,MK2
3a ne:bu MK4
5a Muhabbet-‘âdet-i:Muhibb-i ‘âdet-i TR2,TR3,MK4
5b meşrebi: mahşer-i TR2,TR3,SHE,MK2,MK4

19

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Çeşm-i siyehüŋ hûn-ı helâl-i dile mu‘tâd

Cân hasret-i germ-i tabiş-i bismile mu'tâd

2 Ârâm idemez sîne-i Îsî de olursa
Bir dil ki ola gamze gibi kâtile mu'tâd

3 Ben mevc-i nemek- perver-i gird-âb-ı belâyam
Ey bâd-ı selâmet olamam sâhile mu'tâd

4 'Aşk itdi dil-i zârumı bir reh-bere teslîm
K'olmaz eser-i pâyı dahı menzile mu'tâd

5 Merdûd-ı der-i ye's olayum Şehrî olursam
Maksad talebânveş heves-i bâtıla mu'tâd

G-19 TR2(77a), TR3(212a), SHE(101b), SHM(19a, MK2(21a), MK4(16a), ÖB(19a)
1a hilâl:celâl MK2
1b tapiş:lebeş MK2
2a sîne-i:-MK4
3b olamam:dilemem TR2
4a zârumı:zârımı SHE, MK2

20

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Hatt degül câm-ı lebüŋ eyledi sürme- âlûd
Tâ ki dehr eyleye âvâze-i hüsnüŋ mesdûd

2 Hatt degül subh-ı benâgûşını ehl-i 'aşkuŋ
İtdi necm-i siyeh-bahtını şebistân- endûd

3 Hatt degül tîregî-âmiz iden âb-ı rûyuŋ
Hikmet-i nakş-ı pür-âb oldı rûhuŋda meşhûd

4 Bâ-vücûd itdügi yok hâl-i dil-i zâra nazar
Neye baksaŋ adem-âbâd-ı derûnda mevcûd

5 ‘Akse kim mâni‘ olur âyineden itse rücû‘
Şehrî eylerse n’ola ‘âlem-i ervâha su‘ûd

G-20 TR2(77a), TR3(212b), SHE(101b), SHM(19a), MK2(21a), MK4(16a), ÖB(19a)
1a lebüŋ:lebin TR2,SHM,MK4
1b hüsnin:hüsnüŋ TR3,SHE
2a derdüŋ: ‘aşkuŋ TR2,TR3,MK4
2b endûd:âlûd SHM
3 ile 4 yer değiştirmiş TR2,MK4
4b derûnda:derûnı MK2
5b n’ola:eger TR3 // su‘ûd:sücûd SHE

21

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Ey nûş-ı dâru-yı gamı dermân-ı ehl-i derd
V’ey derd-i çâre- düşmeni mihmân-ı ehl-i derd

2 Olur refûgerî-i Mesîhâya hande-zen
Her çâk-ı sîne-i dil-i vîrân-ı ehl-i derd

3 Olmaz nemek-pezîrî-i elmâs rîzeveş
Muhtâcterîn olmada şiryân-ı ehl-i derd

4 Sad dûzah-ı tahammüle sûziş- resân olur
Kemter şerâr-ı sîne-i sûzân-ı ehl-i derd

5 Ragmına Şehrî hâsid-i bî-derdüŋ eylerem
Ahvâl-i derdümi nice dîvân-ı ehl-i derd

G-21 TR2(77a), TR3(212b), SHE(101b), SHM(19b), MK2(21b), MK4(16a), ÖB(19a)
4. beyit TR2 ve MK4 nüshalarında 2. beyit olarak yer almaktadır.

3 - TR2,TR3,SHE,MK2,MK4, ÖB

3b şerâr-ı: şarâb-ı MK4

22

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Gelmez semâ'-ı şevka nevâ-yı heves lezîz
Mestâneye olur mı sadâ-yı 'ases lezîz

2 Ey âh-ı germ olma felek- ârzû k'olur
Feryâd-ı sîne-kâvî-i mürg-i kafes lezîz

3 Ey şem'-i kuds olma dil- efrûz-ı bü'l-heves
Olsun mı şu'le-bâzî-i şevk-i meges lezîz

4 Ey nâle yok eser deyü olma hamûş-leb
K'olur semâ'-ı güm-rehe savt-ı ceres lezîz

5 Mümkin mi Şehrî nâleŋe dil-beste olmamak
Mutrib lezîz ü nagme lezîz ü nefes lezîz

G-22 TR2(77b), TR3(212b), SHE(102a), SHM(19b), MK2(21b), MK4(16a), ÖB(19a)
2b kâvî-i: kârî-i MK4
3a dil-efrûz: dil-firûz ÖB // bü'l-heves: ehl-i derd SHE
3b bâzî-i:nâzî-i TR2
5a dil-beste: dem-beste TR3, SHM / dil-teşne SHE

23

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Bu tâb-ı şevk ile sanma derûn âteşdür
Misâl-i şu'le derûn u birûn âteşdür

2 Ko 'arz-ı dûd-ı derûnı serâbveş ey dil
Çekîde-i felek-i âb-gûn âteşdür

3 Füsürde-i dile ey girye olma germ-âgûş
Hazer hazer o siyeh-katre-i hûn âteşdür

4 Tarîk-i gamda ölürsam 'aceb mi pey-rev-i dâg
Sevî harîm-i dile reh-nümûn âteşdür

5 Hazer tabî'at-ı Şehrî-i sâf-meşrebden
Misâl-i Kevser-i gam- âb-gûn âteşdür

G-23 TR2(77b), TR3(213a), SHE(102a), SHM(19b), MK2(21b), MK4(16b), ÖB(19b)
2a serâbveş-:şarâbveş MK2,MK4
2a dûd-ı:derd-i TR2,TR3,SHE,MK2
3b katre: katre-i TR3

24

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Figân ki çeşmüme sensiz şarâb âteşdür
Şarâb-ı nâb degül âfitâb âteşdür

2 O şu‘le- hû n’ola sordukça derdüm itsem âh
Sü’âl-i âteşe lâbüdd- cevâb âteşdür

3 Buŋa ne şem‘ tahammül ider ne pervâne
Dem-i visâlde sabr u şitâb âteşdür

4 Nihân da olsa yakar dilleri fürûg-ı ruhuŋ
Ki sûz-ı âteşe zîrâ nikâb âteşdür

5 Hazer hazer nefes-i şu‘lenâk-i Şehrîden
Ki şi‘ri gibi o hâne-harâb âteşdür

G24 TR2(77b), -TR3(213a), SHE(102a), SHM(20a), -MK2 (21b),MK4(16b), ÖB(19b)

25

Müfte‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün

1 Hayret-i dîdâruŋ eyâ ‘işvekâr
Tâli‘-i nezzâreye hasret- nigâr

2 Nazra-i lutfuŋ dil-i bî-çâreye
Bahşiş-i h^{v}âbî gibi nâ-pâydâr

3 Şevk-i temâşâ-yı ruhuŋla nazar
Gûşe-i çeşmümde garîbü’d-diyâr

4 Hasret-i la‘lüŋle nigâh eylesem
Yâsemenistâne olur lâlezâr

5 Eyledi Şehrî gibi kâsid-metâ‘
Devletiyân içre beni rûzgâr

G-25 TR2(78a), TR3(213a), SHE(102b), SHM(20a), MK2(21b), MK4(16b), ÖB(19b)
1a Hayret-i:Hasret-i SHE //‘ ‘işvekâr: şîvekâr MK4
1b nezzâreye:nezzâre-i TR2,MK4

26

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Ol hâl-i siyeh tâ ki bizüm ahterümüzdür
Mânend-i şerer âteş-i gam-püsterümüzdür

2 Kurbânî-i kânûn-ı bütânam ki tegâfül
Hem kâtilümüz hem yine da‘vâgerümüzdür

3 Bir zevk ile yanduk ‘alev-i ‘aşka ki dûzah
Hamyâze-keş-i çâşnî-i ahgerümüzdür

4 Çıksa yolumuz vâdî-i hırmâna ‘aceb mi
Şehrî gibi bir şûm- kadem reh-berümüzdür

G-26 TR2(77b), TR3(215a), SHE(103a), SHM(20a), MK2(23b), MK4(16b), ÖB(21b)
2b da‘vâgerümüzdür: da‘vâ-gîrümüzrür TR3
4a yolumuz:yolımız ÖB

27

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Şevk-i ruhı def‘-i elem-i sîneler eyler
Seyr eyledügi yirleri âyîneler eyler

2 Dil kaht-ı vefâ havfı ile nîm- nigehden
Vîrânkedesinde niçe gencîneler eyler

3 Korkum bu o sülh- âfeti ibrâm-ı şefî‘ân
Germ-i taleb-i şefkat-ı dîrîneler eyler

4 Rûşengerî-i şevk ile her dâg-ı şekîbin
Ümmîd-i hadengüŋle dil âyîneler eyler

5 ‘Uşşâka firîb-i nigehin Şehrî tuyurmış
Ol tıfl-ı nev-efsûn baŋa kîneler eyler

G-27 TR2(78a), TR3(213a), SHE(103b), SHM(20a), MK2(22a), MK4(17a), ÖB(19b)
1b eyledügi:eyledigi:MK2
5a tuyurmış:duyurmış SHE
5b nigehin:nigehi TR2,TR3,MK4

28

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Dil-sûz iden ol âfeti tâb-ı nazarumdur
N'itsün o yakan göŋlümi kendi şererümdür

2 Pâşîde olan tîşe-i âhum deheninden
Sanmaŋ ki şerer-rîze-i mihnet cigerümdür

3 Pervâneŋem ey şu'le-nihâlüm senüŋ ammâ
Pervâz idemem şart-ı edeb bend-i perümdür

4 Şûh olsa benüm gibi n'ola şâhid-i nutkum
Perverde-i âgûş-ı dil-i hoşterümdür

5 Şehrî n'ola eylerse dil-i 'âlemi sûzân
Dil-sûz iden ol âfeti tâb-ı nazarumdur

G-28 TR2(78a), TR3(213b), SHE(103a), SHM(20b), MK2(22a), MK4(17a),ÖB(20a)
1b kendi:kendü TR2,TR3,MK4
2b mihnet:laht-ı: TR2,TR3, SHE, SHM, ÖB
3a şu‘le-:şem‘-i SHE
4b hoşterümdür:şûhterümdür TR2,TR3,MK2, ÖB/şevkterümdür SHE

29

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘ilü fa‘ûlün

1 Çeşmüŋ var iken sıhhat-i dünyâyı kim ister
Gamzeŋ var iken ‘ömr-i Mesîhâyı kim ister

2 Olmış tutalum ru’yet-i dîdâr müyesser
Bu hayret ile zevk-i temâşâyı kim ister

3 Rû-mâli-i nakş-ı kademüŋ var iken ey dost
Gül-çînî-i bûs-ı Yed-i Beyzâyı kim ister

4 Zehr-âb-ı gam ile ko bu gün eyleyelüm ‘ayş
Senden ni‘am-i va‘de-i ferdâyı kim ister

5 Ben mutrib-i hoş-zemzeme sen sâki lebüŋ mey
Besdür bu kadar Şehrî-i rüsvâyı kim ister

G-29 TR2(78b), TR3(215b), SHE(104b), SHM(20b), MK2(24a), MK4(17b),ÖB(21b)
2a tutalum:dutalum MK4

2b hayret ile:hasret ile SHE // zevk-i:zevk uTR3
4a gam ile: gamuŋla MK4

30

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Dil-berân seyr-i gülistân eylesün nev-rûzdur
'Âşıkân sûz ile efgân eylesün nev-rûzdur

2 Söyleŋ ol nev-gonca-i nâza edeb vakti degül
Gül gibi çâk-i girîbân eylesün nev-rûzdur

3 Sen de ey dil turma tahrîk it nesîm-i nâleŋi
Sünbül-i zülfin perîşân eylesün nev-rûzdur

4 Virme fırsat nâza ey 'âşık hemân eyle niyâz
Ârzû-yı dil de tugyân eylesün nev-rûzdur

5 Hazret-i Paşa-yı 'âlî-rütbe de Şehrîsine
Tâze tâze lutf u ihsân eylesün nev-rûzdur

G-30 TR2(78b), TR3(215b), SHE(102b), SHM(20b), MK2(24a), MK4(17b)
3a turma:durma SHE,MK4 // nâleŋi:nâleyi SHM
4a fırsat: ruhsat TR3,SHM
5a 'âli:hatem TR3

31

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Dil-sitânum tıfl-ı 'ismet -dâye bir mahbûbdur
Sâyesinden eyler istihyâ 'aceb mahcûbdur

2 Rişte-i enzârı pâ-bend oldı ‘aks-i Yûsufa
Sanma nâ-bînâyı kufl-dîde-i Ya‘kûbdur

3 Ümmetân-ı ‘aşkuŋ ey dil rütbesin eyle kim
Dâg-ı hasret ta‘ne-i râhat- zen-i Eyyûbdur

4 Hâ’il olmaz ‘arz-ı hâle pürde-i men‘î-i gayr
Âteşîn- tûmâr-ı âh-ı ‘âşıkân mektûbdur

5 Ülfet-i Şehrîden ey ‘işret-güzinân el-hazer
‘Aşk-ı râhat düşmenâsâ ‘âfiyet- âşûbdur

G-31 TR2(78a), TR3(213b), SHE(103b), SHM(21a), MK2(22a), MK4(17a), ÖB(20a)
1a dâye:vâye TR3
2b nâ-binâ-yı:nâ-bünyâ-yı MK4
5b âfiyet: ‘âkıbet TR2

32

Mef‘ûlü fâ‘îlâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Esdi yine nesîm-i seher nev-bahârdur
İtdi cihânı tâze vü ter nev-bahârdur

2 Eyle nesîm-i nâleŋi tahrîk ey göŋül
Ol gonca-i hicâbı açar nev-bahârdur

3 Çeşm-i terümden eyle hazer ey hayâl-i dost
Hûn-âb-ı girye cûşiş ider nev-bahârdur

4 Gül-berg-i şevki eyle dilâ pâ-nisâr-ı yâr
Şâyed k’ide ‘atâ-yı nazar nev-bahârdur

5 Lutf eyle Şehrî bir müte’essir nevâyile
Kıl ‘andelîb-i zâra haber nev- bahârdur

G-32 TR2(78b), TR3(213b), SHE(102b), SHM(21a), MK2(22a), MK4(17a), ÖB(20a)
2 ile 3 beyitler yer değiştirmiş: MK2
3b cûşiş:hûşiş MK4
4a dilâ:göŋül SHE
5b haber:nazar SHE

33

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Ol ki ‘ayş-ı bî-vefâ-yı dehr ile me’nûs olur
Lezzet-i cem‘iyyeti leb- hâbî-i efsûs olur

2 Neyleyem mirât-ı ikbâle teveccüh eyleyüp
Nazra itsem ‘aks-i rûy-ı h^{v}âhişüm ma‘kûs olur

3 Ben güşâde-dest-i dergâh-ı niyâz olsam hemân
‘Ukde-i bî- kısmetîde dâ‘iyem mahbûs olur

4 Bahtı kör bir şeb- hayâl-i şâhid-i maksûdumı
Âguş-ı efkâre çeksem sûret-i kâbûs olur

5 Böyle imsâk üzre devr eylerse Şehrî rûzgâr
Ye’sden de korkarum erbâb-ı dil me’yûs olur

G-33 TR2(78b), TR3(215b), SHE(104b), SHM(21a), MK2(24a), MK4(17b)
1b efsûs:me'yûs TR3
3a hemân:n'ola MK2,MK4
3b kısmetîde:kıymetîde SHE
4a maksûdumı :ümmîdümi SHM, MK2
5b kâbûs:gül-bûs MK4

34

Mefâ'ilün fe 'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Ne kevkebümde şeref var ne bir eser bulunur
İdince fâ'ide ümmîdini zarar bulunur

2 Ne deŋlü müflis isek mîhmân-ı derd ü gamı
Teselli eyleyecek pâre-i-ciger bulunur

3 Bulunmaz ise n'ola bâg-ı dilde gül-bün-i 'ayş
Nihâl-i âh gibi nahl-i şu'le-ber bulunur

4 Murâdı ehl-i dilüŋ nâ-murâd olmakdur
Felekde yohsa ne Hâtem- cenâblar bulunur

5 Şikâyet eyleme ey Şehrî tîre bahtuŋdan
Senüŋ de şem'-i murâdını bir yakar bulunur

6 Cenâb-ı hazret-i Paşa-yı muhterem k'anda*
Ri'âyet-ı şu'arâ ragbet-i hüner bulunur

7 O 'âlem-i keremüŋ bâg-ı lutf-ı tab'ından
Hemîşe ehl-i dile nahl-ı bârver bulunur

8 İlâhî devlet ü 'ömri ola murâdınca
Zamânede nitekim şâm ile seher bulunur

G-34 TR2(79a), TR3(214a), SHE(104a), SHM(21a), MK2(22b), MK4(17b), ÖB(20a)
2a deŋlü:deŋli TR2,MK2,MK3
2 ile 3 yer değiştirmiş SHE
3 ile 4 yer değiştirmiş TR3

4a Murâdı: Murâd-ı MK2 //dilüŋ:dili SHE

5b bir:yir SHE

- Ka nüshasındaki mısra‘da bu müzeyyel gazelin Şeyhülislâm Yahyâ için yazıldığı açıkça belirtilmektedir:
  Cenâb-ı Hazret-i Yahyâ Efendî kim anda
  Ri‘âyet-i şu‘arâ ragbet-i hüner bulunur

35

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefa‘îlün

1 Açan râz-ı derûn-ı ehl-i dîdârı tebessümdür
Tebessüm nev-bahâr-ı gül der-âgûş-ı tekellümdür

2 N’ola bî-behre ise kevkebüm sa‘d u nühûsetden
Sipihr-i tâli‘üm bî-hûde gerd-i sâde-encümdür

3 Cefâdan da dilâ mahrûm olursaŋ dâd-h^{v}âh olma
O fettân-ı sitemger münkir-i ehl-i tazallumdur

4 Nice maktûl-i nâzî olmasun ‘âşık o fettânuŋ
Ki zevk-i tîg-ı kahrı hayret- efzây-ı terahhumdur

5 ‘Aceb âşüfte- bülbüldür dil-i âvâre-i Şehrî
Bihişt olursa gülzârı yine hasret- terennümdür

G-35 TR2(79a), TR3(214a), SHE(103a), SHM(21b), MK2(22b), MK4(18a), ÖB(20b)
2b gerd-i:gerd ü TR3
3b münkir-i:ehl-i münkir ü hem ehl -i MK2
4a Nice:Niçün SHE // maktûl-i meftûn-ı SHE
4b hayret: hasret TR2,SHE,MK4
5b hasret: hayret TR3, SHM, MK2

36

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Vaz‘-ı nâ-sâz-ı felekden ben ki oldum bî-huzûr
Şâd olamam hâne-i dil olsa da cây-ı sürûr

2 İltifât itmezse erbâb-ı safâya vechi var
Devlet-i gamda dil-i şeydâyı almışdur gurûr

3 Tâli‘ümden şöyle me’yûsam ki itmem i‘timâd
Kevkeb-i bahtum girîbânumdan eylerse zuhûr

4 Ehl-i dil nûş itdügi bir katre zehr-âb-ı gamuŋ
Nakd-i vaktin virse ecrin idemez çarh-ı gubûr

5 Kadrümüz Şehrî n’ola fehm eylemezse rûzigâr
Biz gelince dehre oldı dîde-i iz‘ânı kûr

G-36 TR2(79a), TR3(214a), SHE(104b), SHM(21b), MK2(22b), MK4(18a), ÖB(20b)
1a bes ki:ben ki TR3
3a Tâli‘ümden: Tâli‘ümdür TR3
4a itdügi:itdigi SHE,MK2

37

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Bu nâle ki mülk-i dili dârü’l-hazan eyler
Havfum bu hayâlüŋde cilâ-yı vatan eyler

2 Yâ Rab bu ne i‘câz-ı hüsündür ki o âfet
Şîrîni şeker-handı ile Kûh-ken eyler

3 Hayret-zede-i cilve-i hüsn-i ezelem kim
Kimini sanem- dost kimin büt-şiken eyler

4 Şehrîdür iden küfr ile îmân arasın sulh
Yohsa bunı ne şeyh ü ne hod-berhemen eyler

G-37 TR2(79b), TR3(216a), SHE(103b), SHM(21b), MK2(24a), MK4(18b), ÖB(22a)
1b mülk-i genc TR2,MK4
2a o:ol TR2,TR3,SHe,MK2
3a Hayret: Hasret TR2,MK4
4a arasın:arası TR2, TR3, SHM, ÖB
4b ne: ya MK2

38

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

Dil şâhid-i mahcûb ile me’nûs degüldür
1 Bûy ârzû-yı gonca-i namûs degüldür

Müjgânuŋ ile söyleşirüz harf-i vefâyı
2 Ol düzd- nigâhuŋ gibi câsûs degüldür

Ber- dârî-i Mansûrda yokdur güneh-i ‘aşk
3 Kim şem‘a-i hûr kâbil-i fânûs degüldür

Dil germ-i temâşâ dü- cihân-tâb ile ey dost
4 Kıl cilve ki ol Mûsî-i me’yûs degüldür

Çokdur bu kadar berhemenâ Şehrîye ta‘zîm
5 Ol ben kadar âşüfte-i nâkûs degüldür

G-38 TR2(79b), TR3(214b), SHE(105a), SHM(22a), MK2(23a), MK4(18a), ÖB(20b)
1a me’nûs: me’yûs TR2
2b düzd-i: derd-i TR3,MK2
3a Kim:Çün TR3

39

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Nesîm-i âh ki dâg-ı dilüm küşâde ider
‘Azâb-ı dûzahiyân-ı gamı ziyâde ider

2 Bahâ-yı sad meh-i Ken‘ânı bey‘gâhında
O şûh nîm-nigeh ile fürû-nihâde ider

3 ‘Aceb mi çeşmüŋe müjgânuŋ eylesem tercîh
Hezâr şîve-i dil-h^{v}âhı bir edâda ider

4 Ümîd-i vasl ile inkâr-ı zevk-i hasret iden
Misâl-i âyine ancak hayâl-i sâde ider

5 Müdâm hûn-ı dilin gamla nûş ider Şehrî
Ne ârzû-yı musâhib ne fikr-i bâde ider

G-39 TR2(79b), TR3(214b), SHE(104b), SHM(22a), MK2(23a), MK4(18a), ÖB(21a)
1a dâg-ı zahm-ı TR3
3a çeşmüŋe:çeşme-i MK2
3b edâda:devâde TR3
4a iden:ide TR2

40

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Gâhi çeşm-i fitne-engîzüŋ ki mest-i h^{v}âb olur
Üstine ditrer turur kâküllerüŋ bî-tâb olur

2 Cân virürsem girye-i pür-ıztırâb-ı reşkden
Tâ kıyâmet türbetüm gird-âb-ı zîbak âb olur

3 Bâde def ' itmek ne mümkindür gam-ı hicrânuŋı
Ol da cûş-ı giryeden çeşme gelince âb olur

4 Ârzû-yı tîr-i gamzeŋ öldürürse 'âşıkı
Tâ-be-mahşer meşhedi fevvâre-i hûn-âb olur

5 Tâ ebed dâg-ı derûnı görmesün rûy-ı hazân
Her ki Şehrîveş bahâr-ı 'aşk ile şâd-âb olur

G-40 TR2(80a), TR3(214b), SHE(105b), SHM(22a), MK2(23a), MK4(18b), ÖB(21a)
1b turur:durur SHE
3 ile 4 yer değiştirmiş SHE
3a hicrânuŋı:hicrânumı TR3
3b giryeden: girye MK4
4a tîr-i: tîg-i SHM

5a dâg:-TR3

41

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Ümîdi ehl-i derdüŋ gül-bün-i gülzâr-ı hasretdür
Reh-âverd-i bahârı deste deste hâr-ı hasretdür

2 ‘Aceb mi her şehîd-i ârzûnuŋ nevha pervâzı
Gelürse meşhedüm üzre ki şîven-zâr-ı hasretdür

3 Dilâ germ olma ikbâl-i bahâra ‘andelîbâsâ
Bizüm gülzârumuzda sebz olan ezhâr-ı hasretdür

4 Eger itmezse âh-ı sîne-zâdum ol büte te’sîr
Ta‘accüb itme ey dil hâne-zâd-ı nâr-ı hasretdür

5 Muhassal bir gülistân oldı gül gül dâg ile sînem
O gülzâr içre Şehrî ândelîb-i zâr-ı hasretdür

G-41 TR2(80a), TR3(215a), SHE(105b), SHM(22b), MK2(23b), MK4(18b), ÖB(21a)
2b meşhedüm: meşhedi TR3
3b sebz:seyr TR3
4a büte:şehe MK4

42

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Olmasun ol dil ki derd-i ‘aşkdan âsûdedür
Töhmet-i âsûdegî-i dehr ile âlûdedür

2 Gayret-i hâmûşî-i gam eyledi âhum şikest

Rîze-i ahger derûn-ı dilde tûde tûdedür

3 İmtizâc itmek olur mı n'eylesün sa'y-i niyâz
Nâz dirler zabt-ı lutfı bir 'aceb bed-hûyedür

4 Hâtır-ı âlem gül oldukça sen ey dil gonca ol
Böyle gül-şende açılmak 'ârife bî-hûdedür

5 Hâtır-ı Şehrî gibi olsun şikest-ender-şikest
Her kimüŋ âyîne-i fikri ümîd-endûdedür

G-42 TR2(80a), TR3(216a), SHE(105b), SHM(22b), MK2(24b), MK4(19a), ÖB(22b)
1a Olmasun: Oŋmasun SHE
1b Töhmet-i:Hikmet-i MK2
3b zabt-ı lutfı: lutfı zabt MK2

43

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Çeşmüŋ ki senüŋ böyle siyeh-mest-i füsûndur
Her bir nigehüŋ 'âşıka bir câm-ı cünûndur

2 Âyîne-i ruhsâruŋa tut var ise şübheŋ
Dil gâyet ile gûşe-i firkatde zebûndur

3 Bî-çâre dile 'arz-ı tecellâyı ko ey dost
İsrâf-ı devâ eyleme kim derdi füzûndur

4 Heyhât k'ola Ka'be-i tahkîk nümâyân
Ol reh-reve kim Hızr-ı hıred râh-nümûndur

5 Tûr-ı dile itmez hareket bî- edebâne

Şehrî edebiyyât-ı tecellîde fünûndur

G-43 TR2(80b), TR3(216a), SHE(104a), SHM(22b), MK2(24b), MK4(19a), ÖB(22b)
3 ile 4 yer değiştirmiş
3a tecellâyı:tesellâyı TR3
4b Ol:Şol SHE// rehreve:zâhide TR2
5a itmez:itme SHE

44

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 ‘Âşık dil-figârî gibi derdmend olur
Ne müstefîd- çâre ne sıhhat-pesend olur

2 ‘Âşık o telh-kâm-ı tarabdur ki nûş- hand
Gelse leb-i halâvetine zehr- hand olur

3 ‘Âşık cihânda kadri gibi pest ise n’ola
Âh-ı eser- şikâri icâbet-kemend olur

4 ‘Âşık ne deŋlü dîde-fütâd ise de yine
Yekke-süvâr-ı himmet-i ‘âlî-semend olur

5 ‘Âşık iderse cem‘-i rakîbânla imtizâc
Şehrî-i hoş-tab‘ gibi hûbân-pesend olur

G-44 TR2(79b), TR3(216a), SHE(103b), SHM(22b), MK2(24b), MK4(18b), ÖB(21b)
1b müstefîd:müste‘îd TR2,MK4
3a kadri :kaddi TR2
4 -: TR3,SHE,MK2,MK4, ÖB
5a iderse:ider TR2

45

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 ‘Âşıkam ‘âşık ki kayd-ı mâ-sivâ bilmem nedür
Òiklet-i bîgâne hazz-ı âşnâ bilmem nedür

2 ‘Ârifem ‘ârif ki bildüm zâtumı bî- cism ü cân
Şâm-ı deycûr-ı fenâ subh-ı bekâ bilmem nedür

3 ‘Âşıkam ‘âşık ki ser-tâ-pâ esîr-i kâkülem
Himmet-i ‘aşk ile teşvîş-i rehâ bilmem nedür

4 ‘Ârifem ‘ârif ki itdüm mâ-verâ-yı ‘aklı seyr
İ‘tibâr-ı lâ-halâ vü lâ-melâ bilmem nedür

5 ‘Âşıkam ‘âşık ki me’mûr-ı niyâzam tâ ezel
İmtiyâz-ı kahr u lutf-ı dil-rubâ bilmem nedür

6 ‘Ârifem ‘ârif ki buldum Hakkı bî-seyr ü sülûk
İmtinân-ı hâdi-i eyn ü metâ bilmem nedür

7 Şehriyem Şehrî ki tab‘-ı nâzükümdür hem-demüm
İhtilât-ı hardal u âdem-nümâ bilmem nedür

G-45 TR2(80a), TR3(215a), SHE(105a), SHM(23a), MK2(23b), MK4(18b)
2a bî-:ben SHM
5b kahr u :mihr ü MK4/ kahr-ı MK2

46

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Ne Kelîmüz ne temennâ-yı tecellâ iderüz
Lîk mahrûmî-i yârânı temâşâ iderüz

2 “Len terânî neşinev” turfe Kelîm-i ‘aşkuz
Kuvvet-i h^{v}âhiş ile maksadı peydâ iderüz

3 Dil-i mecrûhumuzı zahm ile yâd eyle ki biz
Zahm-ı ‘aşka yine zahm ile müdâvâ iderüz

4 Şâhid-i râz bu h^{v}âhişle görinmez ey dil
“Eriniyle” dilümüz bî-hûde gûyâ iderüz

5 Eylesek zevk-i perîşânî-i zülfüŋ takrîr
‘Akl-ı küllî dil-i Şehrî gibi şeydâ iderüz

G-46 TR2(80b), TR3(216b), SHE(106a), SHM(23a), MK2(25a), MK4(19a), ÖB(22b)
1a temennâ-yı tecellâ: tecellâ-yı temennâ SHM

2 -TR3
3b zahm ile: zahmetle TR2

47

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Tahmîr idince mûcid-i ‘âlem hamîrümüz
Âyîne kıldı şâhid-i gayba zamîrümüz

2 Kesret-terâne bülbül-i gülzâr-ı vahdetüz
Rûhü’l-Emîni cilveger eyler safîrümüz

3 Fark-ı hümâ-yı devlete pâ-ber- nihâdeyüz
Evc-i fenâda fakr olalı dest-gîrümüz

4 Bî-sa‘y-ı pâ-merâh ile seyr-i dü-‘âlemüz
Yokdur bizüm serâg-ı gubâr-ı mesîrümüz

5 Şehrî biz ol yegâne vücûd-ı mesiyyetüz
Kim teng-i dûd-mân-ı ‘ademdür nazîrümüz

G-47 TR2(81a), TR3(216b), SHE(106a), SHM(23a), MK2(25a), MK4(19b), ÖB(22b)
2a Emîn’i: Emîn MK2
3b olalı: olamaz SHM
4b serâg-ı gubâr-ı: gubâr-ı serâg-ı SHM

48

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Derûn-ı dâg-dâgum kadr-i gül-berg-i semen bilmez
Ne çâre bâgbân-ı râg olan seyr-i çemen bilmez

2 Hamûş ey âh-ı bî-derd eyleme nâmûs-ı derdüm fâş
Bu ahvâl-i belâdur olmayan Eyyûb- fen bilmez

3 Ben ol Ya‘kûb-ı mahrûmî nasîb-i rûzgâram kim
Meşâm-ı iştiyâkum cezb-i bûy-ı pîrehen bilmez

4 Dilüm pervâne isti‘dâd idelden sûz-ı tâm-ı ‘aşk
Olur sûziş-gedâ-yı ‘aksi şem‘-i encümen bilmez

5 Dil-i Şehrî vü Şehrî bu cihân- ı bî-karârîde
Misâfirdür misâl-i rûz u şeb zevk-i vatan bilmez

G-48 TR2(81a), TR3(216b), SHE(106a), SHM(23b), MK2(25a), MK4(19b), ÖB(23a)
1a dâg-dâgum: dâg-dârum SHM// gül-berg-i: gül-berg ü MK2,MK4
1b seyr-i çemen: semen-i seyr MK2
3a mahrûmî: bî-derdi TR2,MK4
4a sûz-ı tâm-ı : sûz-nâm-ı MK2
5b rûz u şeb: rûz-ı şeb: MK2,MK4

49

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Gamze-i bed-mest-i yâre harf atar âlüfteyüz
Zülf-i pür-tâba perîşânlık satar âşüfteyüz

2 Şöyle fehm itdük rumûz-ı çeşm-i pinhân-kûyı kim
Gamzeye mazmûn-bahş-ı nükte-i nâ-güfteyüz

3 Bâg-ı nâ-dîde bahâr-ı ‘âlem-i hırmânda
Hûn-ı hasretle leb-â-leb gonca-i neşgüfteyüz

4 Olmaduk devrüŋde dîdâr-ı safâdan sîr-çeşm
H^{v}âb-ı gamla rûz u şeb ey çarh anuŋçün hufteyüz

5 N’ola Şehrî eylemezseŋ zehr-i çeşminden hazer
Gamze-i bed-mest-i yâre harf atar âlüfteyüz

G-49 TR2(81a), TR3(217a), SHE(106a), SHM(23b), MK2(25b), MK4(19b), ÖB(23a)
1a yâre: nâza TR3,SHE,MK2, ÖB/tâza TR2
1b satar: satan TR2,MK2,MK4
2a itdük: itdik TR2// rumûz-ı: zebân-ı TR3
2b Gamzeye: Gamze-i MK2
4a Olmaduk: Olmadık MK2
4b rûz u şeb: rûz-ı şeb MK2

50

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Ne muntazır-ı bû ne sabâdan gilemendüz
Hicrân ile cân virmede Ya‘kûb-pesendüz

2 İtdük yine Tûr-ı dili hayretle müzeyyen
Müştâk-ı temâşâ-yı tecellî-bülendüz

3 Ey fâ’ide-cûyân-ı dü-‘âlem size müjde
Mahşerde dahı dest-i der-âgûş-ı gezendüz

4 Yakmazsa n’ola cismümüzi âh-ı şerernâk
İ‘câz-ı muhabbetle has-ı bârika-bendüz

5 Biŋ nâle-i cân-sûz ile âteş- zedelerde
Şîvenger-i Şehrî vü gazâ-gîr-i pesendüz

G-50 TR2(81b), TR3(217a), SHE(106b), SHM(23b), MK2(25b), MK4(20a), ÖB(23a)
2b Müştâk-ı Müştâ-yı SHE
5b gazâ: garâ MK2,MK4

51

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Bir sencileyin âyine-i râz ele girmez
Bir bencileyin tûtî-i i'câz ele girmez

2 Bir sencileyin gonca-i mestûr açılmaz
Bir bencileyin bülbül-i gammâz ele girmez

3 Bir sencileyin fenn-i tegâfülde müsellem
Bir bencileyin sabr ile mümtâz ele girmez

4 Bir sencileyin derd-i dil aŋlar güzel olmaz
Bir bencileyin 'âşık-ı hem-râz ele girmez

5 Bir sencileyin âyine-i hüsne münâsib
Bir Şehrî gibi rind-i nazar-bâz ele girmez

G-51 TR2(81b), TR3(217a), SHE(107a), SHM(24a), MK2(25b), MK4(20a),ÖB(23b)

52

Mef‘ûlü mefâ‘ilün fa‘ûlün

1 Biz neş’e-i ye’s ile harâbuz
Perverde-i âgûş-ı serâbuz

2 Olsak n’ola gamzeŋe muhâtab
Çün ‘aşk-ı temâm-ı ıztırâbuz

3 Biz kanda ihâta-i gam-ı dost
Ez bes ki mukallid-i habâbuz

4 Girsek n’ola şekl-i nûra Şehrî
Biz subh-ı nefesle hem-cevâbuz

5 Hûrşîd-i kemâl-i tâli‘-i kûr
Feyz ile hemîşe mâh-tâbuz

6 Ol müntehî-i fünûn-ı eflâk
Biz müste‘idân-ı hür-hitâbuz

7 Ol mantıkatü’l-burûc-ı ‘irfân
Biz anda nukât-ı inkılâbuz

8 El-hâsılı ol semâ-yı tahkîk
Biz anda du‘â-yı müstecâbuz

G-52 TR2(81b), TR3(21bb), SHE(107a), SHM(24a), MK2(25b), MK4(20a), ÖB(23b)
1a ye’s: nâb TR2
1b serâbuz: şarâbuz MK4/ mezâbuz MK2
2b Çün: Çü MK2
3b habâbuz: hayâyuz MK2
4b Biz: Bir SHE
5a kim: kûr SHM
5b hemîşe: temâm-ı SHM

6a Ol: o MK4//fünûn-ı : efsûn-ı TR2
8a El-hâsılı: El-hâsıl TR2,TR3//‘ semâ-yı: semâ-iSHE //tahkîk: ‘irfân SHM

53

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Biz neşv ü nümâ-yâfte-i kalb-i hazînüz
Zülf-i eleme ‘ukde cebîn-i gama çînüz

2 Âsâyiş-i dil lerziş olur meşrebümüzde
Biz âb u hevâ-perver ü sîm-âb-ı zemînüz

3 Sıdk olsa n’ola mes’ele-i zan dilümüzde
Âyîne-i teşvîşe cilâ-bahş-ı yakînüz

4 Mehcûr olıcak şu‘leden ol dem virürüz cân
Biz tâ’ife gûyâ şerer-i şu‘le-nişînüz

5 ‘Aşk itse kasem tarzumuza Şehrî ‘aceb mi
Dil-dâde-i her- dil-ber-i şûh u nemekînüz

G-53 TR2(82a), TR3(217b), SHE(107a), SHM(24a), MK2(26a), MK4(20b), ÖB(23b)
1b çînüz: cebînüz MK2
TR3 nüshasında 2. ve 3. beyitlerde mısralar yer değiştirmiş:
2 Biz âb u hevâ-perver-i sîm-âb-ı zemînüz
Sıdk olsa n’ola mes’ele-i zan dilümüzde

3 Âsâyiş-i dil lerziş olur meşrebmüzde
Âyîne-i teşvîşe cilâ-bahş-ı yakînüz
3b mes’ele-i : meş‘ale-i TR2,SHE, MK2
4a şu‘leden: ‘aşkdan TR2,TR3,SHE,MK2,MK4
4b Biz: Bir TR2

54

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Yâr olmayıcak çeşmüme hûrşîd görinmez
Hûrşîd degül çeşm-i cihân-dîd görinmez

2	Nezzâre-sıfat perde-i çeşmümde musavvir
Olursa yine sûret-i ümmîd görinmez

3	Her bir nazaruŋ olsa Kelîm-i “Erinî”-gû
Ey dîde-i ter şâhid-i câvîd görinmez

4	Sâyeŋ gibi pâ-mâlüŋ olursa n’ola hûbân
Hûrşîd tulû‘ eylese Nâhîd görinmez

5	İtmiş gibi dildârı ser-i nâzına kurbân
Ey ehl-i vefâ Şehrî-i nev-mîd görinmez

G-54	TR2(82a), TR3(217b), SHE(107b), SHM(24b), MK2(26a), MK4(20b), ÖB(24a)
3a	gû: gûy TR2,SHE
5b	Ey ehl-i vefâ: Ey vây yine SHE

55

Mefâ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1	O sûz kim gamzeveş nâhun-zen-i laht-ı ciger olmaz
Hevesâsâ miyân-ı ‘âşıkânda mu‘teber olmaz

2	Per ü bâlin mühürle mürg-ı şevkuŋ mühr-i hasretle
Diyâr-ı sabra geldük bunda ey dil nâme-ber olmaz

3	Şu resme gizli yoklar hâtır-ı bîmârî-i çeşmin
Ki hîç bir vechile cân âgeh ü dil bâ-haber olmaz

4	Eser perverde-i necm-i siyâh-ı hâl-i hûbânuz
Bizüm iklîmümüz vakt-i şebângehdür seher olmaz

5 Nücûm-ı dânişümde Şehrî gördüm tâli'üŋ dir ki
Bu tâli' sâhibi hır olmayınca behrever olmaz

G-55 TR2(82b), TR3(218a), SHE(107b), SHM(24b), MK2(26a), MK4(20b), ÖB(24a)
2a mühürle yakarlar: TR3, SHM
2 ile 3 beyitler yer değiştirmiş: TR2,MK4
3a gizli: - TR2
3b vechile: nev'ile TR3, MK4
5a tâli'üŋ: tâli'üm TR2,MK2,MK4

56

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün

1 Ezel ki zahm -ı ciger-kâv-ı 'aşkuŋ ile karînüz
Henüz ârzûmend-i tebessüm-i nemekînüz

2 Göŋülde dâg-ı mahabbet 'aceb hamâ'il-i gamdur
Ki mâlik olalı âsîb-i hoş-dilîden emînüz

3 O nâ-murâdlaruz kim du'â-yı bî-eserâsâ
Gürûhumuzla müberrâ-yı âsumân u zemînüz

4 Savul nazargehümüzden eyâ tegâfül-i bî-derd
Tamâm nâle-i derdüz tamâm âh-ı hazînüz

5 İki cihâna deger Şehrî bir vücûd iken efsûs
Ki 'ömr-i yek-dem içün zimmet-i kazâda rehînüz

G-56 TR2(80b), TR3(218a), SHE(106b), SHM(24b), MK2(26b), MK4(19a), ÖB(24a)
1a ‘aşkuŋ ile: ‘aşk ile SHE
2b dilîden: dildân MK2
5a efsûs: - MK2

57

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Subh-ı ezel ki rûz-ı siyehdür nasîbümüz
Yüz döndürürse vechivâr ey dil habîbümüz

2 Müjgânına sipâriş ider çeşmî hastasın
Nabz-ı derûnı nîş ile yoklar tabîbümüz

3 Bir âfitâba ta‘ne ider yâre ‘âşıkuz
Olsa ‘aceb mi zerreden artuk rakîbümüz

4 Kadr-i du‘âmuzı ne eser bildi ne kabûl
Egleŋmedi dirîg-i zebân-ı garîbümüz

5 İtmezdi böyle nutkumuz izhâr-ı mu‘cize
Fenn-i sühanda olmasa Şehrî edîbümüz

G-57 TR2(81a), TR3(218a), SHE(106b), SHM(24b), MK2(26b), MK4(19b), ÖB(24a)
3a Bir: Biz TR2

58

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Âh kim açılmadı dil-gonca-i mahzûnumuz
Degmedi bir hande-i bî-hûdeye mecnûnumuz

2 Biz safâdan gam çeker gamdan safâlar eylerüz
İ‘tibâr-ı halka uymaz şîve-i kânûnumuz

3 Şu‘le pâ-mâlî-i dûd olmagla gitmez sûzişi
Olmazuz mugber tasaddur eylese mâdûnumuz

4 Görmedüm gamzeŋ gibi cellâd-ı kâfir-ni‘meti
Eyledük sîr-âb-ı hûn olmaz dahı memnûnumuz

5 Hem tegâfül hem enîs-i gayr hem teklîf-i sabr
N'itsün ey kâfir- terahhum Şehrî-i magbûnumuz

G-58 TR2(81b), TR3(218a), SHE(107b), SHM(25a), MK2(26b), MK4(20a), ÖB(24b)
1a dil: gül TR3, SHE
2b şîve-i: şîve vü MK2
3a olmagla: olmakla SHE

4a	gamzeŋ gibi cellâd-ı kâfir-ni'meti: cellâduŋa gamzeŋ gibi kâfir-ni'meti MK2
5a	sabr: gayr SHE

59

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1	Dil harâb oldı gam-ı 'aşk ise ma'mûr henüz
Oldı pejmürde gülî bülbülî mesrûr henüz

2	Kalmadı tende eser fevc-i hümâ-yı mihnet
Üstühᵛân-rîzem içün olmada pür-şûr henüz

3	Nâle-i subhgehüm olmadı makbûl eser
Âh-ı şeb-gîrüm ise sûzına magrûr henüz

4	Çeşm-i yârla mey-i 'aşkı ezel-nûş itdük
Ben o keyfiyyet ile mestem o mahmûr henüz

5	İtmede dost tecellî vü nihân olmakda
'Âşık-ı hîre- nazar muntazır-ı Tûr henüz

6	Eyledüm nazmumı âvihte-i 'arş-ı kabûl
Olmadın Şehrî gibi şi'r ile meşhûr henüz

G-59	TR2(82a), TR3(218b), SHE(108a), SHM(25a), MK2(27a), MK4(20b), ÖB(24b)
2a	tenden: tende,MK2
4a	itdük: itdüm MK4
5b	Tûr: nûr TR2,MK4

60

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1	Bakmadı harf-i temennâma o mecmû'a-i nâz
Żâyi' oldı bu kadar eyledügüm meşk-i niyâz

2 Himmet-i ‘aşk şehi bende ider bendeyi şâh
Buŋa şâhid dil-i Mahmûd ile efsûn-ı Ayâz

3 Bülbülî Rûhü’l-Emîn olsa yine açılmaz
Bulmadum gonca-i bahtum gibi bir mahrem-i râz

4 Feyz-i te’sîr-i nefes şöyle gerek ‘âşıkda
Ki ide nâziş-i ma‘şûkını tebdîl-i niyâz

5 Degme söz şimdi eser eylemez erbâb-ı dile
Güfte-i Şehrî gibi sihr gerek yâ i‘câz

6 Yâ meger Hazret-i Mollâ-yı edîbü’l-‘asruŋ
Kılasın cilvegeh-i ragbetine pây-endâz

7 O sühan-senc ki ser-cûş- ham-ı fikretîdür
Âhirîn rikkat-i Hassân-ı belâgat-perdâz

G-60 TR2(82b), TR3(21bb), SHE(108a), SHM(25a), MK2(27a), MK4(21a), ÖB(24b)
1a temennâma:temennâya SHM
2a bendeyi: bende-i TR2,MK4
5 ile 7 beyitiler yer değiştirmiş: TR2
5a söz şimdi: bir sûziş MK4
7a cûş: hoş TR2

61

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefa‘îlün

1 Dime âh gülû- sûz ile hîç te’sîr-i yâr olmaz
Nihâl-i şu‘lede ey dil bilürsün berg ü bâr olmaz

2 Göŋül pervâne-i ümmîd-i misl- asiyâ-yı bâd
Ne çâre bir nefes imdâd-ı lutf-ı rûzgâr olmaz

3 Bu bismilgâh-ı kurb-ı dostdur cân- âşinâ olma
Mesîhâ olsa rûh-ı bî- fidâya i‘tibâr olmaz

4 Sakın cânâ sakın ol nâle-i kâmil-i eserden kim
İcâbetden bile vakt-i du‘âda şermsâr olmaz

5 Sakın ‘arz-ı ma‘ârif eyleme dîvân-ı devletde
Bu ‘arz-ı hâlüŋ ey Şehrî mahalli der-kenâr olmaz

G-61 TR2(82b), TR3(219b), SHE(108b), SHM(25b), MK2(27a), MK4(21a), ÖB(25a)
1a sûzumla:sûz ile SHE
3b fidâya: mezâka TR3
4a sakın: hazer MK2//nâle-i: âh-ı nâ TR2,MK4
4b İcâbetden: Hele benden TR2

62

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Gam-hîz- i nâ-murâdî olaldan zemîn-i ye’s
Halk olmadı benüm gibi bir hûşe- çîn-i ye’s

2 Ol bî-niyâz-ı bûd u ne-bûd -ı ta‘allukam
Kim reşk ider mezâkuma zevk- âferîn-i ye’s

3 Hırmân-ı kâmilem ki olursam bıdâ‘a- rîz
Olur ümîd her dü-cihân vâye- çîn-i ye’s

4 Sad genc-i nâ-murâdî-i dil eyledüm telef
Maksûdum üzre olımadum dil-nişîn-i ye’s

5 Şehrî-i nâ-murâd-sıfat-ı kâm-ı düşmen ol
İsterseŋ olasuŋ ebediyyü’l-karîn-i ye’s

G-62 TR2(83a), TR3(219a), SHE(108b), SHM(25b), MK2(27b), MK4(21a), ÖB(25a)
4b olımadum: olamadum TR2,TR3,SHE,MK2,MK4, ÖB
5a murâd: murâdı TR3
5b olasuŋ: olasın TR2,TR3, SHE,MK4

63

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Hem-reng-i ‘izâruŋ olalı hilkat-ı âteş
Dâg itdi ser-â-pâ dilümi gayret-i âteş

2 Bir şu‘leye dil teşne ki âteşkedesinde
Dem serdi ile yâd olunur tıynet-i âteş

3 Ben germ- nigeh-perver-i hûbân-ı cihânam
Sûzân iderüm cismümi bî-minnet-i âteş

4 Bî-minnet-i şem‘eyler idi sohbet-i sûziş
Olsam dil-i pervânede ger hasret-i âteş

5 ‘Aşk itdi baŋa mansıb-ı pervâneŋi ihsân
Şimden girü Şehrî vü men ü sohbet-i âteş

G-63	TR2(83a), TR3(219a), SHE(108b), SHM(25b), MK2(27b), MK4(21b), ÖB(25a)
2a	Bir: Ben TR2-MK4
4	-TR2
4b	pervânede: vîrânede SHE

64

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1	O pür- nagme nefes kim olmaya te’sîr ile hem-dûş
Dem-i ‘Îsâ da olsa sem‘-i rûha eylemem mengûş

2	Yüri zenbûrdan ey nâle meşk it fenn-i te’sîrüŋ
K’içer her nîş nîş nâlesinden çeşme çeşme nûş

3	Dimişsin dâg-ı derdüm gayret-i ‘aşk ile setr itsün
Ne mümkin âteş-i sûzânı câna eylemek has- pûş

4	Ben ol zehr-âbe-nûş-ı iftirâk-ı bezm-i kurbam kim
Gelür kerrübiyândan sem‘üme gül-bâng nûş-â-nûş

5	Kelâm-ı rûh-ı feyz-i Şehrîyi gûş eyleŋ ey ahbâb
Lisân-ı hâli imrâr-ı ca‘île olmadın hâmûş

G-64	TR2(83a), TR3(219b), SHE(109a), SHM(26a), MK2(27b), MK4(21b), ÖB(25b)
1a	olmaya: olmasa MK2
1b	rûha: câna MK4

3a	‘aşk ile: ‘aşkuŋla SHE
5a	gûş: seyr SHE/ gû MK2//eylen ey: eylemez MK4
5b	hâli: kâli MK4

65

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilâtün

1	Muhîtî-i meh-i tâli‘ olınca hâleye mahsûs
Der- âgûşî-i siyeh-bahtı oldı lâleye mahsûs

2	Nigâh-ı girye-çekânumdan itme cebheŋi pür-çîn
Cebîn-tırâzî-i gonca degül mi jâleye mahsûs

3	Helâk-i gamzeŋ olam olma gayra germ-‘adâvet
O zevkî ile dil-i âteşîn nevâleye mahsûs

4	Nasîb-i kâm-ı dilüm lücce lücce hûn-ı sitemdür
Ciger- derî-i eser tâ ki oldı nâleye mahsûs

5	Esîr-i şevk olayum k’itdi fikr-i bâde-i vasluŋ
Derûn-ı Şehrî gibi bir tehî- piyâleye mahsûs

G-65	TR2(83a), TR3(219b), SHE(109a), SHM(26a), MK2(28a), MK4(21b), ÖB(25b)
1b	oldı: ol dem TR3/ olupdur MK2
3o	olam:olayum MK4
4b	tâ ki oldı: oldı tâ ki TR2,MK4

66

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

1	İdince nâz ile ol ‘işveger raks
İder âgûş-ı çeşmümde nazar raks

2 Olınca germ-i raks ol şu‘ le -sîmâ
Şererveş eyledi hoy- dâneler raks

3 Şu‘â‘-ı hüsnî kıldı bezmi pür-tâb
Sipendâsâ dil-i ‘uşşâk ider raks

4 Dil-i şeydâ miyân u gerdenünde
İder mânend-i kâkül der-be-der raks

5 Girer sad şevk ile cânlar semâ‘a
O meclisde k’ide hûnî ‘ömer raks

6 Bu zevk ile ‘aceb mi bismilâne
İderse Şehrî-i hûnîn-ciger raks

G-66 TR2(83b), TR3(219b), SHE(109a), SHM(26a), MK2(28a), MK4(21b), ÖB(25b)
1b çeşmümde: çeşmümden TR2,TR3,SHE,MK2,MK4
2b hûy: hûn SHM/ cûy TR2
6b zevk: şevk SHE

67

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Tâ hüsne oldı cilve-i bî-ihtiyâr farz
‘Uşşâka oldı ârzû-yı bî-şümâr farz

2 İtdüm şu resme mes’ele-i gamda ictihâd
K’oldı dile senâgerî-i rûzgâr farz

3 Ben sâye-perver-i gamam ey hûş-dil hazer
Cugda olur himâyet-i vîrânezâr farz

4 Kurbân-ı şer‘-i hasretiyânam ki gâh kurb
Hıfz-ı nezâre vâcib ü germ-intizâr farz

5 Evvel edâ-yı hayret-i Tûr-i Kelîm'dür
Seyr-i cemâl-i dostda var u sad hezâr farz

6 Şehrî mürîd-i mezheb-i mahrûmî-i dilem
K'âvâre- gerd müstehab u herzekâr farz

G-67 TR2(83b), TR3(220a), SHE(109b), SHM(26a), MK2(28a), MK4(22a), ÖB(26a)
2a İtdüm: İtdi TR2,MK4// gamda: gamla TR2,MK2,MK4
3a Ben: Biz SHM
5b dostda:dostdan MK2/dostla TR3
6b K'âvâre- : Kim feyz-i SHE

68

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Sâkî-i dehrüŋ şu'ûr-ı nâ-kes- ikrâmı galat
Bezmi hoş- tertîb ammâ gerdiş-i câmı galat

2 Ser-be-ser itdüm tesellî- nâme-i hûbânı seyr
Va'de-i vaslı sahîh resm ü ârâmı galat

3 Çeşmüŋ îmâ-yı visâl eyler huzûr-ı gayrda
Lutf-ı ta'bîri taleb-engîz ü îhâmı galat

4 Meclis-i pür-derd ü dâg-ı 'aşk ola ma'mûrter
Zehr-i gam-nûşı savâb u râhat- âşâmı galat

5 İtmesün mi Şehrî hamyâze-keşân teslîm-i rûh
Sâkî-i dehrüŋ şu'ûr-ı nâ-kes- ikrâmı galat

G-68 TR2(83b), TR3(220a), SHE(109b), SHM(26b), MK2(28b), MK4(22a), ÖB(26a)
1b tertîb:terkîb TR3
2b resm ü: seyr-i SHE/ resm-i TR2
3b taleb:tarab SHE
4b savâb u: savâb-ı TR2

69

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Bilmez zebân-ı 'aşkı Mesîhâ-dem ihtilât
Bilsün mi zevk-i derd-i dili merhem ihtilât

2 Mahrûm-ı nâ-şügüftegî olsun çü âfitâb
Bir dil ki olmaya sitemüŋle gam-ihtilât

3 Kurbân olam o gamze-i bîgâne- hûya kim
Olmaz mizâc-ı zahmı dahı merhem ihtilât

4 Vakt-i niyâz-ı dil n'ola olsa firâk-ı cû
Zikr-i sürûd ider mi leb-i mâtem ihtilât

5 Şehrî helâk-ı yâr-i vefâdâruŋ olayum
K'eyler esîr-i 'aşkı ile her dem ihtilât

G-69 TR2(83b), TR3(220a), SHE(109b), SHM(26b), MK2(28b), MK4(22a), ÖB(26a)
1b zevk-i: derd-i MK4
3a hûya: hûba TR3
4a dil: dili TR3
4b sürûr: sürûd TR3, MK4
5b her dem:merhem TR3

70

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Dil oldı germî-i ‘aşkuŋ ile tâbdan mahzûz
O şu‘leveş ki olur ıztırâbdan mahzûz

2 Garîb kaldı göŋül mâbeyende sulh-misâl
Ben ilticâdan o şûh ictinâbdan mahzûz

3 ‘Aceb mi bahtum ile olsa ye’s-i germ- ülfet
Olur mizâc-ı ‘ataş çün serâbdan mahzûz

4 N’ola olursa ciger-teşne-i cerâhat- reşk
Olur göŋül sitem-i intihâbdan mahzûz

5 Olur mı sâye-nişîn-i hümâ-yı devlet olan
Mezâk-ı Şehrî-i hâne-harâbdan mahzûz

G-70 TR2(84a), TR3(220b), SHE(110a), SHM(26b), MK2(28b), MK4(22a), ÖB(26b)
3b çün:çü TR2,SHE,SHM,MK4
4b sitem-i: sitemi SHE, ÖB

71

Mefâʻilün feʻilâtün mefâʻilün feʻilün

Nezzâre-i ruhuŋa çîn-i ebruvân mâniʻ
1 Beyân-ı derd-i dile pîçiş-i zebân mâniʻ

2 Nigâh-ı lutfuŋa müjgânların bahâne ider
Bulur o germ- tegâfül cihân cihân mâniʻ

3 Şehîd-i tîg-i siyeh-tâb-ı ebruvânuŋ olam
Ki zahmına olamaz cûşiş-i amân mâniʻ

4 Niçe ʻayân ideyüm şevk-i zülf-i pür-çînüŋ
Olur zebâna perîşânî-i beyân mâniʻ

5 Nigâh-ı Şehrî gibi olmayam mı pür-ham u pîç
Nezâre-i ruhuŋa çîn-i ebruvân mâniʻ

G-71 TR2(84a), TR3(220b), SHE(110a), SHM(27a), MK2(29a), MK4(22b), ÖB(26b)
2a lutfuŋa:lutfına TR2,MK2
3b zahmına: zahmete MK2// olamaz: olımaz TR2,MK2,MK4
4a ʻayân:beyân TR2,SHE,MK2
5a olmayam mı:olayum mı TR2,MK4/ olur mı SHM

72

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Ayru düşdüm ol şeh-i hûbâna itdüm elvedâʻ
Kâfir oldum gûyiyâ îmâna itdüm elvedâʻ

2 İktizâ-yı hasretüŋle ‘âkıbet Ya‘kûbveş
Aglamakdan dîde-i giryâna itdüm elvedâ‘

3 ‘Aczi var gördüm firâkuŋla yanup yakılmadan
Merhamet itdüm dil-i sûzâna itdüm elvedâ‘

4 Bahtum olmışdı müsâ‘id neyleyem ammâ yine
Nâ-murâd oldum ser ü sâmâna itdüm elvedâ‘

5 Sanma ey Şehrî gam-ı firkatle ölmekden kaçam
Cân nedür ben göz göre cânâna itdüm elvedâ‘

G-72 TR2(84a), TR3(220b), SHE(110a), SHM(27a), MK2(29a), MK4(22b), ÖB(26b)
1a Ayru: AyrıTR3,MK4, ÖB
1b Kâfir: Kâfirem MK4

73

Müfte‘ilün fâ‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün

1 Oldı dil-i âteşîn yine hem âgûş-ı dâg
Eyledi gam-ı terbiyyet dâg der-âgûş-ı dâg

2 Gâviş-i gamzeŋ dili itmede leb-rîz-i hûn
Veh ki figân-ı mümteni‘ çün leb- hamûş-ı dâg

3 Subh-ı zahm-ı lebüŋ derd ile gird-âb-ı hûn
Çün dil-i pür-zahmî-i cism-i semen-pûş-ı dâg

4	Perveriş-i dâg-ı gam ol dile şâyeste kim
Şu‘le-i dâgın ider zîb-i bürûdûş-ı dâg

5	Sûziş-i ümmîdin ider şu‘le-i tasvîrden
Şehrî-sıfat görmedüm ‘âşık-ı bî-hûş-ı dâg

G-73	TR2(84b), TR3(221a), SHE(110b), SHM(27a), MK2(29a), MK4(22b), ÖB(27a)
1a	Oldı dil:Dil oldı TR3, dil:-ÖB
2a	leb-rîz-i hûn:pür-hûnMK4
3a	Subh:-MK4// zahm-ı: rahm-ı SHE
3b	Çün:Hûn TR3
5a	ümmîdin: ümmîd SHM// ider:ide MK2/ :-MK4

74

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1	La‘l-i nâbuŋdan olur telhî-i azâr latîf
Görinür sâye-i gül-goncada çün hâr latîf

2	Cünbüş-i sâye-i zülfinden olur pejmürde
Olmış ol mertebe gül-deste-i ruhsâr latîf

3	‘Aks-i dürr-i sühanı zâhir olur âbileveş
Hîç olur mı bu kadar la‘l-i güherbâr latîf

4	Sûret-i bûse olur berg-i semenveş peydâ
Olmış ol şûh da bir vech ile dîdâr latîf

5	Şehrî teşhîs idemem ma‘ni-i elfâzından
Ol kadar oldı dil-i mu‘cize-güftâr latîf

G-74 TR2(84b), TR3(221a), SHE(110b), SHM(27b), MK2(29a), MK4(22b), ÖB(27a)
2a pejmürde: pür-mürdeTR2
5a ma‘ni-i: ma‘niyiSHE

75

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Hûrşîd-i cihân-tâb-ı kemâlem seherüm yok
Ser-tâbe-kadem hayr-ı du‘âyam eserüm yok

2 Kurbânuŋ olam eyleme isrâf-ı tecellî
Bir vech ile dîdâruŋa lâyık nazarum yok

3 Bir olsa huzûrumda n’ola zerre vü hûrşîd
Âyîne-i insâf-ı cilâyam kederüm yok

4 Kudret komasa âha ne gam sûz-ı tegâfül
Âteş-zede-i hisset-i hüsnem şererüm yok

5 Şehrîdür iden gamze-i bî-rahmuŋı tekfîr
Zinhâr bu sözden haberüm yok haberüm yok

G-75 TR2(84b), TR3(221a), SHE(111a), SHM(27b), MK2(29b), MK4(22b), ÖB(27a)
2b dîdâruŋa: dîdârıŋa SHE
3a zerre vü: zerre-i:MK2
4a Kudret: Kuvvet SHM

76

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

1 Bî-hûde figânam gül-i berg-i semenüm yok
Nev-bülbül-i ‘aşkam müte‘ayyin çemenüm yok

2 Ya‘kûba nazar ben bu kadar hâne-harâbam
Kim sohbet-i gam itmege beytü’l-hazanum yok

3 Ol Yûsuf-ı üftâde be-çâh-ı ‘ademem kim
Medd-i nefes-i âhdan özge resenüm yok

4 Sûdâger-i nev-mîd-i metâ‘-ı dü cihânam
Bî-bâk-rev-i-kâfileyem râh-ı zenüm yok

5 ‘Aşk itdi baŋa neş'e-i pervâneŋi ihsân
Gör bahtı ki sûzân olıcak encümenüm yok

6 Şehrî gibi küfr ile leb-â-leb göŋül ammâ
İzhâr-ı kemâl eyleyicek berhemenüm yok

G-76 TR2(85a), TR3(221a), SHE(111a), SHM(27b), MK2(29b), MK4(23a), ÖB(27a)
1a gül-berg-i: gül ü berg-i TR3//semenüm: sehenüm MK2
1b çemenüm:semenüm MK2
2a bu:ne TR2,Tr3,SHE,MK2,MK4
2b Kim:Ki MK2
4 .ve 5.beyitlerinikinci mısraları yer değiştirmiş TR2

TR3 nüshasında 3. beyit yerinde aşağıdaki beyit yazılmış:
Oldı dil-i âteşîn yine hem âgûş-ı dâg
Eyledi gam-ı terbiyyet dâg der-âgûş-ı dâg

5b olıcak:olacak SHE,MK2, ÖB
6b eyleyicek:eyleyecek SHE

77

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün

1 Tehî- derûn olur ise n'ola piyâle-i 'âşık
Ki bezm-i 'aşkda hamyâzedür nevâle-i 'âşık

2 Uyup gazâl-ı nigâhuŋa itme vahşeti 'âdet
Olur kemend-i icâbet şikâr-ı nâle-i 'âşık

3 Sükûn-ı gamla tereddüd idersen eyle tefe'üll
Ki şerh-i hâsiyet-i gussadur risâle- i 'âşık

4 Kabûl eyle dil-i zârı bî-temyizî-i âgyâr
Mezâd olınca olur berg -güşâd-ı kâle-i 'âşık

5 Olurdı Şehrî ümîd-i visâlüŋ ile hem-âgûş
Edeb-şinâsî-i ye's olmasa havâle-i 'âşık

G-77 TR2(84b), TR3(221b), SHE(110b), SHM(27b), MK2(29b), MK4(23a), ÖB(27b)
2b şikâr-ı: nigâr-ı TR3
3a Sükûn-ı: Şügûn-ı TR2,SHM,MK4// gamda:gamla MK4 //tefe'üll: tegâfülSHM
4a eyle: eyleme MK2
4b berg-güşâd-kâle-i:pür-kesâd-ı kâle TR3, SHE, ÖB

78

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Müjde ey girye hurûş eyledi ‘ummân-ı sirişk
Eyle tûfân-ı ciger-teşneyi mihmân-ı sirişk

2 Ey garîk-i nazar-ı ârzûmend-i Ya‘kûb
Çeşm-i rûşen yine cûş eyledi tûfân-ı sirişk

3 Âh-ı âteş-eser ü girye-i hûnînümden
Oldı dil şu‘le-feşân dîde gülistân-ı sirişk

4 Hased ol hasretî-i la‘lüŋe kim gayretden
Ola bî-feyz ciger- çeşmî gül-efşân-ı sirişk

5 Eyledüm şevk-i ciger-kâvî-i müjgânuŋ ile
Girye-i teşne-lebi garka-i ihsân-ı sirişk

6 Feyz-i handânî olur mâye-i giryânî-i gam
Câri ber-mertebe mülk-i dile fermân-ı sirişk

7 Eyledi gayret-i nûhiyye dil-i zâra hücûm
Şehrî şimden girü dest-i men ü dâmân-ı sirişk

G-78 TR2(85b), TR3(221b), SHE(111b), SHM(28a), MK2(30a), MK4(23b), ÖB(27b)
3a eser ü: eser-i TR3,SHE,MK4
3b şu‘le-feşân: şu‘lesitân MK2
4a gayretden:gayrından TR2,TR3,SHM
5a Eyledüm:EylediTR2,TR3
6a mâye-i:mâni‘-i SHE// giryânî-i: gûyânî-i TR2

79

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 ‘Ademden ârzû itdüm vücûda gam diyerek
Cihân-ı derd ü gam oldum elem elem diyerek

2 Dil oldı rişte-sıfat pîç ü tâb ile sûzân
Ta‘alluk âteşine zülf-i ham-be-ham diyerek

3 Tavâf-ı Ka‘be-i tahkîk ider dil-i bî-kayd
Cenâb-ı Şeyh-i Haremde sanem sanem diyerek

4 Ziyâret-i sanem eyler şu'ûr-ı pür-gayret
Huzûr-ı berhemenîde haram haram diyerek

5 Cihân cihân gam-ı ye's ile Şehrî-i nâ-kâm
Vedâ' eyledi dehri 'adem 'adem diyerek

G-79 TR2(86a), TR3(222a), SHE(112a), SHM(28a), MK2(30a), MK4(24a), ÖB(280a)
1a vücûda: vücûd-ı SHE
4a eyler:ile TR3

80

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Cânı itdüm bismil-i nezzâresi bir kimsenüŋ
Dil dahı ol şevk ile âvâresi bir kimsenüŋ

2 İşte ben gitdüm eyâ kurbâniyân-ı 'ıyd-i 'aşk
Çekdi tîgin gamze-i hûn-h^{v}âresi bir kimsenüŋ

3 Devr-i çeşmânında yok âşûb-ı zülfinden gamum
Dîdebânumdur iki sehhâresi bir kimsenüŋ

4 Müjdeler 'uşşâkına derd-i edeble kaldılar
Oldı zîrâ çârede bî-çâresi bir kimsenüŋ

5 Birbirine girdiler pervânegân-ı cân u dil
Şu'lelendi gâlibâ ruhsâresi bir kimsenüŋ

6 Ehl-i inkâra kıyâm-ı haşrı isbât eyledi
Kâmet-i da'im kıyâmetkâresi bir kimsenüŋ

7 Âh kim Şehrî gibi derdi helâk itdi beni

Yerde gökde misli yok meh-pâresi bir kimsenüŋ

G-80 TR2(85a), TR3(222a), SHE(111b), SHM(28b), MK2(30a), MK4(23a), ÖB(28a)
1b Dil: Ol TR2,MK4
2b tîgın:tîg-ı SHE
3b bî-çâresi:ne çâresiTR2,MK4
3.ve 4. beyitler yer değiştirmiş TR3, ÖB
4b Dîdebânumdur:Pâsbânumdur TR3

81

Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün

1 Gerçi dili gamzeler eyler helâk
Derd bu kim bî-haber eyler helâk

2 Gîcelesün yâr ile degmeŋ rakîb
Ânı bir âh-ı seher eyler helâk

3 'Âşık-ı ser-bâzuma kıymam dimiş
Veh ki beni bu haber eyler helâk

4 'Arş-ı kabûle niçe irsün du'â
Çarh-i 'adâvet hüner eyler helâk

5 Şehrî helâk-ı gamuŋ ammâ beni
Şîve-i zîr ü zeber eyler helâk

G-81 TR2(85a), TR3(222a), SHE(111b), SHM(28b), MK2(30b), MK4(23b), ÖB(28a)
3a bâzuma:bâzıma:SHM
3b Veh:Vâh MK2
4a varsun:irsün TR3
5a gamuŋ:müjeŋ TR2,MK4

82

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Kor mı efzûn-ı ânı Bîhzâduŋ
K’ala nakşını Mânî Bîhzâduŋ

2 Hatt-ı butlân çeker hilâl üzre
Kalem-i ebruvânı Bîhzâduŋ

3 Dillere mihrin eyledi tasvîr
Müjde-i hûn-feşânı Bîhzâduŋ

4 Kilk-i nakkâş-kudretüŋ ‘acebâ
Mûyî midür miyânı Bîhzâduŋ

5 Müntakış- âftâb-ı rûyında
Zerredür san dehânı Bîhzâduŋ

6 Dâg ider ahterân-ı eflâki
Hâl-i ‘anber-feşânı Bîhzâduŋ

7 Deyr-i pür- nakş-ı hâtır-ı Şehrî
Olsa lâyık mekânı Bîhzâduŋ

G-82 TR2(85b), TR3(222b), -SHE, SHM(28b), MK2(30b), MK4(23b), ÖB(28b)
2b Kalem-i Sitem-i TR2
3b Müje-i: Müjde-iTR2,TR3,MK4, ÖB
6a ahterân-ı:iftirâd-ı TR3
6b Hâl-i: Hâk-i TR3

83

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Nezzâre-i ruh ile dili hurrem eyledük
Mestî-i câm-ı hüsn ile def'-i gam eyledük

2 Geh gamzesiyle gâh nigâh ile bahs idüp
Harf-i vefâda birbirümüz mülzem eyledük

3 Evvel nazarda perde-i şermin kılup güşâd
Âhir o 'işvekâr ile çok 'âlem eyledük

4 İtdük havâle h^{v}âhiş-i vuslat- terâneyi
Sabr- edeb-i nüvâzuŋ işin derhem eyledük

5 Hem-râhî-i Fehîm ile n'itdükse eyledük
Ol bezmgâha Şehrîyi de mahrem eyledük

G-83 TR2(85b), TR3(222b), SHE(112a), SHM(28b), MK2(30b), MK4(23b), ÖB(28a)
2a gâh:gâhıSHE
3a kılup:idüp TR2,TR3,MK4
5a n'itdükse:n'itdüysek SHE

84

Mefâ'îlün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün

1 Ezel ki ‘aşk-ı gam-ı ihsâna intisâb itdük
Neşât-bahş-ı dü-‘âlemden ictinâb itdük

2 Bu kâr-hâne-i hikmetde aŋa hayrânuz
Ne göŋlümüzce günâh ü ne hod-sevâb itdük

3 N’ola siyâhî-i a‘mâlümüz iderse sefîd
Bu eşki biz yem-i mihmetden intihâb itdük

4 Teveccüh eyleme ikbâle min-ba‘d Şehrî
O bahri biz dem-i hırmân ile serâb itdük

G-84 TR2(85b), -TR3,-SHE(111b), SHM(29a), MK2(31a), MK4(23b), ÖB(28b)
1a ‘aşk-ı gam-ı :gam-ı ‘aşk-ı MK2,MK4// ihsâna :-ÖB
2a hayrânuz: hayrânum ÖB
2b ü:-MK2
3b mihnetden:rahmetden TR2,MK2,MK4, ÖB

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Gelüp bu ‘âleme biz ‘âlemüŋ nesin gördük
Tamâm-âdem olan âdemüŋ nesin gördük

2 Bu gülsitânda feryâd u nâleden gayrı
Ne lutfı oldı gülün şeb-nemüŋ nesin gördük

3 Belâ-yı her-dü-cihân oldıgından özge dahı

Cihânda cân gibi bir hem-demüŋ nesin gördük

4 Sirişk ile bulunur Yûsuf -ı emel dirler
Bu deŋlü giryeler itdük nemüŋ nesin gördük

5 Olınca mâdihiyuz biz Şerîf Paşanuŋ
Kerîm imiş tutalum Hâtemüŋ nesin gördük

6 Müdâm sâgar-ı ihsân ile ser-mestüz
Koya fesâneyi Şehrî Cemüŋ nesin gördük

G-85 -TR2, TR3(222b), SHE (112a), SHM(29a), -MK2,- MK4, ÖB(28b)
3. ve 5. beyitler yer değiştirmiş SHE
3a Belâ-yı:ʻAzâb-ı SHE, ÖB
3b bir:-TR3
4 :-SHE
4a dirler: diyerek TR3

86

Feʻilâtün feʻilâtün feʻilâtün feʻilün

1 Mey kadar neş'e virür âb u hevâsı Haleb'üŋ
Âh cennet gibi olsa-y-ıdı bekâsı Halebüŋ

2 Yolı enfâs-ı Mesîhâya mı ugrar bilmem
Rûh-bahşâne eser bâd-ı sabâsı Haleb'üŋ

3 Aŋdırur kalbini hûbân-ı cefâ-pîşelerüŋ
Hüsn-i sûretde metânetde binâsı Haleb'üŋ

4 Görinür Bâg-ı İrem sahnına dek hâ'il yok
Münkeşif tâ o kadar seyr-i safâsı Haleb'üŋ

5 Mâlik olsam hele ben üste virürdüm Şâm'ı
Nakd-i cennetle mezâd olsa bahâsı Haleb'üŋ

6 Şehrî tahsîn iderüm bu gazel-i bî-bedele
Virse göŋlümce nazîre şu‘arâsı Haleb’üŋ

G-86 TR2(86a), TR3(222b), -SHE, SHM(29a),MK2(31a),MK4(24a), ÖB(29a)
1b bekâsı: hevâsı MK4
MK2 nüshasında 4b yok. Onun yerine 5b yazılmış
4b :-MK2
4b seyr-i: sahn-ı TR3//safâsı:kazâsı TR2,TR3,MK4
5 :- TR2,TR3,MK2,MK5

87

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Dil oldı bismil-i tîg-ı nigâhı cân gâfil
Açıldı gonca-i âmâli bâgbân gâfil

2 Hadeng-i gamzeŋe kurbân olam ki ehl-i vefâ
Olur helâki figân-ı bî-haber-i amân gâfil

3 Nihân nihân nazar-ı dil-nüvâzi eyler kim
Nezâketinden olur çeşm-i hûn-feşân gâfil

4 Nasîb-i sîne-i gayr itme tîr-i müjgânuŋ
Olur mezâk-ı zahmdan dil-i nişân gâfil

5 N’ola olur ise misl- za‘f-ı ‘aşk ile Şehrî
Gubâr-ı dergeh-i yâr oldı pâsbân gâfil

G-87 TR2(86a), TR3(223a), SHE(112b), SHM(29b),MK2(31a),MK4(24a), ÖB(29a)
2b helâki:helâk-iTR3
3a eyler kim: eyledi kim TR2,MK4
3b Nezâketinden: Nezâketden TR3
5b Gubâr-ı: Gubârı MK4

88

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Oldı tâbende ser-i şâh-ı nihâl üstine gül
Geldi hûrşîd-sıfat burc-ı kemâl üstine gül

2 Gonca âgûş murâdında iken pinhânî
Geldi hengâm-ı seher bâd-ı şimâl üstine gül

3 Şu‘le-i lâle-i pür-dâg degül gülşende
Saldı tâb-ı ruhını ferş-i zilâl üstine gül

4 Dest-i sâgar be-kefi ‘aksî ile sâkînüŋ
Oldı esbâb-ı bezm hep gil-i âl üstine gül

5 Şöyle germ eyledi gülzârı ki pervâne-sıfat
Kasd-ı pervâz ider ol şu‘le-nihâl üstine gül

6 Şi‘r-i üstâd-sıfat gül gül açıldı tab‘um
Şehrî nâ-lâyık iken şâh-ı melâl üstine gül

G-88 TR2(86b), TR3(223a), SHE(112b), SHM(29b),MK2(31a),MK4(24b), ÖB(29a)
2b Geldi:-SHM
4b bezm: tarab TR2,MK4
5a gülzârı ki: gülzârda TR2,MK4
6b melâl: hilâl TR2

89

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Kim şerâr-ı nâr-ı ‘aşkam âfitâb-ı mahşerem
Ya‘ni dûzah-pâş-ı meydân-ı ‘azâb-ı mahşerem

2 Olmam istîlâ-yı ta‘n-ı bî-sevâbîden hacel
Rind-i bî-pervâ-yı ‘aşkam bî-hicâb-ı mahşerem

3 Dâg-ı derdümden n’ola dûzah olursa vâye-gîr
Iztırâb-âmûz-ı ehl-i ıztırâb-ı mahşerem

4 Dilde olan bahr-i mevvâc-ı serâb-ı ye’s ile
Dil-firîbü’l-‘ataş-ı gûyân-tâb-ı mahşerem

5 Ey ‘amel- h^{v}âh-ı cezâ virme su’âle ıztırâb
Ben siyeh-mest-i günâham bî-cevâb-ı mahşerem

6 Şehrî olsun pey-revî-i zühd ile cennet-mekân
Himmet-i ‘aşk ile ben dûzah-me’ab-ı mahşerem

G-89 TR2(86b), TR3(223b), SHE(112b), SHM(29b),MK2(31b),MK4(24b), ÖB(29b)
1a şerâr-ı: şirâz-ıMK2
2a ta‘n-ı: ta‘n-ı MK2

2b Rind-i Zübd-i MK2
4 :-MK4
4 ile 5 yer değiştirmiş MK2, ÖB

90

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Sevdâ-yı gam-ı hicr ile dîvâneye döndüm
Dillerde bu efsûn ile efsâneye döndüm

2 Elden çıkarup neş'e-i ümmîdümi ey vây
Bir bâdesi yok bî-meze-peymâneye döndüm

3 Kaldum gam-ı hicrân ile gitdi dil ü dil-dâr
Şol cugd-ı fenâ meskenî vîrâneye döndüm

4 Şeb- tâ be-seher geşt iderüm hâne-be-hâne
Şem'îni yitürmiş ben o pervâneye döndüm

5 Şimden girü ne Şehrî vü ne sohbet-i yârân
Ben kendüye bîgâne şu dîvâneye döndüm

G-90 TR2(86b), TR3(223b), SHE(114a), SHM(30a),MK2(31b),MK4(24b), ÖB(29b)
2a ümmîdümi: ümmîdümi SHE,SHM, MK2
2b peymâneye: mey-hâneye SHM
5b kendüye: kendine SHM,MK2, ÖB

91

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 H^{v}âb-ı nâzam çeşm-i hûbândur yirüm
Fitne-cûyam sâhiristândur yirüm

2 Zahm-ı ‘aşkam sîne-i ‘âşık- taleb
Hançer-i bî-sabr-ı cânândur yirüm

3 Goncayam neşv ü nümâdan bî-nasîb
Şâhsâr-ı huşk-ı hırmândur yirüm

4 Eşk-i şevküm mâni‘olma ey göŋül
Kim benüm âgûş-ı müjgândur yirüm

5 Neş’e-i sıdk u yakînem bî-gümân
Kalb-i sâf-ı ehl-i îmândur yirüm

6 Lezzet-i kâl ile itmem imtizâc
Zevk-i hâlüm kâm-ı ‘irfândur yirüm

7 Şehrî istersen vücûdumdan eser
H^{v}âb-ı nâzam çeşm-i hûbândur yirüm

G-91 TR2(87a), TR3(223a), SHE(113a), SHM(30a),MK2(31b),MK4(24b), ÖB(29b)
1b sâhiristândur: sâgaristândur TR2,TR3,MK4
3b hırmândur: müjgândur MK2
5a yakînem: nasîbem SHM

92

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Şûh-meşreb bir zarîf-nüktedândur dil-berüm
Müdde‘â fehm-i dil ü nâzük-beyândur dil-berüm

2 Çeşmüŋe takrîr ider râz-ı dilüm bî-harf-i savt
Tâze-dâniş tâze-gû tâze-zebândur dil-berüm

3 Harf-i vaslı gâhi rûşen kıl miyân-ı nâlede
Ey göŋül havf itme gâyet mihrbândur dil-berüm

4 İtse şevk-i Yûsufı gâret Zelîhâdan n’ola

Bâc-h^{v}âh-ı çeşm-i hûn-rîz-i bütândur dil-berüm

5 Şehrî ancak fehm ider kasd-ı zebân-ı şîvesin
Tab'-ı şûhum gibi biŋ rind-i cihândur dil-berüm

G-92 TR2(87a), TR3(224a), SHE(114b), SHM(30a),MK2(32a),MK4(25a), ÖB(30a)
1b dil-i: dil ü SHE
2a Çeşmüŋe:Çeşmine ÖB
5b Tab'-ı:Tab'um MK2

93

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Figân ki muztarib-i pîç ü tâb u devrânam
Belâ budur ki ne zülfem ne kâfir-îmânam

2 Figân ki olmada hem-vâre hâtırum meksûr
Velî ne tâkat-ı 'âşık ne 'ahd-i hûbânam

3 Figân ki tâli'üm itmez kabûl-i cem'iyyet
Meger nezâregeh-i çeşm-i zahm-ı devrânam

4 Figân ki tîregî-i baht-ı tâbe-tâli'den
Misâl-i rûşenî-i çeşm-i kûr-pinhânam

5 Bu gülsitân-ı hazân-perver-i emelde dirîg
Yetîm-i gonca-i bî-reng ü bûy-ı hırmânam

6 Bu zât-ı pür-hüner 'akl-ı kül-i pesend ile hayf
Mülâzim-i der-i temyîz-i kûre-fihmânam

7 Bu rûzgâr-ı hüner-düşmenüŋ huzûrında

Hemân kusûrum odur kim tamâm-iz‘ânam

8 Gelüp bu karye-i imkâna Şehrî olduguma
Be-hakk-ı şân-ı hürriyet dahi peşîmânam

G-93 TR2(87b), TR3(224a), SHE(114b), SHM(30a),MK2(32a),MK4(25b), ÖB(30a)
1a pîç ü: pîç-i MK2
2a hâtırum: tâli‘üm TR3
7b iz‘ânam: müselmânam MK2

94

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

1 Yine hem-sohbet-i cânâne olsam
Mey-i nezzâreden mestâne olsam

2 Nesîm-i meyden olurdı şikeste
Bu za‘f-ı baht ile peymâne olsam

3 Gurûb eylerdi ceyb-i şem‘a şu‘le
Bu bed-tâli‘le ger pervâne olsam

4 Olurdı kâfirân İslâm-ı kıble
Eger büt-secde-i büt-hâne olsam

5 Açılmazdı dahı der-vâze-i subh
Kilîd-i mührine dendâne olsam

6 Perîşânlık olurdı kâküle ‘ayb
Kef-i meşşâtada ger şâne olsam

7 Degül lezzet-şinâs-ı âşnâyı
Mezâk-ı Şehrîden bîgâne olsam

G-94 TR2(87a), TR3(224ab), SHE(113b), SHM(30b),MK2(32a),MK4(25a), ÖB(30a)
2a olurdı: olurdum MK2
TR2 nüshasında 5. ve 6. beyitlerin ikinci mısraları yer değiştirmiş:
5 Açılmazdı dahı der-vâze-i subh
Kef-i meşşâtada ger şâne olsam
6 Perîşânlık olurdı kâküle ‘ayb
Kilîd-i mihrine dendâne olsam

95

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 İstimâ‘ itmez nevâ-yı ‘işreti gûşum benüm
Nâliş-i nây-ı gam-âhengiyledür cûşum benüm

2 Tâze tâze dâg-ı gamdan olmasun sîneŋ tehî
Râzıyam senden dil-i sıhhat- ferâmûşum benüm

3 Girye peymâ olalı bilmez hisâb-ı katreyi
Dahı n’itsün dîde-i tûfândur âgûşum benüm

4 Zahm-ı merhem düşmen iste âşnâ-yı ‘aşk iseŋ
Ey dil-i âsûde-gerd u ‘âfiyet-gûşum benüm

5 Rûzgâruŋ olmaduŋ memnûn-ı câm-ı ‘işreti
Âferîn ey Şehrî -i zehr-âb-ı gam-nûşum benüm

G-95	TR2(87b), TR3(224b), SHE(113b), SHM(30b),MK2(32b),MK4(25a), ÖB(30b)
2b	sıhhat: sohbet TR2,TR3,SHM,MK4
4b	gerd ü: gerd-i TR2//‘âfiyet:‘âkıbet MK2,MK4
5a	olmaduŋ: olmaduk TR2,MK4

96

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1	Dün o bî-dâduŋ ser-i kûyında feryâd eyledüm
Bismilân-ı hasretüŋ ervâhını şâd eyledüm

2	Tâ gam-ı vahşî-i gazâl-çeşmin itdüm der-kemend
Ol safâdan sad tezerv-i ‘ayşı azâd eyledüm

3	Eyleyüp timsâlümi ben seng-i kalb-i yâre nakş
Tîşe-i te’sîrümi mahsûd-ı Ferhâd eyledüm

4	Ol Hüseyn-i teşnegî nûş-ı gamam ki tâ-be-haşr
Âb-ı Hayvân-ı neşâtı vakf-ı hassâd eyledüm

5	Ülfet-i Şehrîden itmeŋ ictinâb ey ehl-i zâr
Ben anı ‘ilm-i vefâdârîde üstâd eyledüm

G-96	TR2(88a), TR3(224b), SHE(114a), SHM(31a),MK2(32b),MK4(25b), ÖB(30b)
1a	Dün:Düŋ SHE
3a	timsâlümi: timsâlimi TR2,TR3,MK2//seng-i:teng-i SHE
4a	Hüseyn-i teşnegî: kadar leb-teşne-i TR2//kim:ki TR3,SHM,MK2,MK4
5a	itmeŋ:itme TR3//ictinâb:ihtirâz SHE, ÖB //ehl-i zâr:ehl–i dil TR3,MK4

97

Mefâ‘îlün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Bu sûz-ı ye’s ile bir âh -ı dil-hırâş itdüm
Gürûh-ı ârzûyı dûzaha ma‘âş itdüm

2 Zemâne itmedi gülşen-nişîn-i jâle kadar
Şerârevâr dilüm âteşîn- firâş itdüm

3 Esîrge nâzuŋı itme niyâzumı tahrîk
Bu sûzı ben dil-i te’sîrden tirâş itdüm

4 İcâbet itmedi gül-deste-i du‘âmı kabûl
Yazuk ki gülşen-i râz-ı derûnı fâş itdüm

5 Nedür bu eşk-i yetîmâne Şehrî yetmez mi
Seni musâhib-i ‘aşk gam-ı intikâş itdüm

G-97 TR2(88a), TR3(225a), SHE(114b), SHM(31a),MK2(32b),MK4(25b), ÖB(30b)
1b ârzûyı:ârzûmı TR2,TR3
2a şerârevâr:şerâreveş MK2
4a du‘âmı:du‘âyı SHM, ÖB

98

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Dil-sıfat yâd-ı ruhuŋla ser-be-ser âyîneyem
Şevk-i dâguŋla sipihrâsâ ser-â-pâ sîneyem

2 ‘Aşk-ı nâ-şâdı gedâ-yı meşrebüm olsa n’ola
Devlet-i câvîd-i gamda mâlik-i gencîneyem

3 İtdi teklîf- libâs-ı i‘tibârîden halâs
Tâ kıyâmet şermsâr-ı hırka-i peşmîneyem

4 Sîne-safân-ı vefâyuz da‘vî-i ‘aksüŋ ile lîk
Dilde olursa yine mir’âta germ-gîneyem

5 N’ola meşk-ı bî-vefâyı itse tab‘umdan bütân
Şehrî-i hercâyî- tab‘a hem-dem-i dîrîneyem

G-98 TR2(88a), TR3(225a), SHE(113b), SHM(31a),MK2(33a),MK4(26a), ÖB(31a)
1a ruhuŋla:nigehleTR2,MK4
1b ser-â-pâ:ser-â-ser SHE
3a i‘tibâriden:i‘tîbâride TR2
3b hırka-i:hırka vü TR3
4a ‘aksüŋ ile:‘aşkuŋ ile TR3,SHE,MK2

99

Mef‘ûlü   fâ‘îlâtü   mefâ‘îlü   fâ‘ilün

1 Hüsn-i tecellî- pâşuŋa sa‘y-ı nazar harâm
Cilve helâl fâ’ide-i cilveger harâm

2 Meftûn-ı sa‘y-ı cünbüş-i müjgânuŋ olayum
K’olur dem-i mu‘âmele resm-i hazer harâm

3 Kurbân-ı şer‘-i çeşm-i siyeh-mestüŋ olayum
K’agyâra oldı cür‘a-i câm-ı nazar harâm

4 Erbâb-ı ârzû niçe olsun tesellî-yâb
Rû’yet mübâh ü nazra-ı dil-h^{v}âhter harâm

5 Bir şem‘-i kudse şevk ile pervâne Şehrî kim
Bezminde yâd-ı bâzîçe-i bâl u per harâm

G-99 TR2(88b), TR3(225a), SHE(113b), SHM(31b),MK2(33a),MK4(26a), ÖB(31a)
2a Meftûn-ı Magbûn-ı: TR2, TR3, SHE, SHM
4b mübâh ü: mübâh MK2
5b yâd-ı yâr-ı TR2

100

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Ye’s-i bî-minnete esîr benem
Bî-recâ-yı recâ fakîr benem

2 Meclis-ârâ-yı kûre-fehmânam
Kevkeb-i tîregî- mesîr benem

3 Bu fenâda şigûfeveş efsûs
Tıfl-ı nâ-hurde-sâl-ı pîr benem

4 Sâyeveş pây-mâl-ı perverdem
Düşmen-i rahm-ı dest-gîr benem

5 Ser-nüvişt-i bidâyetem bilürüm
Levh-i îcâduma debîr benem

6 Kâfirü’l-lutf-ı rûzgâr oldum
Şer‘ ile lâyık-ı sa‘îr benem

7 N’ola çarh ile sîne-sâf olsam
Mâh-tâb-ı ketân- pezîr benem

8 Sühan-ı derdnâk-i ‘Urfîden
Şehrî her-vechile habîr benem

9 Şi‘r-i nâhun-be-dil- zen olmayıcak

Tutalum Hüsrev ü Zahîr benem

10 Mâh-tâb ise Enverî sözde
Âftâb-ı sühan-ı mîr benem

11 Şâh-ı nazm ise tab'-ı Hâkânî
Mâlik-i genc-i dil-fakîr benem

12 Tâlib-i tâze-gûyuŋ el-hâsıl
Şîve-i tab'ına esîr benem

G-100 TR2(88b), TR3(225b), SHE(115a), SHM(31b),MK2(33a),MK4(26a), ÖB(31a)
4b rahm-ı:zahm-ı TR2,TR3,MK2
5 :-TR2
8. ve 12. beyitler yer değiştirmiş TR2
8a derdnâk-i: dürr-i pâki TR2,MK4
9a be-dil: beden SHE

101

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Benem ki rûy-ı terahhüm- nedîd-i gerdûnam
Müdâm kâviş-i âzâr ile ciger-hûnam

2 Dirîg-ı gerd-i hakâret vücûdum eyledi pest
'Aceb 'aceb ki ecel-i nâ-resîde medfûnam

3 Turur turur iderüm baht-ı bî-günehle cedel
'İtâb-ı silsile eyler garîb- Mecnûnam

4 Bu bey'gâhda bir nîm- nazra itmediler
İki cihâna deger ben ki dürr-i meknûnam

5 Ne bahtdan bu şe'âmet baŋa ne Şehrîden
Zurer-keşîde-i tab'-ı latîf ü mevzûnam

G-101 TR2(88a), TR3(225a), SHE(114a), SHM(31b),MK2(33b),MK4(26a), ÖB(31b)
5a şe'âmet: şikâyet SHE

102

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1 İçdüm şarâb-ı la'lüŋi mestâneyem mestâneyem
Oldum esîr-i kâkülüŋ dîvâneyem dîvâneyem

2 Ben 'aşk ile cûş eyledüm idrâke hâmûş eyledüm
Dünyâyı bî-hûş eyledüm mey-hâneyem mey-hâneyem

3 Turmaz bu bezm içre keder kalmaz vücûdumdan eser
Dest-i fenâda devr ider peymâneyem peymâneyem

4 Ey dil-ber-i âlî-cenâb âhumdan eyle ictinâb
Devrân beni kıldı harâb vîrâneyem vîrâneyem

5 Ammâ bir ehl-i ragbete tâze-nihâl-i himmete
Nev-sûz-ı şem'-i devlete pervâneyem pervâneyem

6 Mîr-i sabâhu'l-hayr-ı kâm hûrşîd-i burc-ı ihtişâm
Oldum kapusında gulâm şâhâneyem şâhâneyem

7 Yok ülfetüm nâdân ile 'ârifden itmem hîç gile
Ben Şehrî-i zâra bile bîgâneyem bîgâneyem

G-102 TR2(88b), TR3(226a), SHE(115b), SHM(32a),MK2(33b),MK4(26a), ÖB(31b)
3a Turmaz: Durmaz TR2,SHE,MK2
4b kıldı: itdi ÖB
5 :-TR2,SHE,MK2,MK4

6 :-TR2,SHE,MK2,MK4

103

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Cism-i hâk-i intisâbı neyleyelüm
Rûh-ı-pâ-der-rikâbı neyleyelüm

2 Cürmümüz geçdi hadd-i a‘đâdı
Fikr-i yevmü’l-hisâbı neyleyelüm

3 Biz ki bezm-i ezel siyeh-rûzuz
Pertev-i âfitâbı neyleyelüm

4 Tutalum geçmişüz hicâb-ı teni
Cân-ı ‘âlî-cenâbı neyleyelüm

5 Biz ki mest-i mey-i Hudâ olduk
Şehrî artuk şarâbı neyleyelüm

G-103 -TR2, TR3(226a), SHE(115a), SHM(32a),MK2(33b),-MK4, ÖB(32a)
2a a‘dâdı: i‘câzı SHE
4b cenâbı: hicâbı MK2

104

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Dem-i firkatde çeşmüm eylemez ol giryeyi mahrem
Ya hûn-ı dille yâ laht-ı cigerle olmaya hem-dem

2 Tutuşduk dün tegâfülle huzûr-ı dil-rubâyîde

Vefâdârî-i düzdîde-nigehle eyledüm mülzem

3 Açılmaz câm-ı meyden de dil-i gam-perver-i ʻâşık
İder mi zahm-ı nâsûra-eser hâsiyyet-i merhem

4 İderdük Cem'den artuk câm-ı gam- fersây ile ʻişret
Harâm olmasa şerʻ-i ehl-i gamda hâtır-ı hurrem

5 Nazîre eylemişsüŋ tut ki Şehrî kendi zaʻmuŋca
Kabûl eyler mi nutk-ı bî-nazîr-i müftî-i ʻâlem

6 O hallâl-ı mesâ'il kim dem-i müşkil-güşâyîde
Kalur engüşt-i hayret-ber-dehen rûh-ı İmâm Aʻzam

7 Müşerref eylemiş fetvâyı fetvâ-yı şerîfânı
Misal-i dîn-i İslâm u zemîn-i Kaʻbe-i Ekrem

G-104 TR2(87b), TR3(226a), SHE(115b), SHM(312a),MK2(34a),MK4(25a), ÖB(32a)
1b olmaya:olmasa SHE
4a Cem'den artuk:-TR3
5a tut ki Şehrî:Şehrî tut kim TR2,TR3,MK4, ÖB
5ile yer değiştirmiş TR2
6 :-TR3,MK2
7 :-TR3,MK2

105

Feʻilâtün feʻilâtün feʻilâtün feʻilün

1 Cilveger- bûd u ne-bûd âyine-i pâkümden
Kudsiyân dâg-be-dil safvet-i idrâkümden

2 O nazar-bâzî-i kurbam ki nigâh-ı Cibrîl
Ders-i nezzâre okur çeşm-i edebnâkümden

3 Ben ölürsem bu teb-i ʻaşk ile sad haşr-ı serâb
Teşnegî- çîn ola dûd-ı çemen-i hâkümden

4 Şuʻle perverde-i dâg-ı dil-i dûzah-ı nesîm
Hazer ey fevc-i hümâ ʻazm-i şerernâkümden

5 Şehrî dil-gîr-i ʻazâb olma temennâ iderüm

Cürmüŋi merhamet-i sâhib-i levlâkümden

6 Merdiyâ ümmeti feryâduŋa savt-ı lebbeyk
Cûşiş eyler leb -i her- cüz ü cüz-i hâkümden

7 Bir olur nîk u bed mahşeriyân itdükçe
Nûr-ı tasdîk- temevvüc dil-i sad çâkümden

G-105 TR2(89a), TR3(226b), SHE(115b), SHM(32b),MK2(34a),MK4(26b), ÖB(32a)
3a sad haşr:-SHM
4b fevc-i: çarh-ı MK4
7b tasdîk: tasdîki TR3,SHM, ÖB

106

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Ey tîg-ı nâz ile dili sad pâre eyleyen
Dârû-yı bî-'ilâcı ile çâre eyleyen

2 Yûsuf da olsa sîne-i nâmûsı çâk ider
Çeşm-i siyâh-mestüŋe nezzâre eyleyen

3 Îmâ-yı gûne gûne-i gamzeŋdürür senüŋ
'Uşşâkı sad kemân ile âvâre eyleyen

4 Şevk-i ciger-hırâş-ı müjeŋdür nezâremi
Hem-vâre mevce-hîz-i ciger-pâre eyleyen

5 Bîmârîyâne nazralaruŋdur çü derd-i dil
Şehrî-i derdmendegî bî-çâre eyleyen

G-106 TR2(89a), TR3(226b), SHE(116a), SHM(32b),MK2(34a),MK4(26b), ÖB(32b)
3 ile 4. beyitler yer değiştirmiş SHE
5a bîmârîyâne: peymâneyâne TR3

107

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Gonca oldı la'l-i gül-gûn cevâb-ı rûzeden
Mâh-ı tâbânum hilâl oldı hisâb-ı rûzeden

2 El-'ataş- gûyân n'ola cân virse Hızır- ârzû
Kim zülâl-i la'li huşk olmış serâb-ı rûzeden

3 Cezb-i bûy-ı tesliyetden kaldı kâm-ı iştiyâk
Solmış ol deŋlü gül-i ruhsârı tâb-ı rûzeden

4 Dil nice dâg olmasun sûz-ı gamuŋdan dostum
Kim giriftâr-ı 'azâb olduŋ sevâb-ı rûzeden

5 Tayy-ı evrâk eyledüm Şehrî-i hoş-meşreb-misâl
Harf-i iftârı pesend itdüm kitâb-ı rûzeden

G-107 TR2(89a), TR3(227a), SHE(116a), SHM(33a),MK2(34b),MK4(27a), ÖB(32b)

2b olmış:oldı MK4// serâb-ı harâb-ı MK4

3b ruhsârı:ruhsâr TR2,TR3,MK2,MK4

5b pesend: sipend SHE

108

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Ol çeşm-i siyeh- mest ile âhû-yı haremsin
Âzâde- hırâm -ı çemenistân-ı kademsin

2 Kâbil mi o ebrûya Mesîh itmeye secde
Zîrâ Yed-i kudretle tirâşîde- sanemsin

3 Olsa n'ola meh-tâb-ı cilâ kevkeb-i bahtum
Ol şa'şa'-ı hüsn ile hûrşîd-i keremsin

4 Seyyâre-i hûbânı n'ola muhterık itseŋ
Sen evc-i tecellîde mihir gibi 'alemsin

5 Bu nev-be- nev- eş'âr-ı gülû-sûz ile Şehrî
Nâziş-dih-i Rûm u hased-efrûz-ı 'Acemsin

G-108 TR2(89b), TR3(226b), SHE(116a), SHM(33a),MK2(34b),MK4(27a), ÖB(32b)
3a bahtum: tab‘um:TR3 // 3b
3b şa‘şa‘-ı: şu‘le-i TR2
5a gilû: ciger TR2,MK4 // 5b Rûm u: Rûm -ı TR2,MK2,MK4

109

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 ‘Aşk ile imtizâc idemez râhat-ârzû
Lezzet-şinâs-ı gam olamaz ‘işret-ârzû

2 Şemşîr-i gamzeden bile dil eylemez kabûl
Ol zahm-ı bî-vefâyı k’ola sıhhat-ârzû

3 Mahrûm-ı zevk-i hayret-i dîdâruŋ olayum
Rûz-ı cezâ olursam eger cennet-ârzû

4 Zevk-i tahammül-i gam-ı hasret harâm ola
Ol bî-mezâk-ı ‘aşka k’ola vuslat-ârzû

5 Âsîb-i hoş-dilîden emîn olasın müdâm
Ey Şehrî-i elem-taleb ü mihnet-ârzû

G-109 TR2(89b), TR3(227a), SHE(116b), SHM(33a),MK2(34b),MK4(27a), ÖB(33a)
4 ile 5. beyitler yer değiştirmiş TR3, MK4
5a olasuŋ: olasın TR3, SHE

110

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

1 Ehl-i dilüŋ düşer mi dil-i dâg dâgına
Dehrüŋ tenezzül ide temâşâ-yı bâgına

2 İtdi firâr leşker-i nâz u tegâfüli
Bilmem ne söyledi yetişüp hatt kulagına

3 Yârî-i feyz-i ʻaşk ile bir eşke kâdirüm
Kim ebr-i lüccebâr su dökmez ayagına

4 Bir ʻâşıkâne girye ile heft dûzahuŋ
Mahşûr olmayam su komazsam ocagına

5 Kangı gamıyla muztarib olsun bu ʻâlemüŋ
Yazık degül mi Şehrî-i zâruŋ dimâgına

G-110 TR2(89b), TR3(227a), SHE(116a), SHM(33a),MK2(35a),MK4(27a), ÖB(33a)
2b hatt: hazz: TR2,TR3,MK2,MK4
3a kâdîrem: mâlikem SHE
4b Mahşûr: Magfûr SHE

111

Mefʻûlü mefâʻîlü mefâʻîlü faʻûlün

1 İtdi beni bir mertebe dil teng -i zamâna
Kalmadı dimâgım bile feryâd u figâna

2 Bir kesreti var dilde gamuŋ kim eserinden
Efgân olur harf-i tarab gelse zebâna

3 Sînemde olan şerha degül oldı nümâyân
Dâg-ı dil-i pür-sûzdaki ʻaks-i zübâna

4 Yokdur yeri ol dâg-ı gamuŋ sîne-i dilde
Kim sûzişi bâ'is ola zevk-ı dü-cihâna

5 Şehrî dil-i âvâreŋi bir zülfe esîr it
Ser-pençe-i hûrşîd aŋa olmaya şâne

G-111 TR2(89b), TR3(227b), SHE(117a), SHM(33b), MK2(35a), MK4(27a), ÖB(33a)
1a bir: - MK2
2 ile 3. beyitler yer değiştirmiş SHE
2a kesreti: kesret MK2// var: - MK2// eserinden: eserümden TR3

112

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Nice dâg olmayalum baht-ı siyehkâremize
Şeb-i deycûr güler kevkeb-i seyyâremize

2 Dün bu tâb-ı gam ile Eymene düşdi yolumuz
Üşdi pervâneleri şu'le-i nezzâremize

3 Hîç yok peyk-i felek gerd-i du'âmızdan eser
O da yâr oldı gibi tâli'-i âvâremize

4 Eylerüz hıdmetüŋ ey hoş-dili cân ile kabûl
Kâni' olursaŋ elem gibi ciger-pâremize

5 Bir dem ey rûh-ı kadem- ârzû te'hîr eyle
Ki vedâ' eyleyelüm Şehrî-i gam-h^{v}âremize

G-112 TR2(90a), TR3(227b), SHE(117b), SHM(33b),MK2(35a),MK4(27b), ÖB(33a)

1a olmayalum: olmayam TR3/ olmayayum MK2

2a Eymene düşdi yolumuz: düşdi yolum meykedeye TR2

3a eser:- TR3

4a hıdmetüŋ: hıdmeti MK2/ hıdmetini TR2

4b olursaŋ: olursam TR3// gibi ciger: ciger gibi TR3

5a Bir: Bu TR2

5b eyleyelüm: eyleyeyüm MK2

113

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Çekdüm el lutf-ı felekden zevk-i dünyâdan bile
Fârig oldum anlara ʻarz-ı temennâdan bile

2 Hükm-i istignâ hamûş itdi zebân-ı h^{V}âhişüm
Kâm-ı dünyâdan degül maksûd-ı ʻukbâdan bile

3 Çeşm-i giryân- niyâza meyl-i nev-mîdi çeküp
Eyledüm katîʻ-nazar hüsn-i dil-ârâdan bile

4 Küşte-i derd ü gam olsam günde bin kerre tabîb
Çâre-cû olmam müdâvâ-yı Mesîhâdan bile

5 Şöyle dil-gîrüm felekden ki baŋa hem-derd iken
ʻUzlet itdüm ʻâkıbet Şehrî-i şeydâdan bile

G-113 TR2(90a), TR3(227b), SHE(117a), SHM(33b),MK2(35a),MK4(27b), ÖB(33b)
1a lutf-ı: zevk-i TR2, MK4
1b oldum:-TR3
5a kim: ki SHM, MK2,MK4

114

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Hoşâ o dil ki hem-âgûş-ı dâg-ı hasret ola
Şikeste-hâtır-ı lutf-ı nesîm-i vuslat ola

2 Hoşâ o kâviş-i va‘d-ı visâl kim eseri
Hurûş-ı girye-i hûn-âbe-rîz-i firkat ola

3 Hoşâ o müste‘id-i zahm-ı ‘aşk-ı hûbân kim
Egince gamze-i hûn-h^{v}ârî pür-cerâhat ola

4 Hoşâ o şîve-i va‘de- hilâfı kim ‘ömrî
Çü nâ- ümîdî-i dil bî- had ü nihâyet ola

5 Hoşâ o dâg-ı nev-şu‘le-i mahabbet kim
Çü derd-i Şehrî-i şeydâ ‘adû-yı sıhhat ola

G-114 TR2(90b), TR3(228a), SHE(117a), SHM(34a),MK2(35b),MK4(28a), ÖB(33b)
2b hûn-âba: hûbâna TR3
3b cerâhat harâret: SHE, SHM, MK4, ÖB
4a had ü: ‘ad ü SHE

115

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Baŋa bir âh-ı germ olsa dil-i te’sîr-i hûn itse
Ya bir nâliş ki reddâsâ kabûlî vâj-gûn itse

2 Ben ol güm-geşte-i deşt- ferâmûşî-i bahtam ki
Olur güm-reh kazâ biŋ Hızrı baŋa reh-nümûn itse

3 Ne deŋlü şu‘le pest olsa yine bâlâyadur meyli
Elem çekmem felek şem‘-i murâdum ser-nigûn itse

4 Benem ol şahs-ı dûzah müste‘idd müstagni-i cennet
Benümle heft dûzah vechîvâr fahrîn füzûn itse

5 Midâd- âlûde itseŋ mihr-i zerrîni yine zerdür
Ne gam çarh-ı siyeh- dil necm-i bahtum tîre-gûn itse

6 Ne mümkin ben kadar lezzet-şinâs-ı küfr ola Şehrî
O zeyn-vird ü dilin nâkûs u rûhın erganûn itse

G-115 TR2(90a), TR3(228a), SHE(117b), SHM(34a),MK2(35b),MK4(27b), ÖB(33b)
1a germ:serd TR3
1b ki:de TR3
2a deşt-dest TR2,MK2
3a Ne:O TR3
4 :-TR2,MK4
4a dûzah: cennet SHM

116

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Dem o demdür kim sabâh-ı ‘ıyd-ı hoş-eyyâm ola
‘Ayşa ruhsat câma ‘izzet sâkîye ikrâm ola

2 Dem o demdür kim bu nüzhetgâhda şâm u seher
Bir elüŋde zülf-i sâkî bir elüŋde câm ola

3 Dem o demdür kim bütân ser-mestî-i insâf olup
‘Âşıkân gül- bûse-çîn-i ‘ârız-ı gülfâm ola

4 Dem o demdür kim kamer-rûyân-ı ‘âşık-ârzû
Hâle-i âgûş-ı mahkûmîde bî-ârâm ola

5 Dem o demdür kim bu ‘ayş-âbâd-ı dünyâda hemân
Mey ola dil-ber ola Şehrî ola bayram ola

G-116 TR2(90b), TR3(228b), SHE(118a), SHM(34a),MK2(36a),MK4(28a), ÖB(34a)
2a nüzhetgâhda: ruhsatgâhda TR2,TR3,SHM,MK2,MK4

117

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Dün icâzet virmiş ol büt zülf-i küfr üstâdına
Müjdeler sad müjdeler ‘uşşâk-ı îmân-dâdına

2 Dil ki hicrân dostudur zabt it nigâh-ı vasluŋı
Mâni‘ olma dostum bî-çârenüŋ mu‘tâdına

3 Şimdiden ey ‘aşk lutf it ders-i gam ta‘lîmin it
Merhamet itme amân tıfl-ı dilüŋ feryâdına

4 Biri kûh-ı gam kabûl itmiş biri sahrâ-yı derd
Merd-i ‘aşkuŋ âferîn Mecnûn ile Ferhâdına

5 ‘Aşka çekdi tîg-ı bî-dâdın hazer Şehrî hazer
Ol kadar virmiş icâzet gamze-i cellâdına

G-117 TR2(90a), TR3(228a), SHE(117b), SHM(34a),MK2(35b),MK4(27b), ÖB(34a)
1a büt:meh MK4// zülf-i küfr: küfr-i zülf ÖB
1b müjdeler:müjde MK2
3a Şimdiden: Şimdilik TR2,MK4

118

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Nefes-i dil-hırâş ya‘nî âh
Bâd-ı âteş- ma‘âş ya‘nî âh

2 Ma‘den-i sûz-ı ‘aşk dâg-ı ciger
Tîg-i dûzah- tirâş ya‘nî âh

3 Mecma‘-ı ıztırâb sîne-i dil
Sûz-ı mahşer-firâş ya‘nî âh

4 Lücce-i hûn-ı derd kalb-i hazîn
Ebr-i hûn-âbe-pâş ya‘nî âh

5 Âteş- endâz-ı hestî-i Şehrî
Berk-ı zulmet-tirâş ya‘nî âh

G-118 TR2(90b), TR3(228b), SHE(118b), SHM(34b),MK2(36a),MK4(28a), ÖB(34a)
3a sîne-i:âyîne-i MK2
4b hûn-âbe-pâş: hûbâna-pâş TR2,MK2

119

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Dil-i zârumla germ-ülfet hayâl-i yâr bir yirde
Ne hâletdür k’ola bu külhan u gülzâr bir yirde

2 İder hem remz-i vaslın hem hilâfın bir nigâhında
Olur mı müttehid ikrâr ile inkâr bir yirde

3 Sevâd-ı çeşmüme tasvîr olınmış ‘aks-i ruhsârı
‘Acebdür imtizâc-ı sâye vü envâr bir yirde

4 Göŋül kim gûşe-i çeşmüŋdedür al cânı da lutf it
Ko olsun ol iki âşüfte vü gam-h^{v}âr bir yirde

5 Der-i mey-hânede Şehrî-i rüsvâ-mesti dün gördüm
Yıkılmış kendi bir yirde yatur destâr bir yirde

G-119 TR2(90b), TR3(228b), SHE(118a), SHM(34b),MK2(36a),MK4(28a), ÖB(34b)
1b k’ola bu: bu k’ola TR2, TR3,SHE
2 ile 3 yer değiştirmiş TR2
3b envâr: dîvâr ÖB
4a lutf: rahm ÖB
4b Ko : Kul MK4// âşüfte ü: âşüfte-i SHM,MK2,MK4
5a rüsvâ-mesti: rüsvây-mest TR2

120

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Olursa gamze-i hûn-h^{v}ârı bir dem âsûde
Olur mahâfet-i cândan dü-‘âlem âsûde

2 Figân hançer-i nâ-mihrbân-ı gamzeŋden
Ki olmaz âgûş-ı zahmında merhem âsûde

3 Amân girye-i bî- rahm-ı iştiyâkîden
Dem-i müşâhide olmaz yine nem âsûde

4 Cihân cihân gam-ı cângâha nâm-zed eyler
Felek görürse dil-i zârı bir dem âsûde

5 Felekle Şehrî pek âsândur imtizâc itmek
Ne fâ’ide olamam yine bî-gam âsûde

G-120 TR2(91a), TR3(229a), SHE(117a), SHM(34b),MK2(36b),MK4(28b), ÖB(34b)
1a bir dem: bî-dem MK4
2b âgûş-ı: âguş-ı TR2,MK4

121

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Gayret-i gam kalb-i mahzûnum komaz şâd olmaga
Bûm olur mı hîç râzı mülkî âbâd olmaga

2 Bahtum olsa muztarib harf-i güşâyişden n'ola
Havf ider mürg-ı kafes- perverde âzâd olmaga

3 Şer'-i ehl-i 'aşkda itdüm şu resme ictihâd
Benden istignâ iderler Kays u Ferhâd olmaga

4 Hâk- pây-ı nâ-murâdânam ki misl-i gird-bâd
Raks iderler vâdî-i hırmânda ber-bâd olmaga

5 Yüz sürerler feyzgâh-ı tab'uma Şehrî gibi
Tâze-gûyân-ı Sitanbul cümle irşâd olmaga

G-121 TR2(91a), TR3(229a), SHE(118a), SHM(35a),MK2(33a),MK4(28b), ÖB(34b)
1b râzı: râhat TR2, MK4
2b ider:-TR3,MK2// mürg-i kafes-perverde: mürg-i perverde-kafes TR2//âzâd:-MK4

3a	‘aşkda:‘aşk ileTR2,TR3//şu resme: şu denlü TR3,SHE
3b	Benden:Bizden MK2

122

Fâ‘ilâtün   fâ‘ilâtün   fâ‘ilâtün   fâ‘ilün

1	Gamzeŋe hûnî dimezdüm düşmen-i cân olmasa
Zülfüŋe kâfir mi dirdüm hasm-ı îmân olmasa

2	Derd-i hicre bir gün elbette visâl eyler devâ
Baŋa bir derd olsa kim ümmîd-i dermân olmasa

3	Devr-i zülfüŋde dil-i ‘uşşâka cem‘iyyet mi var
Râhat olmaz bir nefes tursa perîşân olmasa

4	Kim kopardı rûzgâr-ı erre nûr-ı dilin olmadın
Hazel-i râh-ı mahabbet-gûy-ı dermân olmasa

5	Çeşm-i bî-dâda elüŋ irmezse Şehrî gam yime
İntikâmuŋ kimden alurduŋ girîbân olmasa

G-122	- TR2, - TR3, SHE(118b), SHM(35a), -MK2, - MK4 , -ÖB
3b	tursa:dursa SHM
4	:-SHE
5a	Çeşm-i: Çarh-ı SHE // elüŋ: eger SHE

123

Mefâ‘ilün   fe‘ilâtün   mefâ‘ilün   fe‘ilün

1	Bu ıztırâb ile sîm-âb görse cânumuzı
Zebâna almaz idi harf-i imtihânumuzı

2 Dem ola kim kılasuŋ ey hümâ-yı bî-gam-zâd
Zamân zamân aŋasuŋ zevk-ı üstüh^{v}ânumuzı

3 Hezâr-ı gülşen-i ‘aşk olmayan dil-i bî-sûz
Bilür mi hâl-i dil-i dûzah-âşiyânumuzı

4 Tavaf ider dem-i şîvende rûh-ı bismil-i ‘aşk
Fahar-künân-ı leb-i nâle vü figânumuzı

5 Hezâr-ı tâze-nevâ-yı çemensitân-ı dilüz
Bilürse Şehrî bilür şîve-i zebânumuzı

G-123 TR2(91a), TR3(229b), SHE(119a), SHM(35a),MK2(37a),MK4(28b), ÖB(35b)
1a görse: görüp SHE
2a kim: ki TR2,TR3,SHE// kılasuŋ: kalasuŋ SHE//bî-gam-zâd: gam-ı bî-zâd ÖB
3a bî-sûz: pür-sûz MK2/ bî-nûr TR3
4a bismil-i ‘aşk: bismilveş TR3
5a çemensitân-ı dilüz: çemensitândan TR2

124

Mefâ‘ilün mefâ‘îlün mefâ‘ilün mefâ‘îlün

1 Belâ-yı ‘aşka düşdüŋ ‘aşk-ı mihnetkârı gördüŋ mi
Beni âzâr iderdüŋ sevdigüm âzârı gördüŋ mi

2 Görüp handân olurduŋ meh- cebînüm zerdî-i rûyum
Hilâl itmiş vücûduŋ hasret-i dîdârı gördüŋ mi

3 İşitdüm ‘aşk-ı İbrâhîm ile yanmış yakılmışsuŋ
Gözüm nûrı beni sûzân iden ol nârı gördüŋ mi

4 Gurûr-ı hüsn ile dünyâ vü mâ-fîhâyı görmezdüŋ
Hele subh u mesâ ol dîde-i bî-dârı gördüŋ mi

5 Görürseŋ her zamân dildâruŋı def‘-i gam eylersüŋ
Seni hîç görmeyen ol Şehrî-i gam-h^vârı gördüŋ mi

G-124 TR2(92b), TR3(229b), SHE(120a), SHM(35a),MK2(37a),MK4(29b), ÖB(35a)
2b Hilâl: Helâk TR2
3b beni:seniTR2,SHE, MK2,MK4, ÖB
4a dünyâ vü:dünyâ-yı MK2
5a Görürseŋ: Görürsin ÖB// eylersüŋ: eylersin SHE, ÖB

125

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Ey hoş ol ‘âlem-i vahdet ki bu kesret yog idi
Nûr-ı Zâtıyla münevver idi zulmet yog idi

2 Hod-be-hod nâz u niyâzındayıdı şâhid-i gayb
Hüsn mestûr idi ifşâ-yı mahabbet yog idi

3 ‘Aşk gül-bâng-ı Ene’-l-Hak-zen idi bî-pervâ
Dâr-ı hak-nâ-be-şinâsân-ı cehâlet yog idi

4 Muttasıl dîde-be-dîdâr idi nezzâre-künân
Âyet-i men‘ile mahrûmî-i rû’yet yog idi

5 ‘Âşk-ı hüsn ile dü-nûr-ı nazarâsâ bir idi
Sûziş-i âh-ı ciger-kâvî-i firkat yog idi

6 Hüsn ile ‘aşk miyânında ezel-tâ-be-ebed
Vasl-ı hicrân-ı be-kazâ nâmına sohbet yog idi

7 Dil-i âzâdeye hoş-künc-i ferâg idi ‘adem

Kayd-ı âmed-şüdî-i gayb u şehâdet yog idi

8 Zîr ü bâlâŋa ‘adem-i ‘arz-ı ibâ eylediler
Gerden-i cehlde ol bâr-ı emânet yog idi

9 “Lahmuke lahm” idi mânend-i ruh u hâl-i bütân
Küfr ü îmân arasında bu ‘adâvet yog idi

10 Rûh-ı pâki ile mey-i vahdet içerdüŋ Şehrî
Mevt-i nâdân gibi bir bî-meze sıklet yog idi

G-125 TR2(92a), TR3(229a), SHE(120a), SHM(35b),MK2(36b),MK4(29b)
3 ile 4. beyitler yer değiştirmiş SHE
3b nâ-be-şinâsân-ı: nâ-şinâsân-ı TR2
4a künân: kiyân MK4, ÖB
5 ile 6. ve 7 ile 9. beyitler yer değiştirmiş SHE
9b Küfr ü : Küfr-i TR2,MK4

126

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Çıkdı şâhından bahâruŋ sünbül-i müşgîn-demi
Sabr ider mi zîr-i destârında yârüŋ perçemi

2 Bâgda gül-gonca-i şeb-nem be-dest itdi şikest
Kıymet-i âyîne-i İskender ü câm-ı Cemi

3 İtme ey gül-bün- nihâlüm eşk-i çeşmüm pây-mâl
Âftâb-ı ‘âlem-ârâ yirde kor mı şeb-nemi

4 Neyleyem ‘ayş-ı bahârı ol lebi mey-gûnsuz
Var mı bezmüŋ ‘âlem-i âb olmayınca ‘âlemi

5 Nice nev-rûz u bahâr ola bu gülşen bûy ile
Şehrî-i rengîn-edâveş bülbül-i hûnîn-demi

G-126 TR2(92b), TR3(229b), SHE(120a), SHM(35b),MK2(37a),MK4(29b), ÖB(35a)
1b destârında: destârından SHM
4a leb i: leb-i TR2, TR3, SHE, MK4// mey-gûnsuz:mey-gûn ile TR3

127

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Harâm itdi baŋa devrân şu deŋlü zevk-i dünyâyı
Şikest eyler elümde görse bir boş câm-ı mînâyı

2 Ben ol bî-tâli'em kim rûşen olmaz hâne-i bahtum
Fürûzân olsa her küncinde biŋ şem'-i tecellâyı

3 Tırâz itsün felek şimden girü dâmân-ı maksûdı
Ki ben nev-mîd olup kat' eyledüm dest-i temennâyı

4 Olur mikdâr-ı zerre lutfınuŋ dünyâ kadar kahrı
Felek göŋlince erbâb-ı dilüŋ virmez tesellâyı

5 Virürdüm nakd-i cânı müjde-i ikbâline Şehrî
Göreydüm bir dahı ölmezden evvel rûy-ı Paşayı

G-127 TR2(91b), TR3(230a), SHE(119a), SHM(36a),MK2(37a),MK4(29a), ÖB(35b)
1a devrân: dûzah TR3
2a kim: ki TR2,TR3,SHE,SHM,MK2
3a girü:giri TR2,MK2,MK4
4b dilüŋ:dile TR3
4b erbâb-ı dile virmez: virmez dilüŋ edbâb-ı MK2

128

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Seyl-i ‘âşık- hurûş ya‘nî mey
Katre-i lücce- cûş ya‘nî mey

2 Mâh-ı mihr-enderûn ya‘nî câm
Mihr-i encüm-be-dûş ya‘nî mey

3 Hâk-i âteş-fürûş pîr-i mugân
Âteş-i âb-nûş ya‘nî mey

4 Rûşenî-bahş-ı şem‘-i ehl-i hevâ
Âfet-i ehl-i hûş ya‘nî mey

5 Âgehî- dâd-ı meşreb-i Şehrî
Feyz- bahş-ı sürûş ya‘nî mey

G-128 TR2(92a), TR3(230a), SHE(118b), SHM(36a),MK2(37b),MK4(29a), ÖB(35b)
1a ‘âşık: âteş TR2,MK4
2a mihr: meh MK4
3b nûş :pûşTR2, TR3, SHE, MK2, ÖB

129

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1 Ol çeşm-i pür-efsûn ile dîvâne eylersüŋ beni
Korkum budur Mecnûn-sıfat efsâne eylersüŋ beni

2 Ben dâg dâg hasretem ‘arz-ı tecellî eyleme
Bir bülbül-i nâlân iken pervâne eylersüŋ beni

3 Nezzâre-i hayret yiter lutf itme câm-ı la‘lüŋi
Câ’iz ki keşf-i râz idüm mestâne eylersüŋ beni

4 Ol gûne gûne neş’e kim çeşmüm siyeh-mestüŋdedür
Peymâneveş ser-geşte-i mey-hâne eylersüŋ beni

5 Zahm-ı tegâfülden sakın Şehrî şikâyet eyleme
Ol âşinâdan korkarum bîgâne eylersüŋ beni

G-129 TR2(91b), TR3(230a), SHE(119b), SHM(36a),MK2(37b),MK4(28b), ÖB(35b)
1a eylersüŋ: eylersin TR3,SHE, ÖB
3a hasret: hayret SHM// yiter: beni SHM

130

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Siyâh- mest-i gurûrum mizâc-ı nâz gibi
Tevâzu‘ eyleyemem meşreb-i niyâz gibi

2 Hayâl-i Âb-ı Hayât-ı lebüŋle ‘ayş ideli
Serâba âb dirüz teşne-i Hicâz gibi

3 Olursa sûz-ı derûn böyle ola ‘âşıkda

Ki ‘aşkı mahv ide âh-ı eser-güdâz gibi

4 Mu‘ammer ola ki pâ-mâlî-i bütân itdi
Beni bu baht-ı siyeh kâkül-i tırâz gibi

5 Nedür bu sûziş-i dem Şehrî gûş iden tutuşur
Derûn-ı dildeki dâg-ı ‘alev-tırâz gibi

G-130 TR2(91b), TR3(230b), SHE(119a), SHM(36a),MK2(37b),MK4(29a), ÖB(36a)
3a ola: olsa TR3,SHE,SHM
4a ki:-SHM
5a Şehrî: -MK2

131

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Yine ‘arz-ı tecellî eyledi nev-rûz-ı sultânî
Derûn-ı ‘âşıkânveş şu‘lezâr itdi gülistânı

2 Şu resme kesb-i safvet eyledi mir’at-ı ‘âlem kim
Nazar itseŋ görinür rûz-ı restâ-hîz-i pinhânı

3 Bu demde dil niçe zabt-ı niyâz itsün ki dildâruŋ
Kabûl-i tükme-i nâz eylemez çâk-i girîbânı

4 Dem-i müşkil-güşây-ı nev-bahârı gör ki hûbânuŋ
Olur her çîn-i çeşm-i ebruvânı lutf-ı handânı

Gül-i hûrşîdden artuk açılmak Şehrî kâbildür
5 Eger ‘ayb olmasa erbâb-ı ‘aşka resm-i şâdânı

G-131 TR2(91b), TR3(230b), SHE(119b), SHM(36b),MK2(38a),MK4(29a), ÖB(36a)
1b şu‘le:-MK2
2b rûz-ı : rûy-ı SHE
3a dil:-MK2

132

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Hurrem olsun ol dil-i bî-derd ola gamdan tehî
Vakf-ı sûr olsun o nâle k’ola mâtemden tehî

2 Olmasun emrâz-ı bih-bûdîden ol ‘âşık halâs
Eylemezse zahm-ı‘aşkuŋ fikr-i merhemden tehî

3 İftirâk-ı la‘l-i mey-gûn ile dil leb-rîz-i hûn
Câm-ı pür-‘işretgeh olursa n’ola Cemden tehî

4 Bî-ta‘ib açılmagı meşk it gül-i tasvîrden
Sıklet-i bûdan müberrâ bâr-ı şeb-nemden tehî

5 Bu ne sırdur Şehrî sun‘-ı reng-i bî-rengî-i dost
‘Âlemi pür-nakş u reng itmiş o ‘âlemden tehî

G-132 TR2(92a), TR3(230b), SHE(119b), SHM(36b),MK2(38a),MK4(29b), ÖB(36a)
1b sûr:sûz TR2,SHE,MK2
3b ‘işretgeh: ‘işretger ÖB
4a it:itdi SHE
5b nakş u reng: reng ü nakş MK4

133

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Râst geldüm baŋa ol şûh-ı cihân şöyletdi*
Elin öpmek diledüm döndi hemân şöyletdi

2 Bedenin kucmaga kasd eyledüm ol serv- kaddüŋ
O el hançer olup ol âfet-i cân şöyletdi

3 Didüm ey şûh-ı gam hicrüŋ ile mahmûram
Câm-ı la‘lüŋi sunup hande-künân şöyletdi

4 Didüm öldür beni tek eyleme agyâra nazar
El urup kabza-i şemşîre hemân şöyletdi

5 Şehrî gördüm ider dil-ber-i şûhına niyâz
Didi bu söz burada kalsun amân şöyletdi

G-133 -TR2, -TR3, -SHE, SHM(36b) ,-MK2,-MK4, -ÖB

V.5. RUBÂ'ÎLER[4]

2
Ahreb

1 Ben vuslat içün hicrden efgân itmem
Cem'iyyet-i hicrânı perîşân itmem
2 Ger hikmet ile Bû-'Alî-i vakt olsam
Ben derd-keşem derdüme dermân itmem

3
Ahreb

1 Perverde-i âgûş-ı fenâdur dilümüz
Vâreste-i teklîf-i bekâdur dilümüz
2 Ne şâdî-i Firdevs vü ne dil-gîr-i cahîm
Hayretter-i hayret-i Hudâdur dilümüz

4
Ahreb

1 Ey mushaf-ı hüsni keşf-i fâlum tâhir
V'ey âyet-i 'aşkı hasb-i hâlüm tâhir
2 Yakma beni pervâne-i nev-pervâzüm
Ahker-pârem şu'le-nihâlüm Tâhir

5
Ahreb

1 Hasret ile tamâm-nâle döndüm sensüz
Yok nâle degül hayâle döndüm sensüz
2 Göster yüzüŋi amân şeb-i firkatde
Hûrşîdveşüm hilâle döndüm sensüz

R-2 TR2(92b), TR3(231a), SHE(123a), SHM(37b),MK2(39a),MK4(31b),ÖB(37b)
2b derdüme: derdime: MK2
R-3 TR2(92b), TR3(231a), SHE(123a), SHM(37a),MK2(39a),MK4(31b), ÖB(37b)
2a ü: - SHE
R-4 TR2(93b), -TR3, -SHE, SHM(37a),MK2(40b),MK4(32b), - ÖB
2a beni: ben TR2, MK4//pervâzüm: pervâzuŋ TR2, MK4
R-5 TR2(93a), TR3(231a), SHE(123a), SHM(37a),MK2(39b),MK4(32a), ÖB(38a)
1b Yok:Yoh TR2, SHE, MK2, MK4

[4] 1 numaralı rubai, metnin en başında kasidelerden önce, orijinal divan nüshalarında, yer aldığı şekliyle verilmiştir.

6

Ahreb

1 Bakdum felege tâli‘î fîrûz olmış
Dey faslı geçüp meger ki nev-rûz olmış
2 Mâtem-keş-i hatt-ı dil-berüz neyleyelüm
Birdür bize ya şeb yahud rûz olmış

7

Ahreb

1 Yâ Rab du‘â-yı hayrumı eyle kabûl
Bulsun Harem-i Şerîf-i te’sîre vusûl
2 Red itme o derdmendânı nev-meydâne
Yâ Rabb be-hakk şehper ü şehîr ü betûl

8

Ahreb

1 Oldum yine Şehrî derd ile mâl-â-mâl
Gördüm o mehi za‘îf-mânend-i hilâl
2 Ditrer ten-i nâzüki hücûm-ı tebden
Gûyâ ki gelür temevvüce âb-ı zülâl

9

Ahreb

1 Ben Rabbümi her nefesde hâzır bilürüm
Ef‘âlüme akvâlüme nâzır bilürüm
2 Göŋlümde tefekküri dilümde zikri
Dil-h^{v}âhımı ben bâtın u zâhir bilürüm

R-6 TR2(93b), -TR3, -SHE, SHM(37a),MK2(40b),MK4(32b), -ÖB
2b yâhûd: hûd TR2
R-7 TR2(92b), -TR3, -SHE, SHM(37b),MK2(39a),MK4(31a), ÖB(38a)
2a derdmendânı:derdmendi:TR2
R-8 TR2(93a), TR3(231a), SHE(123b), SHM(37a),MK2(39b),MK4(32a), ÖB(38a)
1a Oldum: Oldı SHM, MK4
2b gelür temevvüce: temevvüce gelür MK2
R-9 TR2(94a), TR3(231b), SHE(124a), SHM(37a),MK2(39b),MK4(33a), ÖB(38a)

10

Ahreb

1 Ben kendümi bir âh ile ber-bâd iderüm
Mecnûn gibi ‘aşk içinde berâd iderüm
2 Meylüŋ kimedür kimi seversüŋ diseler
Çerkes diyüben nâle vü figân iderüm

11

Ahreb

1 Bir gün yüzüŋe togrı nigâh eylemedüm
Çekdüm gam-ı hicrânuŋı âh eylemedüm
2 Bir gün dimedüŋ n'oldı o bî-çâre
Sevdümse seni günâh eylemedüm

12

Ahreb

1 Sevdümse seni fikr-i visâl eylemedüm
Hicrânuŋ elinden aglayup iŋlemedüm
2 Öldürme beni reşk ile kurbânuŋ olam
Hakkuŋda senüŋ yahşi yaman söylemedüm

13

Ahreb

1 Sensiz nazarum çeşmüme nişter olsun
Sensiz nefesüm sîneme hançer olsun
2 Sensiz idemem 'ömr-i Mesîhâyı kabûl
İster felegüŋ 'ömri de ser-ber olsun

R-10 TR2(93a), -TR3, -SHE, SHM(37b),MK2(40b),MK4(32b), -ÖB
2a seversüŋ:seversin TR2
2b figân: feryâd TR2
R-11 -TR2, -TR3, -SHE, SHM(37a),-MK2,-MK4, -ÖB
R-12 TR2(93a), TR3(231a), SHE(123a), SHM(37b),MK2(39a),MK4(32a), ÖB(37b)
1a Sevdümse:Sevdimse MK2// eylemedüm: idemem MK2
R-13 TR2(92b), TR3(231a), SHE(123a), SHM(37b),MK2(39a),MK4(31b), ÖB(37b)

14

Ahreb

1 Yâ Rabb beni tîr-i ye'se âmâc itme
Sâmân-ı ümîdüm gama târâc itme
2 Virmezseŋ eger murâdum öz cûduŋdan
Öldür beni mahlûkuŋa muhtâc itme

15

Ahreb

1 Ey tîr-i nigâhı güzerân-ı mihr ü mehe
Vâbeste-kazâ o dâm-ı zülf-i siyehe
2 Ben kanda senüŋ gamzeŋe karşu koymak
Rüstem döyemez o bürz vâne nigehe

16

Ahreb

1 Evvel çekebilmezdi kemânum Rüstem

Şimdi çekemem kemân-ı hamyâzeyi hem

2 Hasret beni kurban olam neyleyem

Tâ şöyle za'îf itdü ki sâyem çekemem

R-14 TR2(93b), TR3(231a), SHE(123b), SHM(37b),MK2(39a),MK4(31b), ÖB(38a)

R-15 TR2(93b), TR3(231b), SHE(124a), SHM(37b),MK2(39b),MK4(32b), ÖB(38a)

1a tîr:tîz TR2

R-16 -TR2, TR3(231a), -SHE, -SHM,-MK2,-MK4, -ÖB

RUBÂ'Î-İ MÜSTEZÂD

Ahreb

1 Ey dil taleb-i vuslat-ı cânân eyle

Hırmânlıgı koy

2 Ruhsâre-i maksûduŋı handân eyle

Giryânlıgı koy

3 Var şerbet-i câm-ı la'lin eyle recâ

Ayagına yüz sür

4 Derd ü elem-i firkate dermân eyle

Nâdânlıgı koy

RM TR2(94a), TR3(232a), SHE(124a), SHM(38a),MK2(39a),MK4(33a), ÖB(38b)
Başlık :-
1b koy:ko:TR2, MK4
2a mahsûduŋı :maksûduŋı SHE
4a Derd ü: Derd-i TR2, SHE

V.6. KIT'ALAR

1

Mef'ûlü mefâ'îlün mefâ'îlün fa'

1 Küttâb arasında meskenüm saff-ı ni'âl
Olursa kıyâs eylemeŋüz ednâyam

2 Ser-nâme-i ta'zîmde ol kavm-i güzîn
'Ünvân ise ben nümûne-i imzâyam

2

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Hâşimiyyü'n-neseb ol mîr-i şecâ'at behre
Zûr-ı bâzûsına tahsîn ider Rüstemler

2 Niçe tahsîn olınmaz ki dem-i ma'rukede
Nîzesi iŋler elinde kılıcı kan aglar

3

Mef'ûlü mefâ'îlün mefâ'îlün Fa'ûl

1 Bir âfet-i cân ki eyledi şimdi zuhûr
Hayretde kodı şîvesi erbâb-ı dilî

2 Biŋ cân ile olmakda cihân kurbânı
Kimdür dir iseŋ Şehrînüŋ İsma'îli

4

Mef'ûlü mefâ'îlün mefâ'îlün Fa'

1 Efgânuŋa zahm-ı çeşm-i devrân itmiş

Ol kevkeb-i tâli‘üm mizâc -âzürde

2 Gül-deste-i cismin eylemiş tâb-ı sekam
Meh-tâb-ı seher resîdeveş pejmürde

Kt-1 TR2(93a), -TR3, SHE(123b), SHM(38a),MK2(39b),MK4(32a), ÖB(37a)
2b imzâyam:tugrayam ÖB
Kt-2 TR2(93a), TR3(232b), SHE(98a), SHM(38a),MK2(40a),MK4(32a), ÖB(37a)
Kt-3 TR2(93b), TR3(232b), SHE(124a), SHM(38b),MK2(40a),MK4(32
Kt-4 TR2(93b), TR3(232b), SHE(123b), SHM(38b),MK2(40a),MK4(33a), ÖB(37a)

5

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün

1 Sâhibâ deryâ-dilâ Şehrî-i hercâyî veli
Çünki ma‘zûl eyledüŋ lutf eyle merdûd eyleme

2 Hem ‘azl hem redd hem tahkîr ü hem rüsvâ-yı halk
Bir vücûd üzre bu deŋlü cevri mevcûd eyleme

3 Sen hemân ‘afvuŋ hisâb it yohsa cürm-i bendegân
‘Add olınmaz yok yire efkâr-ı ma‘dûd eyleme

6

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Şâm-ı cennet-meşâm hoşça velî
Halkınuŋ sohbetinde ‘âlem yok

2 Ehl-i dil eylesün mi anda karâr
Tutalum cennet olmış âdem yok

7

Berây-ı Şerîf Paşa*

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Sâhibâ sanma remeddür gözüŋ âzürde iden
Diyeyüm hazretüŋe aslı nedür bu eserüŋ

2 Şehrî-i bendeŋe hüsn-i nazaruŋ oldugına
Gözi degdi hasedinden felek-i kec-nazaruŋ

Kt-5 TR2(94b), TR3(232a), SHE(97b), SHM(38b),MK2(40a),MK4(34a), ÖB(37a)
2b deŋlü:deŋli TR2

3a hemân:-SHM
Kt-6 TR2(94b), TR3(232b), SHE(98a), SHM(38a),MK2(40a),MK4(33b), ÖB(37b)
1a meşâm:misâl TR2
Kt-7 TR2(94b), TR3(232b), SHE(98a), SHM(38a),MK2(40b),MK4(33b), ÖB(37b)
Başlık ÖB*

8

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Levhaşa'llah zihî bâgçe kim goncaları
Gül-i hûrşîde ider hande-i iştihrâbı

2 Böyle bir bâgçe-i rûh-ı nesîmüŋ Şehrî
Rûh-ı kuds olsa revâ murg-ı tevâyiri

9

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 O hallâl- i mesâ'il kim dem-i müşkil-güşâsında*
Kalur engüşt-i hayret ber- dehen rûh- İmâm-ı A'zam

2 Müşerref eylemiş fetvâyı fetvâ-yı şerîfânı
Misâl-i dîn-i İslâm u zemîn-i Ka'be-i Ekrem

10

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

1 Ey sâni'-i bî-âlet-i mülk ü melekût
Kün emriyile olınca zâhir Kevneyn

2 Taksîm-i sûrda zîr ü bâlâya dirîg
Düşmiş bize bir vücûd-ı beyne'l-'ademeyn

Kt-8 -TR2, TR3(233a), SHE(98a), -SHM,-MK2,-MK4, -ÖB
Kt-9 -TR2, TR3(232b), SHE(98a), -SHM,MK2(40a),-MK4, ÖB(37a)
* Bu kıta 104 nolu müzeyyel gazelin 5. ve 6. beyitleridir
Kt-10 TR2(93a), TR3(232a), SHE(123b), SHM(38b),MK2(40a),MK4(32a)
1a melekût : Kevneyn: TR2, MK4
2a bâlâya: belâya TR2
2b 'ademeyn:kademeyn SHE

V.7. TARİHLER

1

Târîh-i Berây-ı Seyyîd Mustafâ Beg*

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Mustafâ Beg o sahîhü’n-neseb-i âl-i Resûl
Pâk-dâmenligi Yûsuf’la olur sencîde

2 İtmedi ‘ömr-i ‘azîzinde o pâkîze- vücûd
Âgûş-ı ‘ismetini ma‘siyyete pîçîde

3 Hıfz ider makdemini gayret-i istihyâdan
İtse ‘iffet-i ruh-ı ikrâmın eger mâlîde

4 Emr-i Hakk ile te’ehhül idüp ol zât-ı şerîf
Eyledi dîde-i nehyî ebedî h^{v}âbîde

5 Didi târîhini Şehrî-i sühan-pervâzî
İctimâ‘ eyledi ma‘nen iki nûr-ı dîde
(H.1050-M.1640-41)

T-1 TR2(73b), TR3(233a), SHE(126b), SHM(39b),MK2(16b),MK4(30b), ÖB(39a)
Başlık ÖB*, Târîh MK2
Târîh-i Te’ehhül-i Seyyid Mustafâ Beg TR3
:-TR2, SHE,SHM,MK4
1b Yûsufla:Yûsuf MK2
3a ider:idüp SHE
3b eger:-SHE

2

Târîh-i Berây-ı Feth-i Bagdâdî*

Fe‘ilâtün mefâ‘îlün fe‘ilün

1 Feth-i Bagdâda şeh-i bârika-rev
Der-miyân eyledi tîg-ı talebi

2 Râkib-i tevsen-i ‘azm itdi kazâ

Ceyş-i himmet ile o nusret- nesebi

3 Hızr-ı tevfîk-rikâbında revân
Âyet-i feth ü zafer-hᵛân- lebi

4 Ezmine gerd-semend-i ‘azmîn
Eyledi çeşmine kuhl-ı turabı

5 Açmadın dîde-i kuhl-ı âlûdın
Çekdi matlebde ‘inân- talebi

6 Göricek Şehrî didüm târîhin
Bu ‘azîmetle o himmet-hasebi

7 İtdi i´câm-ı bed-âyîni birûn
Şâh-ı Rûm aldı ´Irâk u ´Arabı
(H.1048-M.1638-39)

T-2 TR2(73b), TR3(234b), SHE(121a), SHM(39a),MK2(16b),MK4(31a), ÖB(40a)
Başlık ÖB*, Târîh-i Feth-i Bâgdâd TR3,SHE
Feth-i Bâgdâd içün..... Târîh MK2
:-TR2,SHM,MK4
2b Ceyş-i:cünbüş-i TR2,TR3,MK4
3b feth ü:feth-i TR2
6. ile 7. beyitler yer değiştirmiş TR2
4 :-TR2
7b ‘Irâk u:‘Irâk -ı MK2

3

Târîh-i Berây-ı Cülûs-ı Sultân İbrâhîm*

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Gâzi Sultân Murâd el-merhûm
İde rûhın bihiştiyân ta‘zîm

2 Mâh-ı tâbân-ı zâtını devrân
İdicek magrib-i ‘ademde ‘adîm

3 Togdı meşrıkgeh-i irâdetden
Bir sa‘âdet-i karîn necm-i ‘azîm

4 Şöyle tâbende oldı kim idemez
Fark leyl ü nehârı fehm-i hekîm

5 Bir birine cihâniyân dir iken

Yâ ilâhî nedür bu lutf-ı ‘amîm

6 Şehrî tefhîm içün didi târîh
Mihr-i evc-i sa´âdet-i İbrâhîm
(H.1049-M.1639-40)

T-3 TR2(73b), TR3(234b), SHE(121b), SHM(39b),MK2(17b),MK4(30b), ÖB(40a)
Başlık ÖB*, Berây-ı Cülûs-Gerden-ı Sultân İbrâhîm Hân TR3
Târîh-i Cülûs-ı Sultân İbrahîm Hân SHE
TârîhMK2
:-TR2,SHM,MK4
3a Togdı: Dogdı MK4

4

Târîh-i Berây-ı Emîr Gûne Oglı*

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 Oldı mürted Emîr Gûne Oglı
Gitmek isterken ilçi ile bile

2 İşüdüp kesdi başını hünkâr
Hidmet itdi şerî‘at-ı Resule

3 Didi Şehri o demde târîhin
Seg-i be-sahrâ-yı dûzah-ı cehle
(H.1051-M.1641-42)

T-4 TR2(74a), TR3(234b), SHE(123a), SHM(40a),MK2(18a),MK4(31a), ÖB(40a)
Başlık ÖB*, Târîh-i Berây-ı Emîr Gûne Oglı TR3
Târîh-i Katl-i Emîr Gûne Oglı SHE
Târîh MK2
:-TR2,SHM,MK4

5

Târîh-i Berây-ı Emîr Halîfe-zâde*

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Ahsenü'z-zât-ı cümle-sâdât
Ya'nî Seyyid Mehemmed-i eşbeh

2 Oldı bir muktezâ-yı şer'-i şerîf
Müte'ehhil o mahz-ı nûrullah

3 Hâlet-i izdivâcda gûyâ
Oldı âmîhte dü nûr-ı nikeh

4 Didi târîh-i sûrını Şehrî
Eyledi ictimâ´ şems ile meh
(H.1050-M.1640-41)

T-5 TR2(74a), TR3(234b), SHE(122b), SHM(39b),MK2(17a),MK4(31a), ÖB(39a)
Başlık Târîh-i Berây-ı Emîr Halîfe TR3
Târîh MK2
:-TR2,SHE,SHM,MK4
4a sûrını:sûzını TR2

6

Târîh-i Berây-ı Şoden Emîr Aga-yı Yeniçeriyân*

Mefâ'îlün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Sa'âdet ile Aga oldı Hak mübârek ide
Bir ehl-i himmet ü sâhib- kerem sütûde-hıred

2 Żamîrdân u mekâdir-şinâs u 'ârif-dil
Semiyy-i mefhar-ı 'âlem Emîr ced-ber-ced

3 Zihî metânet-i tab' u safâ-yı meşreb kim
Żamîr-i pâkine konmaz yir ile gerd-i hased

4 Şu deŋlü lutf u kerem var nihâd-i pâkinde
Ki istemez ide kâfir de olsa sâ'ili red

5 Budur netîce-i medh ü senâ hemân itsün
Hudâ-yı 'azze ve celle 'ömr ü devletüŋ bî-had

6 Ne fikr idersüŋ eyâ Şehrî-i perîşân-hâl
Ki târîhidür o zâtuŋ aga-yı vâlâ-ced
(H.1057-M.1647)

T-6 TR2(73b), TR3(235a), SHE(122a), SHM(40a),MK2(17b),MK4(30b), ÖB(39b)
Başlık ÖB*, Berây-ı Târîh-i Aga Mehemmed Emîr TR3
Târîh MK2
:-TR2, SHE,SHM,MK4

1b himmet: kerem TR2, MK4//kerem:himmet TR2, MK4
6a idersüŋ:idersin SHE

7

Berây-ı Kâ‘ide-i Şerîf Mehemmed Paşa Der-Mısır*

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 ‘Akl-ı evvel Şerîf Paşa kim
Cümle sun‘ında Sâni‘ ola mu‘în

2 ‘Akl-ı fi‘âl u zihn-i derrâki
Birbirinden hekîm-i hikmet-çîn

3 Tab‘-ı çâlâk u meşreb-i sâfi
Birbirinden dakîk ü dikkat-bîn

4 İtmesün mi mühendis takdîr
Fikr-i mi‘mâr-tab‘ına tahsîn

5 Yapdı bir kâ‘ide-i mu‘allâ kim
Zîr-i pâyında kaldı çarh-ı berîn

6 Görüp ol kubbe-i rasad-bünyân
Cümle eflâkden bülendterîn

7 Didiler var imiş hatâ itdük
Nüh felekden öte meger vehmîn

8 Bir eser var hevâ-yı hûbında
Ki Zelîhâ-yı ‘âşık-ı gam-gîn

9 Bir niyâz itse anda Yûsuf’dan
Tâ kıyâmet olurdı vuslat-ı çîn

10 Havzı ‘uşşâk- sîne küp gibi
Dem-be-dem giryenâk u rû-be-zemîn

T-7 TR2(72b), TR3(233b), SHE(121b), SHM(40b),MK2(17b),MK4(30a), ÖB(40a)
Başlık Târîh-i Kâ’ide-i Şerîf Paşa TR3
Târîh MK2
:-TR2-SHE,SHM,MK4
6a ol:-MK4
7b öte:ola TR2
11 Lîk fevvâreler kenârında
Serv-ser-keş-cû dil-ber-i hod-bîn

12 Şehrî seyr eyleyüp didi târîh
Kâ´ide-i hasretü’l-mülûk-zemîn
(H.1052-M.1642-43)

12 zemîn:güzîn TR2, SHE, MK4

8

Târîh-i Hâne

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1 ‘Akl-ı küll-mertebe Mehemmed Aga

Vasf olınmaz mı zihn-i derrâki

2 Yapdı bir hâne-i mu‘allâ kim
Pây-mâl itdi ‘arz-ı eflâki

3 Ne Ferîdûn temekkün itdi ne Cem
Böyle bir mesken-i tarabnâki

4 Rûşen ol mertebe derûnî kim
İstemez hîç şem‘-i şeb-çâki

5 Gûyiyâ eylemişdür âmiziş
Âb-ı rûy-ı sabâh ile hâki

6 Hîre eyler şu‘â‘î-i câmı
Çeşm-i hûrşîd çarh-i çâlâki

7 Mürtefi‘şöyle kim meneccim arar
Tâ hazîzinde evc-i eflâki

8 Şâd eyler nümâyişi fi’l-hâl
Câm-ı meyveş derûn-ı gamnâki

9 Şehrî ben gerçi hâne-berdûşam
Ne belâ kayd-ı hâr u hâşâki

10 Lîk geşt eyledüm murâdumca
Bu cihân-ı harâbe -emlâki

11 Seyr idince hemân didüm târîhin
Görmedüm böyle hâne-i pâki
(H.1052-M.1642-43)

T-8 TR2(73a), TR3(234a), SHE(122a), SHM(40a),MK2(17a),MK4(30a), ÖB(40a)
Başlık ÖB*, Târîh-i Hâne-i Mehemmed Aga TR3
Târîh MK2
:-TR2,SHE,SHM,MK4
4a ol mertebe:olmaz yine TR2
4b İstemez:Eylemez TR2
11a târîhin: târîh:MK4

9

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Kân-ı cûd Ahmed Aga Gümrük Emîni ki anuŋ
Zihn-i derrâkini hıfz ide hatâdan Yezdân

2 Kuvvet-i hendese -i tab‘-ı şerîfin gör kim
İtdi bi’l-kuvve derûnında olan nakşı ‘ayân

3 Yapdı bir hâne-i pür-nakş ki tâvus-hayâl
Hayretinden idemez maksadı üzre cevelân

4 Şeh-nişîn eyler idi hâne-i Firdevse eger

Tuysa bu tarz-ı cedîd üzre binâsın Rıđvân

5 Sakf-ı zer-kâresi san çarh-ı sevâbetdür kim
Encüm-i sâbitesi itmez anuŋçün seyrân

6 Burcını revzene hûrşîdini câm eyler idi
Mâlik olaydı bu kâşâneye çarh-ı gerdân

7 Nedür ol havz-ı musaffâ nedür ol bedr-i münîr
Çevresinde ne o fıskıyyeler ol şâdırvân

8 Havz-ı Kevserde gezüp cünbüş iderler gûyâ
Nâzükâne bir alây hûr ile gılmân-ı cinân

9 Şem'alarla gice etrâfını tezyîn itseŋ
San nücûm içre kamerdür ki olur nûr-efşân

T-9 TR2(74a), -TR3, -SHE, SHM(41a),MK2(16b),MK4(31b), -ÖB
Başlık Târîh MK2
1a ki:kim MK2
2 :-TR2,MK2
2a hendese-i:hendesî-i MK4
3a pür-nakş ki:-MK2
4 :-TR2,MK2
4b Tuysa:Duysa MK4
6 :-TR2,MK2
8 :-TR2,MK2
9 :-TR2
10 Hak mübârek ide hoş-sohbet olan sâhibine
Havz-ı giryân olıcak kendüsi olsun handân

11 Didi Şehrî-i du'â-gûy görince târîh
Ferah-efzâ ola devletle İlâhî bu mekân
(H.1050-M.1641-42)

10a olan:-MK2
10b handân:hayrân MK2

10

Mefâʻilün mefâʻilün faʻûlün

1 Çü daʻvet eyledi cânân-ı Feyzî
Karâr eyler mi tende cân-ı Feyzî

2 Sefer itdi bekâya rûh-ı pâki
Fütâde kaldı hânmân-ı Feyzî

3 Duʻâ idüp didi târîhin ahbâb
Á¥≈ï x£ø†Z d£Öd£Ö ¨ÖΔõ
H.1062-M.1651-52

T-10 TR2(74a), -TR3, -SHE, -SHM,MK2(16a),MK4(31a), -ÖB
3a târîhin ahbâb:ahbâb târîhin TR2,MK2

V.8. MERSİYE

Mersiye Berây-ı Sarı ‘Ali Efendi-zâde Abdurrahman*

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Dâd ey gerdûn-ı ‘ârif-düşmen ü nâdân-nüvâz
Gül-bün-i âmâlum itdüŋ bâd-ı ye’s ile hebâ

2 Rûz u şeb âgûş-ı ümîdümde tutmışken mekân
Alduŋ ol mahdûm-ı Hâtem-tab‘î çok gördüŋ baŋa

3 Bîster-i gül-berg-i terden cismi olurken figâr
Zîr-i hâki eyledüŋ ol nâzenîn- mahdûma câ

4 Murg-ı dil şâh-ı ferhunde-nagme-senc-i sûz iken
Şimdi itdüŋ nagmesin vâ-hasretâ vâ-firkatâ

5 Biŋ ‘ömr harc eyledüm bir maksad-ı dil-h^{V}âh içün
Anı da tebdîl-i hırmân eyledüŋ ey pür-cefâ

6 Eyledükçe ilticâ itdüŋ beni mahrûm-ı ter
Veyletâ ey düşmen-i erbâb-ı dâniş veyletâ

7 Nice feryâd itmeyem Şehrî gibi subh u mesâ
Âh kim vâlâ-himem-i mahdûmdan oldum cüdâ

Mrs TR2(94b), TR3(232a), SHE(97a), SHM(41a),MK2(38a),MK4(33b), ÖB(40b)
Başlık ÖB*
3 :-TR2
5 :-ÖB
7a Bu mısra bazı nüshlar da tarih beyti şeklinde geçmektedir.
Didi feryâd eyleyüp târîhini Şehrî-i zâr TR2, SLİ1
(H.1032-1622-23)
7b kim :bir TR2, SHM, MK4, ÖB

MATLALAR

1

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gördüm ak sâde ile seyr eyler o mîr-i kâm-yâb
Câme-i subh ile gûyâ cilve eyler âfÎtâb

2

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün

Cilve eyler gördüm ak sâdeyle o nâzük beden
Gûyiyâ nahl-ı güli pehlûya çekmiş yâsemen

3

Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün

Ak sâde giyüp kaddin 'arz eyledi ahbâba
Dönmiş o gül-endâmum bir şîşe mey-i nâba

4

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün Meâ'îlün

Dil âteş dil-ber âteş hüsn-i nezzâre-güdâz âteş
Ne mümkin vuslat olmak 'âşıka nâz u niyâz âteş

5

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Kıyâs itmeŋ o şûh-ı şîvekâruŋ hattı gelmişdür
Ruhı âyînesinden 'aks-i zülfinün siyâhıdur

Mat-1 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124b), SHM(38b),MK2(40b),MK4(33a), ÖB (38b)
Mat-2 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124b), SHM(39a),MK2(40b),MK4(33a), ÖB (38b)
Mat-3 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124b), -SHM,MK2(40b),MK4(33a), ÖB (38b)
Mat-4 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124b), SHM(38b),MK2(41a),-MK4, ÖB (38b)
Mat-5 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124b), SHM(38b),MK2(41a),MK4(33b), ÖB (38b)

6

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Görmek istersen̡ eger dünyâda rûz-ı mahşeri
Şâma gel seyr it zuhûr-ı mahmil-i peygam-beri

7

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Eylemem Şehrî tenezzül dûzah-ı ednâya ben
Ben̡zemezse Şâma girmem cennet-i a'lâya ben

8

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Mihr-i ruhını âyîne-i h^{v}âbda gördüm
Necm-i emelüm maşrık-ı nâ-yâbda gördüm

9

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Dilâ san̡a ciger-i dâg dâg yetmez mi
Tenük-şarâba bir iki ayag yetmez mi

10

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Diyâr-ı hüsnün̡i şeb-hûn idüp küffâr hat basdı
Uyanup Rüstem-i gamzen̡ okın atdı yayın basdı

Mat-6 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124a), SHM(39a),MK2(41a),MK4(33a), ÖB (38b)
Mat-7 TR2(94a), TR3(233a), SHE(124b), -SHM,MK2(41a),MK4(33a), ÖB (38b)
7a Eylemem: Eylerüm TR2, MK4/Eyledüm SHE
Mat-8 TR2(94b), -TR3, -SHE, SHM,MK2(41a),MK4(33b)-ÖB
8a Mihr-i : Mihri:MK2
Mat-9 TR2(94a), -TR3, -SHE, SHM(39a),MK2(41a),MK4(33b)
Mat-10 TR2(94a), -TR3, -SHE, SHM(39a),MK2(41a),MK4(33b)

TAKRİZ-İ DEDE YUSUF*

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Âferîn ey Şehrî-i üstâd-ı kâmil- ma'rifet
Görmedüm tab'un gibi pür-şîve-i mu'ciz-nümâ

* No.4959/11. yk85a, SAE.2255/1.vk.46b, SLİ2, 718/8

2 Dest-i insâfı koyup sînemde tevkîr eyledüm
Habbezâ ey matla‘-ı ma‘nî-i cânum merhabâ

3 Rûka gelsün görsün ezvâc-ı kibârân-ı ‘Acem
Tâlib ü ‘Urfî Şifâyî bendegîn bilsün salâ

4 Sûret-i ma‘nâyı tasvîr eylemiş Şehrî-i zâr
İşte meydân-ı sühan eylesün ehl-i zekâ